

INTELLECTUAL PROPERTY LAW.
PALACKY UNIVERSITY IN OLMOUC. GENIUS LOCI.
MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX

VÝZVY V PRÁVU DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ (MMXIX)

MICHAL ČERNÝ - PETR PRCHAL
NORBERT ADAMOV - MARTINA KOPCOVÁ
2019 IURIDICUM OLMOUCENSE O.P.S.

E-KNIHA / E-BOOK

Vzor citace:

ČERNÝ, M. - PRCHAL, P. - ADAMOV, N. - KOPCOVÁ, M. *Výzvy v právu duševního vlastnictví (MMXIX)*. Olomouc : Iuridicum Olomoucense, 2019. 212 s.

CIP (Cataloguing-in-Publication)

KATALOGIZACE V KNIZE - NÁRODNÍ KNIHOVNA ČR
Černý, Michal, 1973- Výzvy v právu duševního vlastnictví (MMXIX) / Michal Černý, Petr Prchal, Norbert Adamov, Martina Kopcová. – Vydání první. – Olomouc : Iuridicum Olomoucense o.p.s., 2019. – 1 online zdroj Částečně slovenský text, česká a anglická resumé Obsahuje bibliografie, bibliografické odkazy a rejstřík
ISBN 978-80-88266-46-4 (online ; pdf)
* 347.77/.78 * (437.3) * (048.8:082) – právo duševního vlastnictví – právo duševního vlastnictví – Česko – kolektivní monografie
347.7 - Obchodní právo. Finanční právo. Právo průmyslového vlastnictví. Patentové právo. Autorské právo [16]

Recenze: Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., Doc. Mgr. Tomáš Gongol, Ph.D., Doc. JUDr. Renáta Bačárová, PhD. LL.M.

Vedoucí autorského kolektivu: Michal Černý Ph.D.

Redakce: Michal Černý Ph.D.

Autoři kapitol:

Michal Černý - kapitoly III a IV, Petr Prchal - kapitola II, Norbert Adamov - kapitola I, Martina Kopcová - kapitola V.

© 2019 Michal Černý - Prchal Petr - Norbert Adamov - Martina Kopcová

Publikace je šířená pod licencí Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives. Dílo je možné opakovaně používat za předpokladu uvedení jmen autorů a jen na nekomerční účely, přičemž není možné z díla ani z jeho jednotlivých částí vyhotovit odvozené dílo formou zpracování nebo jiných změn.

Vydalo: Iuridicum Olomoucense o.p.s. v roce 2019.

Vydání první.

ISBN: 978-80-88266-46-4 (PDF), 978-80-88266-47-1 (ePub)

INTELLECTUAL PROPERTY LAW.
PALACKY UNIVERSITY IN OLMOUC. GENIUS LOCI.
MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX - MCMXIX

VÝZVY V PRÁVU DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ (MMXIX)

MICHAL ČERNÝ - PETR PRCHAL
NORBERT ADAMOV - MARTINA KOPCOVÁ
2019 IURIDICUM OLMOUCENSE O.P.S.

E-KNIHA / E-BOOK

PŘEDMLUVA

Předkládaná kolektivní monografie byla uspořádána ze samostatných kapitol, jejichž autoři a autorky se účastní vědeckého života na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Společným jmenovatelem všech kapitol je to, že zpracovaná témata představují aktuální výzvy v právu duševního vlastnictví. Tato kniha navazuje na jednotlivá vystoupení, která autoři přednesli v roce 2019 na mezinárodním odborném semináři, který na konci května 2019 pořádala Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Věřím, že tato publikace přispěje k odborné diskuzi nad tématy a všeobecně k rozvoji právní vědy práva duševního vlastnictví.

Tato monografie je vydána pouze jako e-kniha/e-book, v univerzálním formátu PDF (portable document format) a je optimalizována pro čtení na tabletech o velikosti displeje 7,9". E-kniha však může čtena být na jakémkoliv zařízení, které je vybaveno příslušným softwarem. Zvažte, zda-li ji musíte tisknout. Elektronické knihy (pdf, ePub) poskytují možnosti, které nejsou u tištěných knih možné z povahy věci - např. možnosti odkazů (linků) na zdroje nacházející se v on-line prostoru.

Pokud se přesto rozhodnete e-knihu tisknout, je možné zvolit nejen formát A4, ale také odpovídající zmenšené tiskové formáty (dle voleb příslušné tiskárny).

Pro čtení na mobilních zařízeních (mobilní telefony, tablety) doporučujeme verzi ve čtenářsky přívětivém formátu - ePub. Z hlediska obsahu textů jsou obě verze totožné.

Tato monografie je veřejně zpřístupněna pomocí veřejných depozitářů či repozitářů elektronických knih, zejména pak

[depozitáře vydavatele](#). Ke vstupu do depozitáře můžete použít také QR kód zobrazený na této stránce.

Olomouc, listopad 2019.

Michal Černý, Ph.D.

OBSAH

<u>Předmluva</u>	4
<u>Obsah</u>	6
<u>O autorech</u>	9
<i>Michal Černý Ph.D.</i>	9
<i>JUDr. Petr Prchal Ph.D.</i>	9
<i>JUDr. Norbert Adamov Ph.D.</i>	10
<i>Mgr. Martina Kopcová</i>	10
<u>I. Ľudské telo ako súčasť materiálneho substrátu, ktorým je vyjadrené dielo výtvarného umenia</u>	11
<i>Norbert Adamov</i>	11
1. Úvod	11
2. Maľba na živého človeka	13
3. Tetovanie, implantáty a piercing	17
4. Maska ako autorské dielo	21
5. Nemodifikované ľudské telo	26
6. Záver	43
<u>II. Otvorená výjimka alebo uzavřený katalog výjimek a omezení</u>	45
<i>JUDr. Petr Prchal, Ph.D.</i>	45
1. Úvod	47
2. Současný stav poznání v mezinárodním měřítku	50
3. Výhody a nevýhody rozdílných přístupů	54
4. Ke střetu otevřené výjimky a mezinárodního práva autorského	57
4.1. Tříkrokový test	58
4.2. Lidskoprávní dokumenty	67
5. Přijatelnost otevřené výjimky v kontinentálním právu	70
6. Polootevřená výjimka v Evropském autorském zákoníku	75
7. Jiné vhodné řešení k otevřené výjimce	77
8. Závěr kapitoly	81
<u>III. Prosazení nebo uzurpace věci ničí? (v právu označení zeměpisného původu)</u>	90
<i>Michal Černý Ph.D.</i>	90
1. Úvod kapitoly	92
2. Definice označení původu a zeměpisných označení	94

2.1. Obecné otázky	94
2.2. Definice označení původu a platných právních předpisů	96
3. Ochrana označení původu a zeměpisných označení prostřednictvím zápisů do zvláštních veřejných seznamů (rejstříků) nebo i jinak?	101
4. Prosazení nebo uzurpace věci ničí?	106
4.1. Obecně k limitům prosazení	106
4.2. Příklady Savon de Marseille a Vizovické slivovice jako případové studie	109
5. Analýza národní právní úpravy	112
5.1. Vymezení možných problémů národní právní úpravy	112
5.2. Žádost o zápis, žadatel a potenciální problémy s nimi spojené	112
5.3. Problémy spojené s řízením (?)	116
5.4. Problém / výzva soutěžní neutrality	118
5.5. Jak prosadit soutěžní neutralitu?	122
5.6. Potenciální řešení právem soutěžním?	128
6. Navrhované legislativní řešení neuspokojivého stavu	132
6.1. Odůvodnění nutnosti legislativního řešení	132
6.2. Zajištění publicity podané žádosti a doplnění institutu námitek	133
6.3. Dodatečné zápisné podmínky pro jednočlenná produkční seskupení	135
6.4. Více konkurenčních žádostí o zápis	138
7. Závěr kapitoly	144

IV. Obchodní názvy považované ex lege za zdruhovělé - normování některých obchodních názvů některých potravin vnitrostátním právem (České republiky) a vybrané souvislosti s právem označení zeměpisného původu

<i>Michal Černý Ph.D.</i>	<i>153</i>
1. Úvod kapitoly	155
2. Obchodní názvy normované na národní úrovni	160
2.1. Tradiční pomazánkové. Řecký jogurt. Jogurt řeckého stylu	160
2.1.1. Tradiční pomazánkové	161
2.1.2. Řecký jogurt, jogurt řeckého typu	161
2.2. Ležák. Pálenka. Tuzemák / tuzemský. Borovička	162
2.2.1. Ležák a jiná obchodní označení piv	164
2.2.2. Pálenka není Pálinka	167
2.2.3. Starý / Stará myslivecká	168
2.2.4. Tuzemák / Tuzemský	170
2.3. Česká potravina. Vyrobeno v České republice	171
2.4. Linecké těsto	173

2.5. Oolong	174
2.6. Turecký med. Chalva.	175
2.6.1. Med a jeho označení	176
2.6.2. “Turecký med” není med. Chalva.	178
2.7. Hořčice kremžská. Hořčice speciální (hořčice anglická, hořčice francouzská)	178
2.7.1. Hořčice kremžská, hořčice francouzská, hořčice anglická	179
2.8. Tofu. Tempeh. Natto.	180
3. Závěr kapitoly	182
<u>V. Speklativní zápisy ochranných známek v kontextu novely ZOZ</u>	186
<i>Mgr. Martina Kopcová</i>	<i>186</i>
Prohlášení o výstupu projektu	188
1. Úvod kapitoly	189
2. Obecná východiska	190
3. Zásobní ochranné známky	192
4. Blokační ochranné známky	193
5. Speklativní ochranné známky	195
6. Dobrá víra	196
7. Úmysl ochrannou známku užívat	199
8. Nekalosoutěžní užití registrované ochranné známky	202
9. Závěr kapitoly	204
<u>Index</u>	209

O AUTORECH

MICHAL ČERNÝ PH.D.

Michal Černý Ph.D. je odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci, na které působí od roku 1996. Je rovněž členem výzkumné skupiny práva duševního vlastnictví na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci.

Ve výzkumné a publikační činnosti se zaměřuje na právo duševního vlastnictví (především na práva na označení) a na právo obchodních korporací.

Působí také na jiných vysokých školách v České republice a na Slovensku - v rámci pedagogické, oponentní či recenzní činnosti. Je rovněž evropským zástupcem - ochranné známky a (průmyslové) vzory (ETMA, EDA) a patentovým zástupcem (M+D). Konečně je členem redakční rady časopisu Duševné vlastnictví, jehož vydavatelem je Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky.

JUDR. PETR PRCHAL PH.D.

JUDr. Petr Prchal Ph.D. je advokát a odborný asistent na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Je pracovníkem Výzkumné skupiny práva duševního vlastnictví. Rovněž působí jako lektor Justiční akademie. Specializuje se na oblast práv duševního vlastnictví, především na autorské právo, software a zaměnitelnost ochranných známek. Dále se věnuje ochraně osobnosti a soutěžnímu právu. Je autorem publikací Zakázková autorská díla, Osířelá díla, Limity autorskoprávní ochrany a

spoluautorem řady publikací a odborných článků v oblasti práva duševního vlastnictví.

JUDR. NORBERT ADAMOV PHD.

JUDr. Norbert Adamov, PhD. sa venuje autorskému a občianskemu právu. Za jeho zatiaľ najvýznamnejší publikačný výstup v oblasti právnej vedy možno považovať monografiu Hudobné dielo v kontexte autorského práva, za ktorú v roku 2007 ocenený cenou Správnej rady nadácie Slovenskej advokátskej komory.

Od roku 2009 pôsobil na Katedre občianskeho práva Univerzity Komenského v Bratislave. Predtým pôsobil na Ústave hudobnej vedy Slovenskej akadémie vied. Z tohto obdobia možno spomenúť jeho monografiu Rekviem v súčasnej hudbe (2006). V súčasnosti autor pôsobí na Ministerstve spravodlivosti SR kde sa podieľa na prácach súvisiacich s pripravovanou veľkou novelou slovenského Občianskeho zákonníka.

MGR. MARTINA KOPCOVÁ

Martina Kopcová pôsobí jako externí doktorand na katedře Soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. V rámci svého výzkumu se Martina zabývá vztahem ochranných známek a nekalé soutěže.

Svou odbornou praxi v oblasti práv duševního a průmyslového vlastnictví zahájila v roce 2014 v advokátní a patentové kanceláři KOREJZOVÁ LEGAL. Aktuálně Martina Kopcová působí v mezinárodní advokátní kanceláři Bird & Bird se sídlem v Praze.

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

I. ĽUDSKÉ TELO AKO SÚČASŤ MATERIÁLNEHO SUBSTRÁTU, KTORÝM JE VYJADRENÉ DIELO VÝTVARNÉHO UMENIA

NORBERT ADAMOV

Anotace:¹

Text se zabývá uměleckými díly projevenými na lidském těle, kreativními modifikacemi lidského těla, instalacemi živého člověka do autorského díla a právní analýzou problémů s tím souvisejících.

Klíčová slova:

Autorské dílo, implantát, instalace živého člověka do autorského díla, kreativní modifikace lidského těla, malba imitující oblečení, maska, piercing, tetování, umělecké dílo, živé obrazy (z lidských těl).

Abstract:

The text deals with the works of art manifested on the human body, the creative modifications of the human body, the installation of the living person into the author's work and the legal analysis of the related problems.

Keywords:

Author's work, implant, installation of a living person into the author's work, creative modifications of the human body, painting imitating clothes, mask, piercing, tattoo, work of art, live images (from human bodies).

1. Úvod

---

¹ Redakčně doplněny: Anotace; Klíčová slova; Abstract; Keywords.

Na jednej strane je ľudské telo pre autora najbližším a najprirodzenejším prostriedkom i materiálom. Môže byť mediátorom fyzickej skúsenosti, môže sprostredkovať nielen optické ale aj haptické, či dokonca auditívne vnemy. Na druhej strane sú diela výtvarného umenia tradične materializované v zmyslami vnímateľnej forme ako veci alebo ako súčasti vecí, najmä ako súčasť architektúry (typicky sú to reliéfy alebo fresky).

Slovenský autorský zákon č. 185/2015 Z.z. (ďalej označený ako SAZ) a ani český autorský zákon 121/2000 Sb. (ďalej označený ako ČAZ) v žiadnom svojom ustanovení *expressis verbis* neuvádzajú, že autorské dielo, ako „zmyslami vnímateľný výsledok tvorivej duševnej činnosti autora“, musí byť vyjadrené prostredníctvom veci. S pojmom „vec“ však zákonodarca narába v ustanovení § 33 ods. 4 SAZ, či §9 ods 2 ČAZ, podľa ktorých autorské právo k dielu nezaniká zničením veci, prostredníctvom ktorej je dielo vyjadrené. Ak je slovo „vec“ použité v texte zákona, toto slovo by malo označovať „vec v právnom zmysle slova“, tak ako ju chápe teória občianskeho práva. Avšak slovnú väzbu „dielo nezaniká zničením veci“ nemožno vykladať tak, že dielo nemôže byť zhmotnené aj inak, ako prostredníctvom veci v právnom zmysle slova (keďže zákon spomína len zánik veci) a teda ak by išlo o dielo výtvarného umenia, pre ktoré je vytváranie artefaktov v podobe hmotných vecí typické, vznik autorskoprávnej ochrany by bol podmienený materializáciou len prostredníctvom veci v právnom zmysle slova. Predmetná slovná väzba je skôr nedokonalosťou právnej úpravy, ktorá nedostatočne reflektuje súčasnú realitu. Na základe uvedeného teda možno usudzovať, že hmotným substrátom pre vyjadrenie výtvarného diela môže byť aj telo človeka.

Z hľadiska použitia živého človeka pri zhmotnení výtvarného diela treba pri systematizovaní parciálnych problémových okruhov odlíšiť nasledovné modality:

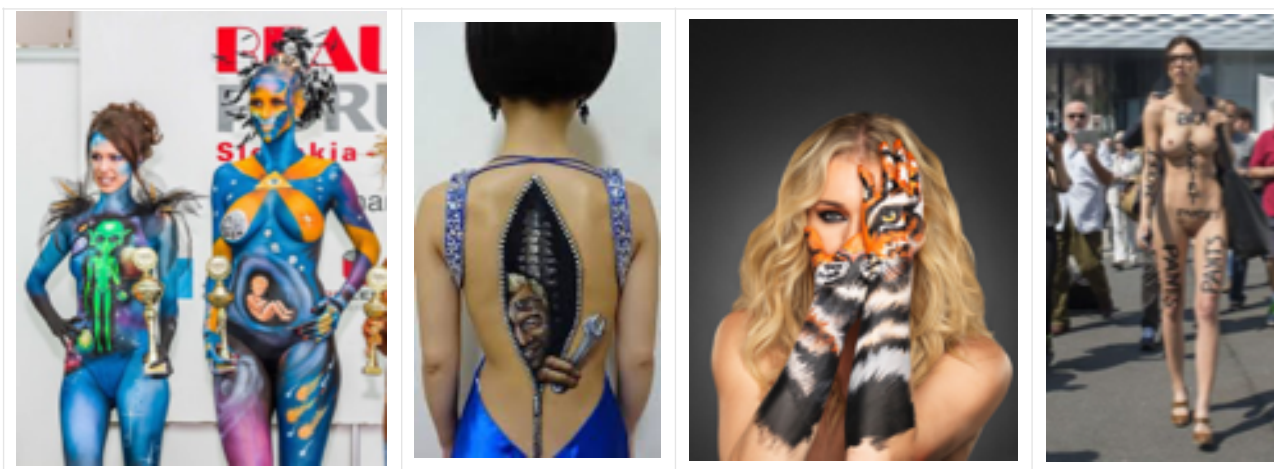
1) kreácia umiestnená na kožu, živého človeka, ktorá:	
a) pokrýva celého človeka b) pokrýva len určitú časť	významovo s telom človeka a. nesúvisí b. súvisí
2) kreatívnu modifikácia tela človeka je:	
a. výlučne plastická b. výlučne farebná c. kombinovaná	
3) vyhlásenie, že nemodifikovaného človeka treba považovať za autorské dielo (v zmysle ready made objektov)	
4) inštalácia živého človeka ako súčasti diela:	
a. v kombinácii s vecami b. ako prvok komplexu vytvoreného dvoma alebo viacerými osobami	
5) zapojenie percipienta do realizácie diela	

Tu však vzniká právnofilozofická otázka, či telo človeka možno považovať za artefakt, pričom táto otázka sa nemusí (no aj môže) týkať tak právnej subjektivity ako aj osobnosti človeka (ak na jeho tele alebo dokonca prostredníctvom jeho tela je vyjadrené výtvarné dielo) či jeho identity. V súvislosti s inštaláciou živého človeka alebo jeho zapojenia do nejakej akcie v rámci performance (zvlášť ak je priebeh zaznamenaný na videozázname), môže vzniknúť aj problém, či na status takéhoto performerera alebo aj diváka zapojeného do akcie (či už cielene alebo náhodne) treba z právneho hľadiska nazerať ako na výkonného umelca alebo ako na subjekt, ktorému z hľadiska autorskoprávnej úpravy nemožno priznať žiadne práva.

2. Maľba na živého človeka

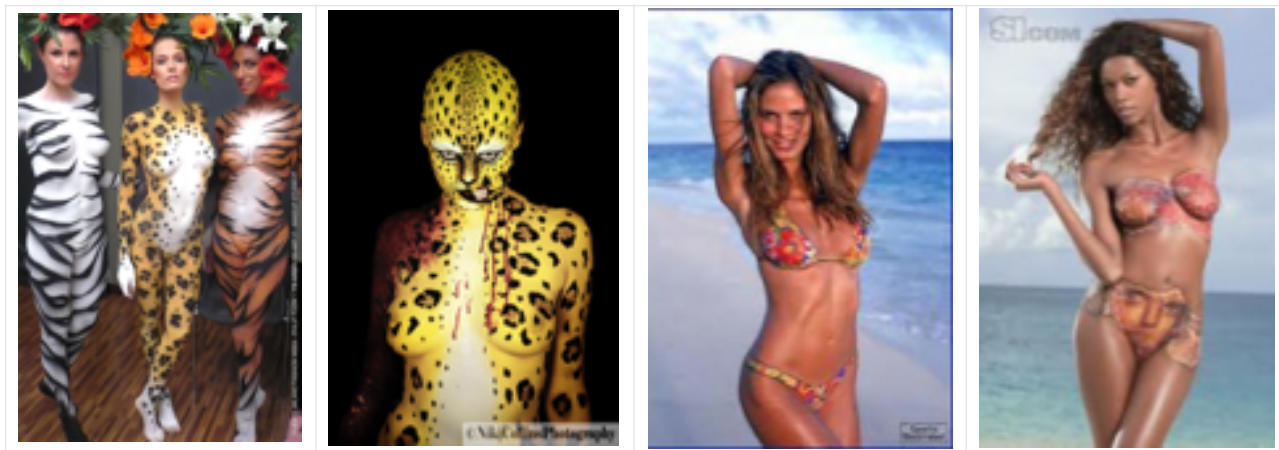
ČAZ v § 2 ods. 1 uvádza tri základné kategórie diel – diela literárne, iné umelecké diela a vedecké diela. Z uvedeného je zrejmé, že dielo z oblasti výtvarného umenia z podstaty veci

nepatrí ani medzi diela literárne a ani diela vedecké a preto pri posúdení, či v konkrétnom prípade vznikla autorskoprávna ochrana je potrebné zistiť, či ide o dielo umelecké. I keď samotný prívlastok „umelecké“ je diskutabilný, problematiku rozlišovania medzi umením, brakom a gýčom nebudem rozvíjať a budem pracovať s tézou, že z právneho hľadiska úroveň hodnoty diela nie je podstatná až do momentu, kedy už predmet nemožno označiť ani za prejav „pokleslého“ umenia. Ako už bolo uvedené vyššie, vznik výtvarného diela (a s tým súvisiacej autorskoprávnej ochrany) nie je nevyhnutne podmienený tým, že by nevyhnutne súvisel so vznikom artefaktu ako nejakej veci v právnom zmysle slova, preto súčasťou materiálneho substrátu výtvarného diela môže byť aj koža živého človeka, pričom na koži konkrétneho človeka môže byť zrealizovaných aj viacero samostatných autorských diel.

Koža žijúceho človeka, ako súčasť materiálneho substrátu pre vyjadrenie diela, môže byť využitý nielen ako plocha, na ktorej je umiestnený dvojrozmerný artefakt, ale môže predstavovať takú modifikáciu, ktorá zmení človeka na trojrozmerný artefakt. Nasledujúce fotografie dokumentujú, že pre to, aby nastal takýto efekt, nemusí byť nevyhnutne pomaľované celé telo, ale dôležitý je kontext, teda či je pre funkčnosť diela symbióza

Ľudského tela a tvorivého prejavu takou vlastnosťou, ktorá je podstatná pri komunikovaní umeleckého zámeru.

Tieto obrázky demonštrujú akým rôznym spôsobom môže byť výtvarné dielo prepojené s telom živého človeka. Na *prvom obrázku zľava* vidno rozdielny prístup tvorcov k „sustrátu“. Kým telo prvej modelky zľava slúži len ako zobrazovacia plocha a výsledok by mal obdobný efekt aj keby bol prenesený na dvojrozmerný substrát, modifikácia *druhej modelky zľava* je prepojená s časťami jej tela a dá sa povedať, že s ním tvorí z umeleckého hľadiska funkčne úzko prepojený celok. Na *d'alsom obrázku* vidno, že na to aby artefakt bol významovo prepojený s telom modelky, nemusí byť „spracovaný“ celý povrch tela modelky, a aj nepomaľovaná koža sa môže stať integrálnou súčasťou obrazu. Na *d'alsom obrázku* vidno kreatívny výsledok, ktorý možno označiť ako prienik medzi živým obrazom a živou sochou. *Fotografia vpravo* zachytáva Milo Moiré počas akcie nazvanej *The Script System* (Düsseldorf 2013). Moiré jazdila električkou po meste a namiesto oblečenie mala na tele len nápisy. Hoci aj v tomto prípade išlo o úpravu povrchu tela, tento výtvor nie je maľbou ale živou sochou. Nie je totiž podstatné, či modelka nehybná alebo sa pohybuje, pretože účinok diela sa tým nemení. Nahé telo modelky sa vďaka

nápisom zmenilo na artefakt, pretože konotát (predstava, ktorú slovo vyvolá) tu nahrádza skutočné oblečenie.

Samotné pomaľovanie nahého tela však nemusí automaticky znamenať vznik autorskoprávnej ochrany. Za autorské dielo napríklad nie je možné považovať variácie rôznych leopardích, či iných prírodných vzorov (*obrázok vľavo*), pokiaľ nie sú spojené so zložitejšou štruktúrou metaznakov, tak ako to vidno na *druhom obrázku zľava*, kde divák je konfrontovaný nielen s remeselnými škvrnami v sexistickom kontexte, ale stekajúca krv, spolu s imitáciou vycerených zubov, posúva klišé škvŕn či pruhov do inej roviny, k čomu prispieva aj spôsob nasvietenia, pri ktorom modelka pôsobí akoby vystupovala z tmy.

Podobne za autorské dielo nemožno považovať ani maľby imitujúce oblečenie (*tretí obrázok zľava*). Ani v takých prípadoch, aký je demonštrovaný *na obrázku vpravo* nemožno uvažovať o vzniku autorskoprávnej ochrany k imitácii plaviek ako celku, ale v uvedenom prípade len k časti situovanej v oblasti brucha a bokov modelky.

Taktiež umiestnenie konglomerátu rôznych ochranných známkov na povrchu nahého ľudského tela treba považovať za neoriginálne klišé, ktoré nespĺňa kritérium jedinečnosti (vyjadrené v §3 ods. 1 SAZ alebo v §2 ods. 1 ČAZ). Takáto úpravu ľudského tela modeliek sa ničím neodlišuje od obdobnej úpravy automobilov, ktorá s autorskoprávne

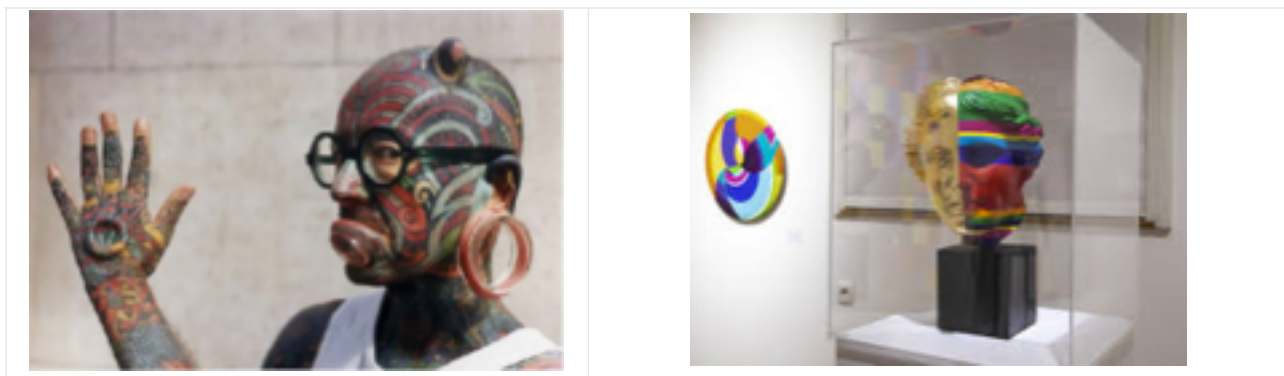

chránenou tvorivosťou nemá nič spoločné, a to preto, že ide o koláž predpripravených prvkov (jednotlivých ochranných známok) ktoré sú len usporiadané tak, aby pokryli danú plochu.

Bolo by možné namietat', že umelecký výkon tu môže spočívať v narušení praxou zavedeného kontextu tým, že ochranná známka je prezentovaná na netypickom nosiči, čo narúša stereotyp spojenia s nejakým výrobkom, či s reklamou na nejakú značku. Protiargumentom by však mohlo byť tvrdenie, že i keď tvorca takejto maľby na telo možno nemal v úmysle vytvoriť reklamu konkrétnym firmám, takýto výsledok je objektívne neodlíšiteľný od reklamy. Táto skutočnosť sama osebe by však ešte nemusela takýto výsledok nutne diskvalifikovať ako autorské dielo, preto podstatnejší môže byť argument, že ani v prostredí reklamy sa v súčasnosti spojenie výrobku a sporo oblečenej slečny nepovažuje za prejav tvorivosti, ale skôr za osvedčené východisko pri nedostatku nápadov.

3. Tetovanie, implantáty a piercing

Maľba na telo nie je jedinou výtvarnou technikou, ktorou je možné umiestniť autorské dielo na telo človeka. Z výtvarného

hľadiska podobný efekt má úprava pomocou tetovania. Kým

pri maľovaní na telo ide o výsledok, ktorý je ako „originál“ vnímateľný rádovo len niekoľko hodín a dá sa povedať, že takéto dielo aj z tohto dôvodu nevytvára signifikatnú väzbu s osobnosťou človeka na ktorom je umiestnené, pri zásahoch s potenciálom vysokej trvanlivosti je to iné. Z hľadiska premeny živého človeka na artefakt nie sú menšie tetovania zaujímavé a zaujímavý nie je ani súbor tetovaní, hoci každé z nich by bolo možné považovať za autorské dielo. Zaujímavé sú také kreácie, ktoré pokrývajú celé telo a z výtvarného hľadiska tvoria jeden kompaktný celok.

Transformácia živého človeka na artefakt môže byť zdôraznená rôznymi implantátmi, ktoré majú plastický efekt. Problém je, že kým samotné tetovanie môže byť vysoko originálne aj preto, že podobne ako grafika (či už čiernobiela alebo farebná) má vysoký potenciál byť nositeľom komplexnej umeleckej informácie, rôzne druhy piercingu a implantátov predstavujú skôr len „ozvláštnenie“ (či „zdobenie“) remeselného typu, a to nielen preto, že istý prvok (napríklad kovový krúžok) sa medzi vyznavačmi piercingových modifikácií používa nejakými typickými spôsobmi a teda nie je tu žiadna veľká tvorivosť, ale aj preto, že už z podstaty veci je pri modifikácii ľudskeho tela omnoho ťažšie dosiahnuť umelecký efekt plastickými zmenami, ako tetovaním. Každopádne plastické zmeny na tele človeka (aj keď sami osebe spravidla nepredstavujú originálny prvok, môžu byť prínosom z hľadiska celkového efektu (relatívne trvalej) premeny tela človeka na autorské dielo. Inými slovami, tieto neoriginálne prvky (napríklad rôzne druhy piercingu) nemožno vnímať jednotlivo, ale vo vzájomnej jednote a preto ich použitie nemôže z hľadiska vzniku autorskoprávnej ochrany diskvalifikovať originálnu časť diela (napríklad výtvarne originálne tetovanie).

Na *obrázku vľavo* vidno kombináciu unikátneho vzhľadu, ktorého neoddeliteľnou súčasťou je aj provokácia založená na spochybnení kultúrneho vzorca. Na *obrázku vpravo* vidno obdobný tvorivý postup akademického maliara Daniela Bidelnicu, ktorý farebne modifikoval artefakt v štýle torza antickej sochy. V oboch prípadoch ide o podobný tvorivý prístup, ktorý sa líši len v materiálnom substráte, ktorým je dielo zachytené. Nie je teda možné rozlišovať medzi tvorivou modifikáciou povrchu ľudského tela a sochy iného autora (v tomto prípade v rámci tvorivého spracovania), že by súd v konkrétnom prípade nepriznal autorskoprávnu ochranu obdobným výsledkom tvorivej činnosti len preto, že by ľudské telo, označil za materiálny substrát, prostredníctvom ktorého autorské dielo nemôže byť vyjadrené.

V tejto súvislosti sa otvára otázka, či telo človeka možno považovať za jeho majetok, s ktorým môže nakladať napríklad aj tak, že sa rozhodne zmeniť svoje telo na výtvarné dielo. Skutočnosť, že ľudské telo sa nemôže stať vecou v právnom slova zmysle, však teoreticky nemusí vylučovať, že aj takéto výtvarné dielo sa môže stať predmetom právnych vzťahov (tada aspoň niektorých – napr. udelenie súhlasu na zhotovenie rozmnoženiny). Keďže jeho materiálne vyjadrenie tu existuje (hoci táto materializácia nie je vo forme veci v právnom zmysle slova), teoreticky by bolo možné dokonca uvažovať nad tým, že takéto dielo by bolo možné predať. Pri overovaní tejto hypotézy treba vychádzať z toho, že vecou v právnom zmysle sa môže stať súčasť ľudského tela, ak sa od tela človeka oddelí (príkladom môžu byť ostrihané vlasy), pričom však relevantné nakladanie s takýmto predmetom nie je viazané na to, aby to, s čím subjekt nakladá, bolo vecou v právnom zmysle slova

v čase, keď k právnemu úkonu došlo. Ak by to tak nebolo, potom by za právne relevantné nemohlo byť považované rozhodnutie človeka, že daruje napríklad svoju obličku, pretože by v takomto prípade išlo o nakladanie s predmetom, ktorý v čase, keď o ňom rozhoduje subjekt, ktorého je predmetný orgán súčasťou, vecou v právnom zmysle slova nie je. Z teoretického hľadiska by tu teda išlo o právny úkon týkajúci sa predmetu, ktorý v budúcnosti ešte len vznikne. Avšak ak je autorské dielo vyjadrené celým telom človeka (materiálnym nosičom nie je len koža ale súčasťou takéhoto diela sú aj plastické modifikácie prostredníctvom rôznych implantátov, k nejakému oddeľovaniu nemôže dôjsť a keďže vecou v právnom zmysle slova nie je ani mŕtvola človeka, umelecky modifikovaný človek sa nestane vecou v právnom zmysle slova ani po smrti.

I keď v súčasnom svete zrejme neexistuje štát, ktorého právny poriadok by umožňoval vzdať sa svojej subjektivity v tom zmysle, že hoci by takéto vzdanie sa bolo jednoznačne deklarované, malo by to aj právne následky v tom, že takýto človek by stratil všetky svoje práva, vrátane základných ľudských práv a teda by sa naňho nazeralo nanajvýš ako na zviera, teda ako na cítiacu bytosť, v praktickej rovine nie je nazeranie na druhého človeka ako na objekt nejakým výnimočným javom. Ak by to tak nebolo, isté konania by nemohli byť označované ako „novodobé otroctvo“ alebo „obchodovanie s ľuďmi“. Status človeka ako subjektu pred štátnymi orgánmi štátu, ktorého je občanom sa teda vôbec nemusí kryť s jeho statusom v interakcii s inými ľuďmi vo určitom sociálnom prostredí, kde sa na takéhoto človeka nazerá ako na objekt. Ak je teda možné „predať“ hráča hokeja do iného klubu, pričom nie je podstatné, že v právnej rovine je to riešené

ako finančná kompenzácia „kupujúceho“ klubu za to, že „predávajúci“ klub súhlasí so zrušením zmluvných záväzkov s hráčom, je teoreticky možné previesť aj majetkové práva k takému výtvarnému dielu, ktoré je vyjadrené prostredníctvom tela živého človeka (tu mám na mysli najmä diela vyjadrené tetovaním), i keď nie je možné, aby sa

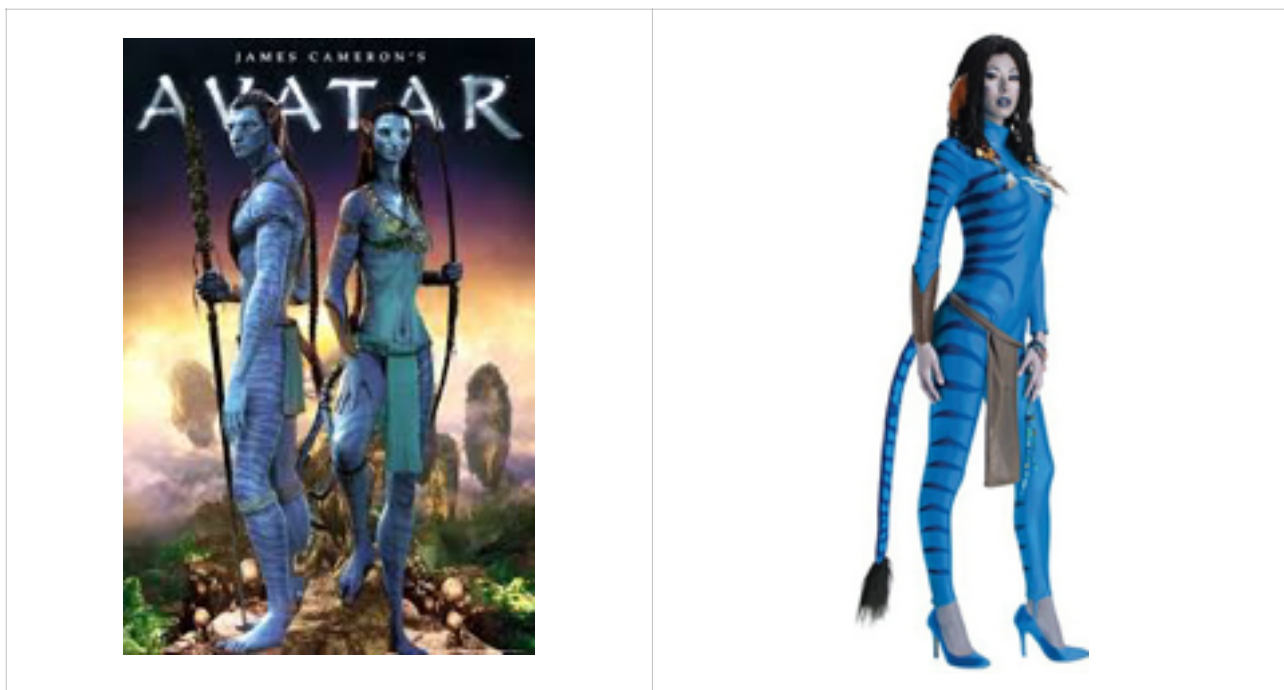
nadobúdateľ takýchto majetkových práv stal vlastníkom samotného artefaktu.

V praktickej rovine by však disponovanie s takýmito majetkovými a dispozičnými právami bolo spojené s veľkými ťažkosťami aj vtedy, ak by osobou, ktorá previedla takéto práva na iný subjekt, bol človek, prostredníctvom tela by výtvarné dielo bolo vyjadrené, nehovoriac už o prípadoch, kedy by pôvodca výtvarného diela nebol zároveň aj samotným „artefaktom“, lebo by to znamenalo, že prípadná zmluva by sa dotýkala človeka (živého artefaktu), ktorý by nebol zmluvnou stranou. Výkon majetkového a dispozičných práv k dielu vyjadrenému prostredníctvom tela iného človeka ako autora, by tak bol prakticky nerealizovateľný.

4. Maska ako autorské dielo

Na modifikovanie povrchu tela sa možno možno pozrieť aj z celkom iného uhla, pretože takáto činnosť môže úzko súvisieť

aj s kostýmovou tvorbou, scénickým výtvarníctvom a v neposlednom rade aj s tvorbou umeleckých maskérov. Problém je v tom, že slovo „umelecký“ v tejto oblasti nemusí nevyhnutne znamenať koreláciu s autorskými dielami v zmysle autorského zákona. Existuje množstvo študijných odborov, ktorých označenie obsahuje slovo „umelecký“ avšak z jednotlivých profesijných profilov je zrejmé, že ide skôr o výkon remesla ako o umenie. To je celkom zrejmé napríklad pri takých profesiách ako je umelecký pozlacovač, ktorý vykonáva pozlacovanie klasickou metódou, špeciálne pozlacovanie na podklady z rôznych materiálov, patinovanie,

polychromovanie a iné konečné povrchové úpravy.²

Pri povolani maskéra a vlásenkára je však posúdenie, či výsledok možno považovať za autorské dielo, komplikovanejšie.

Vlad Taupesh (ktorý vytvoril aj masku *na obrázku hore*) upozorňuje na to, že od maskéra treba na jednej strane odlíšiť osobu, ktorá je v anglickom jazyku označovaná ako Special

---

² Porovnaj <https://www.stredniskoly.cz/obor/umelecky-pozlacovac.html>. Prístup 7.5.2019.

Make-up Effects Creator, pretože takýto špecialista vytvára nielen kreatívne zmeny vizáže, ale aj rekvizity, ako napríklad

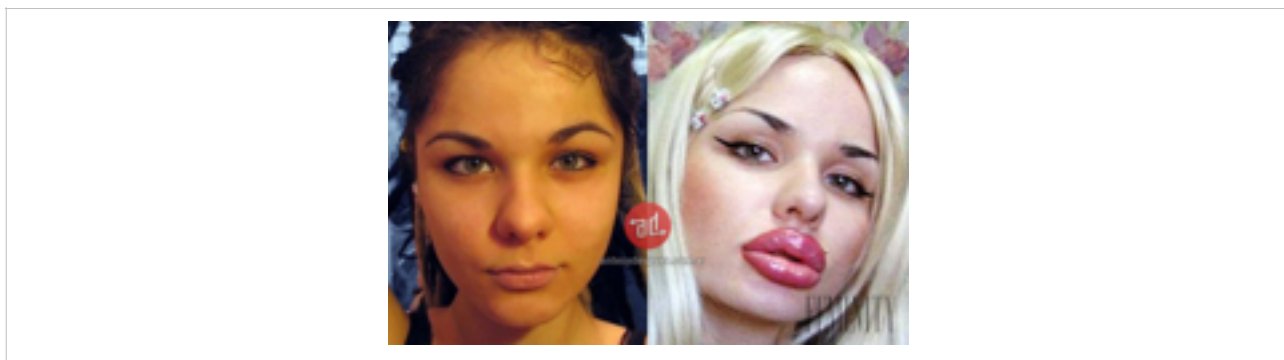
hlavy, ruky, celé ľudské a zvieracie telá a robotické bábky, a teda svojou činnosťou presahuje rámec činností bežne vykonávaný umeleckým maskérom (ktorý rekvizity nevyrába) a toho zas treba odlíšiť od „maskér“, pretože ten spravidla robí len bežné líčenie, ktoré zas treba odlíšiť od líčenia vizážistom.³ To však ale neznamená, že Special Make-up Effects Creator je v princípe „väčším“ umelcom ako umelecký maskér.

³ Porovnaj Brančíková D. Vlad Taupesh – umelecký filmový maskér. Dostupné na <<http://www.ibestof.cz/remeslo-/vlad-taupesh-%E2%80%93-umelecky-filmovy-masker.html>>. Prístup 7.5.2019.

V zásade nemožno vylúčiť, že ak by maska predstavovala zásadnú premenu vizáže herca, takýto výsledok by mohol mať status autorského diela. Ako výsledok tvorivej činnosti preto maska (ako dielo) môže byť aj predmetom licencie – napríklad v podobe práva na výrobu rozmnoženiny vo forme kostýmu alebo latexového návleku na hlavu, ktorý imituje pôvodnú masku herca vo filme.⁴

Inou kapitolou sú však také výrobky, ktoré imitujú maskérsku

úpravu tela filmovej postavy len veľmi nedokonalým spôsobom. Príkladom môže byť úprava povrchu tela na spôsob „modrého tigra“ ako napodobenina farebnej úpravy povrchu tela herečky z filmu Avatar (porovnaj postavu na filmovom *plagáte vľavo a obrázok kostýmu vpravo*).

Samotná modrá farba, a chvost nie sú znakmi s vysokým rozlišovacím potenciálom, zvlášť ak by sa takýto kostým vyrábala okrem modrej aj v iných farbách. Ak sú pri takýchto výrobkoch použité len časti originálneho výtvoru, ktoré sú navyše z praktických dôvodov oproti predlohe modifikované, súvislosť s predlohou chránenou autorským právom tu môže byť nejednoznačná, na rozdiel od dokonalejších napodobení, pri ktorých je súvislosť s filmovou maskou zjavná (viď napríklad latexový návlek na hlavu *na obrázku dole*).

---

⁴ Kostým s obchodným označením *Avatar Neytiri*. Vid' <<https://karnevalove-kostymy.heureka.cz/avatar-neytiri/specifikace/#section>>. Prístup 7.5.2019.

Osobitnou kapitolou sú také úpravy, v dôsledku ktorých upravená osoba vyzerá o niekoľko desiatok rokov staršie, úpravy spočívajúce v líčení a úprave vlasov v rámci dobovej štylizácie hercov v historických či fantazijných filmoch alebo úpravy imitujúce rôzne zranenia (viď nasledujúcu skupinu obrázkov). Hoci aj tu ide o maskérske výkony, takéto výsledky zrejme nie sú prejavom toho typu tvorivosti, ktorý pre vznik

autorskoprávnej ochrany vyžaduje autorské právo.

V tejto súvislosti nemožno tiež nespomenúť plastickú chirurgiu. Výsledky takýchto zásahov (až na zriedkavé prípady) nemajú nič spoločné s tvorivosťou, tak ako ju chápe slovenský, či český autorský zákon, pretože spravidla ide o rutinné zväčšovanie alebo zmenšovanie parciálnych častí tela tak, aby sa ich veľkosť a tvar čo najviac priblížil k predstave klienta o tom, čo je pekné, prípadne (aspoň dočasne uspokojil túžbu po zmene (viď *vpravo fotografie* tej istej osoby pred a po zväčšení pier).

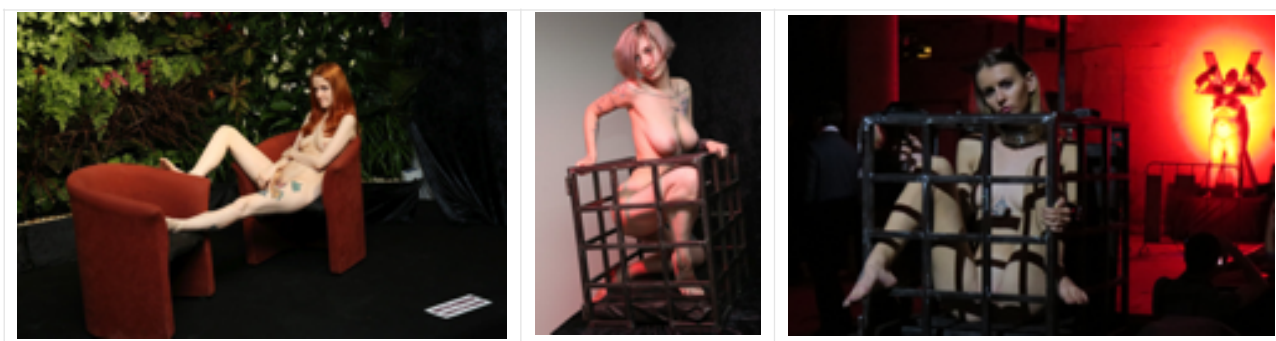
Niekedy sa však stane, že výsledok nekorešponduje so zámerom buď následkom nedostatočnej odbornosti chirurga alebo tým, že samotné telo klienta, podstupujúceho zákrok, sa so zásahom nevyrovná tak, ako sa predpokladalo. Následkom toho nezriedka vznikajú z výtvarného hľadiska zaujímavé živé artefakty, ktoré asociujú kreatívne zmeny proporcií v komiksoch alebo karikatúrach. Tu si možno položiť otázku, či

by sa okrem ochrany osobnostných práv (podľa Občianskeho zákonníka) mohla osoba, ktorá plastickými operáciami dosiahla špecifický vzhľad, domáhať aj svojich autorských práv k svojej podobe, signifikantne odlišný od prirodzenej podoby, v prípade, ak by niekto bez dovolenia zhotovil podobizeň tejto osoby – napríklad vo forme sadrovej busty (možno aj kolorovanej), voskovej figuríny, alebo silikónovej masky, predávanej ako produkt súvisiaci napríklad s oslavami sviatku Halloween. Zrejme áno, pretože takáto modifikácia vlastného tela spĺňa požiadavku, že ide o výsledok tvorivej činnosti a výsledok je materializovaný v podobe vnímateľnej zrakom. To, či výsledok skutočne zodpovedá zámeru „tvorcu“ nie je podstatné a navyše (pokiaľ to tvorca sám neprizná) je to nepreukázateľné. Rovnako je nepodstatné, že takúto úpravu nevykonala modifikovaná osoba sama, ale vykonal ju nejaký špecialista, pretože zhmotnenie výtvarného diela „vlastnými rukami“ nie je podmienkou vzniku autorskoprávnej ochrany. Na *obrázku vľavo* sú ako príklad trojrozmerných karikatúr niektoré postavy z britského seriálu *Spitting Image*. Na *obrázku vpravo* je žijúca osoba, ktorá svoj vzhľad modifikovala plastickými operáciami. Hypertrofované zvýraznené časti tváre spôsobujú, že celkový dojem je obdobný ako v prípade trojrozmerných karikatúr vytvorených ako sochy alebo masky.

5. Nemodifikované ľudské telo

Súdny dvor EU (s prihliadnutím na požiadavky jednotného uplatňovania práva Únie, ako aj zásadu rovnosti), zastáva stanovisko (pozri rozsudok [C-310/17 Levola Hengelo](#)), že pojem „dielo“ sa má v zásade v celej Únii vykladať autonómne a jednotne a to v zmysle už existujúcej judikatúry, ktorá vymedzuje znaky autorského diela nasledovne:

1. Dotknutý predmet je originálny v tom zmysle, že predstavuje vlastný duševný výtvor jeho autora (rozsudok zo 4. októbra 2011, *Football Association Premier League a i.*, [C-403/08 a C-429/08](#), [EU:C:2011:631](#), bod [97](#), plus citovaná judikatúra).
2. Označenie „dielo“ (v zmysle smernice 2001/29) je vyhradené len takým prvkom, ktoré sú vyjadrením takejto duševnej tvorivej činnosti (rozsudok *Infopaq International*, [C-5/08](#), [EU:C:2009:465](#), bod [39](#), a tiež rozsudok *Football Association Premier League a i.*, [C-403/08 a C-429/08](#), [EU:C:2011:631](#), bod [159](#)). Tu možno zároveň poukázať aj na článok 2 zmluvy WIPO o autorskom práve, podľa ktorého môžu byť predmetom autorskoprávnej ochrany len vyjadrenia, a nie myšlienky, postupy, spôsoby prevádzkovania alebo matematické koncepcie ako také (rozsudok *SAS Institute*, [C-406/10](#), [EU:C:2012:259](#), bod [33](#)).
3. Z rozsudku *C-310/17 Levola Hengelo* vyplýva, že pojem predmet ochrany musí byť podľa autorského práva vyjadrený tak, že ho možno dostatočne presne a objektívne identifikovať, hoci toto vyjadrenie nemusí byť nutne trvalé.

Z uvedeného je zrejmé, že samotné telo človeka (v prirodzenej podobe) nemožno považovať za duševný výtvor autora a aj samotný akt vystavenia živého človeka je veľmi problematický, hoci by s aktom vystavenia bolo verbalizované nejaké posolstvo, čo ním chcel pôvodca vyjadriť. V zmysle vyššie

uvedených definičných znakov diela nemožno považovať za autorské dielo ani akýkoľvek „ready made“ objekt.

Pokiaľ ide o požiadavku jednoznačnej identifikácie diela, tak tu je viac problémov. Po prvé človeka individualizuje najmä tvár a tá je vo svojej prirodzenej podobe autorskoprávne nechrániteľná, pretože je unikátna, i keď zrejme takmer každý človek má na svete viacero dvojníkov s veľmi podobnou fyziognómiou. Ak však ide o časť tela človeka od hlavy nižšie, tu je naopak predpoklad podobnosti ľudí s obdobnou postavou veľmi vysoký, ak ide o osoby rovnakého pohlavia.

V Spojených štátoch amerických slúži úradníkom ako pomôcka pri rozhodovaní, či je možné priznať konkrétnemu dielu ochranu na základe copyrightu, dokument s názvom *Compendium of U.S. Copyright Office practices*.⁵ V článku 906 sú v súvislosti s výkladom slovnej väzby „original work of authorship“ (použitom v §102(a) U.S. Copyright Act) uvedené skutočnosti, ktoré dielo z ochrany copyrightom diskvalifikujú a medzi dielami, ktorým nemožno poskytnúť ochranu sú aj tie, ktoré neboli vytvorené človekom. Vystavenie človeka „v prírodnom stave“ (na základe kritérií tohto dokumentu) teda zjavne nemôže byť predmetom copyrightu.

Právne nazeranie na vystavenie živého nahého tela človeka však môže zásadným spôsobom zmeniť kontext. Napríklad ak je telo živého človeka vystavené v určitých pózach alebo s rôznymi rekvizitami. Avšak nie každé takéto prepojenie automaticky znamená vznik autorského diela. Príkladom komplexity týchto javov v praxi môže byť výstava nahých tel s názvom *Voyeur*.⁶

---

⁵ Dostupné na <<https://www.copyright.gov/comp3/docs/compendium.pdf>>. Prístup 29.5.2019.

⁶ Prvá výstava sa konala v Bratislave v roku 2016, v roku 5.4.2019 bola táto výstava v Prahe opätovne otvorená ako prvá stála expozícia nahých ľudí na svete.

Inštaláciu na *obrázku vľavo* nemožno považovať za autorské dielo kvôli banálnosti použitých rekvizít. Takúto inštaláciu treba považovať skôr za súčasť bežného života, aj keď je prezentovaná ako dielo. Naopak, na *obrázkoch v strede* a *vpravo* predstavuje žena v kletke súčasť inštalácie, ktorú treba považovať za autorské dielo a ak by si do kletky umiestnila akákoľvek iná osoba (hoci aj oblečená alebo mužského pohlavia) stále by išlo o rovnaké dielo.

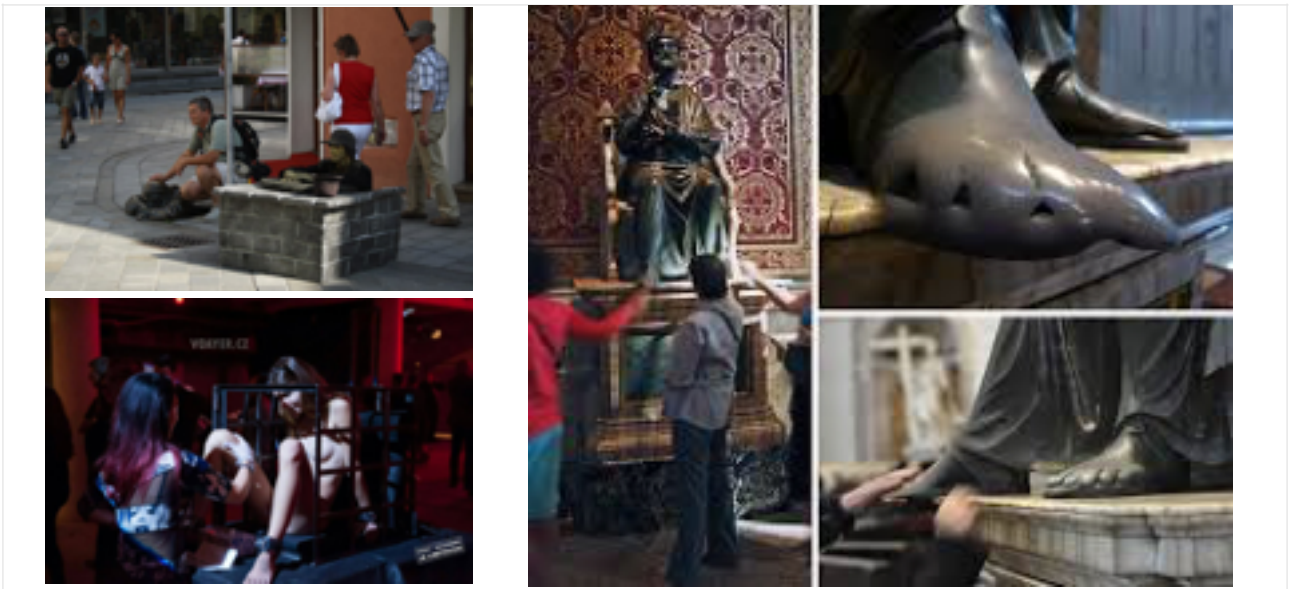
Znudené sedenie nahej osoby v kresle alebo na sedačke môže byť (kvôli svojej banálnosti) len veľmi ťažko považované za dielo a ani vyhlásenie organizátora výstavy, že samotné vystavené nahé ľudské telo je umeleckým dielom, na tom nič nezmení. Naopak, umiestnenie nahého tela do kletky, či priviazanie ku krížu v tvare X, v kombinácii s dvojfarebným osvetlením, už možno považovať za umenie a nie je podstatné, že modelky nie sú počas expozície v jednej polohe, ale polohu svojho tela môžu zmeniť podľa vlastného uváženia, i keď miera tejto „slobody“ je pri jednotlivých rekvizitách rôzna. Dá sa teda povedať, že mieru originality takéhoto diela určuje originalita samotnej rekvizity a telo modelky je len doplnkom potrebným na to, aby sa rekvizita stala umelecky funkčnou súčasťou inštalácie. Dá sa tiež povedať, že umelecká funkčnosť je takejto inštalácie je tým väčšia, čím väčšie je napätie medzi živou a neživou zložkou diela.

Na výstavu *Voayer* nemožno teda nazerať len ako na exhibicionizmus a súbor metaznakov odkazujúcich na špecifické sexuálne praktiky, i keď aj táto rovina tu je nepochybne prítomná a z komerčného hľadiska je zrejme príslub zážitku skôr v rovine perverzity ako umenia. Avšak to, že konkrétny návštevník nie je schopný nejaké umenie vidieť

alebo nechce vidieť, neznamená, že z pohľadu znalca mnohé z týchto inštalácií nie je možné považovať za diela, i keď z hľadiska hodnoty ide často úroveň braku. Usporiadateľa výstavy *Voyeur* treba považovať za autora výstavy aj napriek tomu, že pri niektorých inštaláciách je sporné, či ich možno považovať za autorské diela, pretože autorstvo výstavy nie je podmienené tým, že to, čo je vystavené, sú autorské diela.

Možno uvažovať nad tým, že modelka ako súčasť „živého obrazu“ by mohla mať status výkonného umelca. Práva výkonného umelca sa však líšia podľa toho, či ide o sólistu alebo o člena súboru. V tomto prípade by sa dalo argumentovať na jednej strane tým, že výstava predstavuje súbor diel a tento súbor teda tvorí určitú jednotu, čiže jednotlivé „výkonné umelkyne“ treba považovať za členky súboru. Na druhej strane by sa však dalo argumentovať tým, že každá výkonná umelkyňa „hmotne realizuje“ svojbytné dielo a teda by mala byť považovaná za sólistku, a to aj vtedy ak by išlo o inštaláciu, ktorá je založená na interakcii dvoch tiel, avšak pre status výkonného umelca (či už sólistu alebo člena súboru) je nevyhnutne determinovaný tým, že interpretuje autorské dielo. Z toho, že sa modelka z času na čas „preinštaluje“ napríklad zo sedenia v kletke na kľáčanie alebo sa mračí, či usmieva na návštevníkov výstavy, nemožno usudzovať, že ide o výkon výkonného umelca. Modelka je teda súčasťou výtvarného diela, ako živý prvok tohto diela a z hľadiska podstaty diela nie je podstatné, ak ju vystrieda iná modelka, alebo muž - model.

Osobitosťou výstavy *Voayer* je aj to, že modelka môže rozhodnúť o tom, či sa jej návštevník výstavy môže dotýkať. Z teoretického hľadiska môže byť zaujímavou aj otázka, či výstava *Voayer* je výstavou objektov (ako artefaktov vytvorených „tvorivým“ prepojením vecí so živými osobami)

alebo ide o performance, teda na celú výstavu treba nahliadať ako na jedno autorské dielo s tým, že návštevník sa dobrovoľne môže (dovoleným spôsobom) zapojiť do akcie. Zodpovedanie tejto otázky je dôležité preto, lebo tu nie je celkom zrejmé, čo má byť predmetom ochrany.

I keď sú diela výtvarného umenia typicky vnímané zrakom (a dotyk je z dôvodu ich fyzickej ochrany pred poškodením spravidla nežiadúci) nemožno súhlasiť s názorom (ktorý napríklad pertraktoval odporca (spoločnosť Smilde Foods) v už vyššie spomenutej kauze *Levola Hengelo*, že ochrana v systéme autorského práva sa týka iba výtvorov, ktoré sú vnímateľné zrakom alebo sluchom“.⁷ V náväznosti na toto treba podotknúť, že vo výtvarnom umení sú niektoré sochy, ktoré možno označiť ako „dotykové“, príkladom môže byť socha *Muž v práci (Čumil)* v centre Bratislavy. Všeobecne známou praxou je tiež dotýkanie sa nôh sochy svätého Petra v katedrále sv. Petra v Ríme, pričom ide o dlhodobú tradíciu, ktorá sa stala tak bežnou súčasťou percepcie tohto diela, že najmä na prstoch nohy, ktorá presahuje podstavec, je úbytok materiálu zjavný. Je jasné, že dôvody pre fyzický kontakt so sochou tu na prvom

---

⁷ Pozri rozsudok Európskeho súdneho dvora C-310/17, bod 23.

mieste nie sú umeleckopercepčné. Je to rituál, ktorý môže byť náboženským úkonom ale aj nemusí, v každom prípade kontakt s vylešteným bronzom obohocuje percipienta o hmatový vnem, ktorý poskytuje spoľahlivú informáciu tak o materiáli, z ktorého je socha zhotovená, ako aj doplnkovú informáciu o hmote v priestore. Podobnú funkciu plní aj možnosť dotyku tela modelky ako možnosť rozšíreného zmyslového vnímania vystaveného diela o ďalšiu dimenziu.

Na *obrázku vľavo* hore vidno muža, ktorý sa dotýka sochy *Muž v práci*, pričom vedľa vidno živú sochu ako napodobeninu pôvodného diela. *Obrázok vľavo dole* ukazuje fyzický kontakt s jedným z artefaktov na výstave *Voayer*. *Obrázok v strede* ukazuje rituál dotýkania sa nôh sochy sv. Petra a *obrázky vpravo* ukazujú detaily takejto praxe a mieru opotrebenia pravej nohy sochy, čo svedčí o tom, že táto prax je dlhotrvajúca a intenzívna.

Carolee Schneemann sa v súvislosti so svojou performance *Meat Joy* z roku 1964 vyjadrila v tom zmysle, že hoci je senzualita tradične vnímaná ako niečo, čo súvisí s pornografiou, takýto pohľad nie je správny, pretože je založený na predsudku, že zážitok z fyzického kontaktu nemôže byť oddelený sexuálnej aktivity.⁸ Aj Schneemann riešila otázku, či dotýkanie sa nahého tela iného človeka môže byť považované za súčasť umeleckého zážitku, alebo je to už aktivita, ktorá je mimo rámca toho, čo možno označiť za „umelecké“ z pohľadu vedy o umení. Z právneho hľadiska sa však na fenomén dotyku treba nazerať inak. Otázku teda treba položiť tak, či možno možnosť dotyku považovať za autorom zamýšľanú súčasť diela.

---

⁸ Basciano, O. Carolee Schneemann obituary. In The Guardian, 8.3.2019. Dostupné na <<https://www.theguardian.com/artanddesign/2019/mar/08/carolee-schneemann-obituary>>. Prístup 22.5.2019.

Teoretici umenia považujú akúkoľvek aktívnu interakciu návštevníka s dielom za happening, ktorý z návštevníka robí spoluhráča, postaveného do situácie na ktorú má reagovať, spoluvytvárať jej atmosféru, prípadne vstupovať do interakcie aj s inými návštevníkmi podujatia a týmto spôsobom dosiahnuť intenzívny zážitok, bez ohľadu na to, či ide o činnosť autorsky určenú a riadenú a alebo sa divák zapojil do akcie spontánne. Podľa Kaprowovej⁹ definície je happening asamblážou udalostí v prostredí, ktoré môže (ale aj nemusí byť) vytvorené umelo, vždy však ide o akciu bez skúšok a bez repríz. Kaprow na jednej strane označuje happening za umenie, avšak na druhej strane tvrdí, že viac ako k umeniu má happening bližšie k skutočnému životu.¹⁰

Z autorskoprávneho hľadiska je však zjavne nepriechodné aby inštrukcia typu „pokiaľ bude mať zájem sa vyzliecť aj niektorá z návštevníčok, organizátori jej to po dohode umožnia“¹¹ bola považovaná za tvorivú súčasť projektu. Navyše je otázne, či výstavu *Voayer* možno zaradiť do kategórie akčného umenia, keďže akčné umenie by sa malo „od ostatných výtvarných prejavov líšiť tým, že za rozhodujúci pokladá proces ako taký, teda dianie samé. Prvoradé tu už teda nie je vytvorenie výtvarného diela v tradičnom slova zmysle, ale do popredia vystupuje priebeh deja, najmä fyzický úkon trvajúci v určitom

---

⁹ Alan Kaprow v roku 1958 vo svojom článku „The Legacy of Jackson Pollock“ naformuloval historicky prvú definíciu happeningu.

¹⁰ Kolář, M. Performance. Prístupné online na <<http://www.rohozna.net/matej/PERFORMANCE.html>>. Prístup 15.2.2019. Tento internetový zdroj odkazuje na výber myšlienok z knihy: Zhoř, I. Proměny soudobého výtvarného umění, SPN Praha 1992.

¹¹ Anonym. Dotkněte se uměleckého díla. V Praze probíhá výstava nahých žen Voayer. In Lidovky.cz 18.8.2017. Prístupné online na <https://www.lidovky.cz/kultura/dotknete-se-umeleckeho-dila-v-praze-probiha-vystava-nahych-zen-voayer.A170818_095543_in_kultura_jto>. Prístup 15.5.2019.

čase“.¹² Výstava *Voayer* však nie je primárne akciou, ale vystavením artefaktov. To že sa návštevníčka výstavy vyzlečie, je síce akciou, avšak nie takou, ktorá by bola tak tvorivá, že by sa k nej mohla vzťahovať autorskoprávna ochrana, napriek tomu, že takáto aktivita obsahuje všetky prvky happeningu ako umeleckej akcie, pretože:

1. ide o aktivitu trvajúcu v priestore a čase
2. je tu prítomný autorský zámer
3. divák je aktívne zapojený do deja
4. ide o formu na pomedzí umenia a života.¹³

Na jednej strane by bolo možné vychádzať z toho, že ako autorskoprávne chránená súčasť diela môže byť len také zapojenie diváka do akcie, ktoré svojou osobitosťou predstavuje tvorivý prínos. Príkladom môže byť kolektívna akcia Dezidera Tótha s názvom *Športový rybolov* (1971), pri ktorej autor k udiciam rozdával háčiky upečené z cesta. Iným príkladom môže byť kolektívna akcia Petra Meluzína s názvom *Perníková chalúpka* (1983). Táto striktno organizačne vymedzená akcia sa konala na zastávke autobusu v okrajovej časti Bratislavy. Meluzín natrel oškretú a nečistotami pokrytú zastávku z vonkajšej časti marmeládou, na ktorú nalepil kusy knäckerbrotu. Vnútri zastávky stál stolček s magnetofónom. Na páske v magnetofóne bol nahraný prejav Gustava Husáka, ktorý v ten deň vysielal v rádiách. Bliknutím baterky Meluzín privolával účastníkov akcie po jednom do zastávky. Každému

---

¹² Rusinová, Z.: Umenie akcie. SNG. Bratislava 2001. str. 8. Citované podľa Jakalová, Z. Happening a podíl diváka na struktuře kolektivní akce (na příkladě slovenské umělecké scény od 60. do 90. let) Bakalářská práce. Praha 2010. Prístupné na <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/39618/BPTX_2009_2_11240_0_249035_0_88033.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Prístup 15.5.2019.

¹³ Jakalová, Z. Happening a podíl diváka na struktuře kolektivní akce (na příkladě slovenské umělecké scény od 60. do 90. let) Bakalářská práce. Praha 2010. Prístupné na <https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/39618/BPTX_2009_2_11240_0_249035_0_88033.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Prístup 15.5.2019.

účastníkovi prikázal odlúpnuť si knäckerbrot, posadiť sa na stolček a počúvať zo slúchadiel prejav. Účastník musel konzumovať knäckerbrot a nesmel manipulovať s magnetofónom, ani odísť skôr, než mu to Meluzín dovolil.

Tieto akcie majú spoločné to, že nielen samotná činnosť aktérov, ale aj kontext, v ktorom sa táto činnosť odohrávala, možno označiť za niečo, čo nie je tak triviálne, že by tu splývala hranica medzi „bežným životom“ a „sférou umenia“.

Existujú však aj také happenings, pri ktorých je táto hranica celkom nejasná, pretože tu ide skôr o kolektívne mimoumelecké hry. Príkladom môže byť akcia s názvom *Pingpongový klub J + K* (1970) v rámci ktorej Július Koller v Galérii mladých umiestnil pingpongový stôl a okrem svojej priateľky vyzýval aj divákov, aby si s ním zahráli. Či môže vzniknúť autorskoprávna ochrana aj k takémuto projektu, je veľmi sporné, hoci nie celkom vylúčené, prihliadnúc na argument, že umeleckosť tu spočíva v realizácii činnosti (športu) v priestore pre takúto činnosť netypickom (v galérii).

Pokiaľ ide o problém tvorivosti v náväznosti na dotýkanie sa nahého ľudského tela, samotná jednoduchosť úkonu zúčastneného aktéra (napr. jednoduchý dotyk) nevyhnutne nemusí znamenať, že takúto akciu nie je možné považovať za imanentnú súčasť autorského diela, ak autor v projekte jasne definoval, čoho sa má (či môže) aktér dotýkať, avšak za podmienky, že samotný akt dotyku nie je len spôsobom percepcie, ale je súčasťou tvorivého konceptu. Autorskoprávnu ochranu dotyku teda nemožno chápať izolovane, ale vždy len v kontexte celého diela. V pochybnostiach treba nájsť odpoveď na otázku, či by konkrétne dielo bez dotyku (alebo možnosti dotyku) percipienta malo zmysel, prípadne či by dielo bolo možné považovať za úplné. Príkladom môže byť umelecká

akcia zorganizovaná rakúskou umelkyňou Valie Export (občianskym menom Waltraud Lehner) nazvaná *Tapp- und Tast-Kino* (1968). Akcia spočívala v tom, že performerka niesla na svojom tele drevenú krabicu s otvorom, zakrytým záclonkou, čo malo predstavovať filmový sál. Performerka vyzývala mužov na námestí v Mníchove k návšteve kina a tí, ktorí súhlasili, vkladali ruky na prsia aktérky, čím sa stali aktívnymi účastníkmi. Išlo tu o koncept „rozšíreného kina“ v rámci ktorého dotýkanie sa nahej (avšak navonok oblečej) performerky vymaňuje ženské telo z roviny sexuálneho symbolu, ktorý je v rámci zabehnutých konvencií typicky vnímaný zrakom.

Podobnú akciu zrealizovala v roku 2016 aj performerka Milo Moiré, ktorá na uliciach Amsterdamu, Düsseldorfu a Londýna prezentovala svoj projekt *Mirror Box*. Toto dielo malo taktiež feministický kontext a malo upozorniť na násilie na ženách v tom zmysle, že len žena má právo rozhodnúť sa, kto, kedy

a ako sa jej môže dotýkať. Napriek tomu, že rekvizita v podobe zrkadlovej sukne s otvorom bola určená pre inú časť tela, ako to bolo v prípade akcie *Tapp- und Tast-Kino*, a zo subjektívneho hľadiska ide o tvorivý nápad, keďže Milo Moiré sa o tom, že obdobnú akciu už v minulosti vymyslela a zrealizovala Valie Export dozvedala až s odstupom času, nemožno túto akciu považovať za dielo, ktoré by bolo originálne z objektívneho

hľadiska a nemožno ho považovať ani za dielo, ktoré vzniklo spracovaním pôvodného diela, okrem iného aj z toho dôvodu, že k spracovaniu reálne nedošlo, pretože Moiré v čase vytvorenia *Mirror Boxu* o diele *Tapp- und Tast-Kino* nič nevedela. To, že v akcii *Mirror Box* bolo komunikované iné posolstvo, nie je z autorskoprávneho hľadiska podstatné, pretože v opačnom prípade by akékoľvek napodobenie diela bolo ospravedlniteľné tým, že týmto aktom chcel imitátor poukázať na niečo iné. Posunutie diela do nového kontextu síce môže byť skutočnosťou, ktorá zakladá autorskoprávnu ochranu na základe spracovania diela, v prípade akcie *Mirror Box* je však spôsob, akým dielo „funguje“, vo svojej podstate rovnaký, ako v prípade *Tapp- und Tast-Kino* – je to možnosť dotknúť sa na verejnosti niečoho, čo je spoločenskou konvenciou považované za tabu.

Naopak, za nové dielo, ktoré vzniklo spracovaním diela *Tapp- und Tast-Kino*, možno považovať reenactment Boryany Rossa nazvaný *Deconstruction of Valie Export*. Slová „Valie Export“ odkazujú ako metaznak na pôvodné dielo autorky z roku 1968 a slovo „deconstruction“ naznačuje, že ide o niečo, čo sa voči

pôvodnému dielu vymedzuje, je iné, hoci napohľad tu žiadny rozdiel nie je. Tvorivý posun spočíva v tom, že modelka nemá žiadne prsia, pričom dôležitý je aj dôvod – prsia jej boli chirurgicky odstránené po tom, ako jej bolo diagnostikované

nádorové ochorenie. Takto sa záujemca môže fyzicky konfrontovať nielen s formou rakoviny, s ktorou sa spája množstvo sociálnych predsudkov, ale zároveň aj s realitou, ktorá je dôsledkom jeho riešenia.

Popis fotografií zľava doprava:

- Valie Export: *Tapp- und Tast-Kino* (Mníchov 1968)
- Boryana Rossa: *Deconstruction of Valie Export* (Solyanka State Art Gallery, Moskva 2013)
- Milo Moiré: *Mirror Box* (Amsterdam, Düsseldorf, Londýn 2016)

Vyššie popísané konanie performeriek, ktoré umožnili záujemcom dotknúť sa určeným časťami svojho tela, nie je jednoznačne možné subsumovať ani pod kategóriu výtvarných diel (nie je to živá socha) a ani pod kategóriu dramatických diel. Len pri extenzívnom výklade § 94 SAZ¹⁴ by bolo možné uvažovať nad tým, že výkon performerera možno považovať za výkon výkonného umelca, keďže sa ním predviedlo autorské dielo, pričom výkon nemusí byť len v podobe „spevu, hrania, recitácie alebo tanca“ ale môže byť uskutočnený aj „iným spôsobom“ (ods. 1) za splnenia podmienky podľa ods. 2, že tento „iný spôsob“ vykazuje znaky tvorivosti. Tu však treba poznamenať, že realizácia projektu je niečo iné, ako vytvorenie projektu a aj keď akciu vykonáva samotný autor projektu, neznamená to, že jeho pôsobenie ako aktéra musí nutne vykazovať znaky tvorivého predvedenia. Tu si treba položiť aj otázku, či sa takýto výkon performerera odlišuje (napríklad) od prejdania sa modelky po móle. Ak nie, potom zrejme nejde o takú činnosť, ktorá by sa dala označiť ako výkon výkonného umelca.

Z uvedeného je zrejmé, že dielo, ktoré spočíva v umeleckej akcii, môže byť vyjadrené rôznymi, čiastočne sa odlišujúcimi

---

¹⁴ Obdobná úprava je v § 67 ods. 1 ČAZ.

realizáciami či variáciami. Príkladom takejto variability môže byť aj performance Valie Export *Aktionshose: Genitalpanik*.

Popis fotografií zľava doprava:

- Valie Export: *Aktionshose: Genitalpanik* (Viedeň, 1969). Z konceptuálnej akcie prístupnej verejnosti v divadle v Mníchove nie je žiadna fotodokumentácia, ale na túto pôvodnú akciu odkazuje neskoršia séria aranžovaných fotografií Petra Hassmanna, ku ktorým patrí aj uvedená snímka.
- Marina Abramovič: *Aktionshose: Genitalpanik* (New York, Gugenheimovo museum 2005) ako reenactment pôvodného diela
- Deborah de Robertis: *Ma Chatte Mon Copyright* (2017) ako spracovanie pôvodného diela
- Emilio Lopez-Menchero: *Trying to be Valie Export* (2016) ako spracovanie pôvodného diela, časť zo série "Trying to be" (2000 – ...)

Súbor fotografií z roku 1969 pripomína udalosť, ktorá sa uskutočnila o rok skôr v jednom kine v Mníchove, kde sa popri pornografických filmoch premietali aj filmy experimentálnych filmárov. Valie Export chcela poukázať na to ženy v umení a filme sú prezentované ako sexuálne objekty, ktoré muži pozorujú ako anonymní a dištanční pozorovatelia. Tým, že sa performerka so samopalom v rukách prechádzala oblečená vo

svojich „akčných nohaviciach“ medzi radmi sedadiel, čím sa jej odhalený rozkrok dostal do úrovne očí divákov muži v hľadisku boli prítomní diváci radikálnym a neočakávaným spôsobom konfrontovaní s intímnou realitou. Táto akcia bola neskôr viackrát zopakovaná vo forme aranžovanej fotografie alebo živej sochy. Reenactment tohto diela Marinou Abramovič

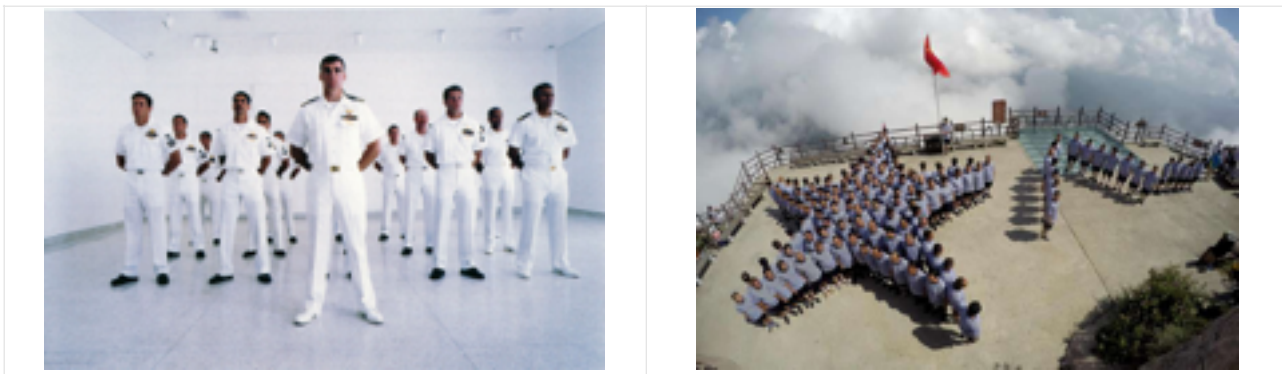
v roku 2005 nepriniesol nič nové a preto nebol ničím viac, ako len opätovným uvedením diela na verejnosti. V roku 2017 Deborah de Robertis vytvorila aranžovanú fotografiu s názvom *Ma Chatte Mon Copyright*. Napriek tomu, že de Robertis v rukách namiesto strelnej zbrane drží kameru, aj tento počin treba z autorskoprávneho hľadiska označiť za reenactment a nie za spracovanie pôvodného diela, ktorým by vzniklo dielo nové, napriek tomu, že de Robertis mu dala nový názov. Túto akciu však treba vnímať aj v kontexte jej ďalších „sebanštalácií“ Robertis pri ktorých sa vystavila s obnaženým rozkrokom pred niektorými slávnymi obrazmi, napríklad aj v Louvri pred Monou Lisou, to znamená, že samotné obnaženie sa v určitom kontexte nie je v jej prípade len súčasťou diela, ale vystavovanie nahého rozkroku je aj „tvorivá metóda“.

Naopak, alúziu s názvom *Trying to be Valie Export*, ktorú vytvoril Emilio Lopez-Mencheru, treba považovať za dielo posunuté do novej významovej roviny tým, že (hoci dielo *Aktionshose: Genitalpanik* je tu naďalej prítomné ako metaznak) feministický koncept nahradil koncept gendrový – nie je totiž zrejmé, či zobrazená osoba je muž alebo žena.

Autorským dielom môže byť aj skupina vytvorená z nahých osôb, pokiaľ nie je nahota zjavne samoučelná. V diele *Not in fashion* od Vanessy Beecroft robí kolektívna hypertrofia nahoty z jednotlivých nahých osôb prvky, ktoré priťahujú menej pozornosti, ako farebne výrazné kusy oblečenia na niektorých modelkách. Nahota je akousi šedou zónou v kontraste s farebným svetom čiastočného zahalenia. I keď by takéto dielo mohlo fungovať aj samostatne (ako živý obraz), je obohatené aj o zvukovú zložku – vo výstavnej sále sa ozývajú slová „vstaň, stoj rovno, buď pyšný, buď silný“.

Popis fotografií zľava doprava:

- Vanessa Beecroft: *Not in fashion*, Frankfurt a/M, 2010.
- Miró Moiré: fotografia z akcie v rámci projektu „nahé selfička“

Za autorské diela však v žiadnom prípade nemožno považovať tie akcie performerky Miro Moiré, pri ktorých si fotí „nahé selfička“ s náhodnými chodcami. I keď je nahé telo v kontexte oblečených ľudí provokujúce, je diskutabilné, či takáto akcia môže byť považovaná za autorské dielo. To, že osoby na fotografii sú v určitých pózach, neznamená, že ich možno považovať za živé sochy, či živý obraz. Dôvodom je, že hranica medzi umením a bežným životom tu nie je zjavná. Treba však zároveň aj poznamenať, že tieto „selfička“ sú súčasťou projektu a aj keď nie sú dielami ani v rovine samotnej akcia a ani nie sú ani umeleckými fotografiami, môžu sa stať súčasťou diela, ktoré bude výsledkom tohto projektu. V takom prípade nahý prvok na sérii fotografií v štýle „selfie“ môže fungovať ako niečo čo narúša stereotyp amatérskej fotografie na spôsob „ja (my) a ... niečo“.

Podobne skeptický postoj treba zaujať aj v prípade Beecroftovej živého obrazu s názvom *VB 39: U.S. Navy SEALs*. Argument, že aj v tomto prípade by molo ísť o umelecké dielo môže spočívať v tom, že vystavenie živého vojenského útvaru v galérii je nezvyklým aktom, pričom za tvorivý počin môže byť považovaná kombinácia bielych uniforiem s bielym prostredím výstavnej siene, v kombinácii so špecifickým osvetlením. Treba tiež zobrať do úvahy fakt, že výsledok pôsobí esteticky

a vyžaruje z neho sila a energia. Na druhej strane však možno argumentovať tým, že samotná usporiadanosť živých ľudí (ako prvkov tvoriacich nejaký tvar) a ani prítomnosť symetrie nie sú samy osebe tak tvorivé, aby takýto „výtvor“ bolo možné chrániť z titulu autorského práva. Ak by inštalácia *VB 39: U.S. Navy SEALs* mala byť považovaná za autorské dielo, potom by za autorské diela bolo možné považovať akékoľvek útvary vytvorené z ľudských tiel, nastúpené v určených formáciách.

Popis fotografií zľava doprava:

- Vanessa Beecroft: *VB 39: U.S. Navy SEALs*. Museum of Contemporary Art, San Diego, 1999. Táto fotografia je vystavená ako autorské dielo, avšak zároveň je to aj dokumentačná fotografia vystavenia živých osôb ako živého obrazu.
- Živý obraz vytvorený z tiel veteránov čínskej Ľudovej oslobodeneckej armády, situovaný na vrchole hory. Z dôvodu, že hviezda je bežne používaný symbol, nemôže byť takýto útvar považovaný za autorské dielo.

So zoskupením živých ľudských tiel však možno pracovať s takou tvorivosťou, o ktorej nie sú z autorskoprávneho hľadiska žiadne pochybnosti. Príkladom môže byť séria umeleckých fotografií s názvom *Klecksography* od Oliviera Valsecchiho (ktoré zároveň možno považovať aj za fotodokumentáciu živých obrazov). Výsledok je originálny v tom, že ľudské telo je tu použité ako prvok štruktúry, ktorá je symetrická a pôsobí esteticky, no dôležité sú aj metaznaky odkazujúce na kleksografiu ako metódu tvorby založenej na dokonalejšej symetrii, ktorá vzniká aplikáciou tušu na mokrý

a následne prehnutý papier, ako aj na tzv. Roschachov test, pri ktorom sa takéto obrázky využívajú pri psychologickom vyšetrení. *Klecksography* je transfer typicky dvojrozmernej výtvarnej techniky do netradične trojrozmernej podoby, ktorá sa v podobe fotografie znovu dostáva do dvojrozmerného formátu, čím je posunutá do novej významovej roviny.

- Olivier Valsecchi: fotografie zo série *Klecksography* (2012) s názvami: *Flamingo*, *Minotaur*, *King*, *Lotus*. Fotograf použil ľudské telá ako materiál, z ktorých zostavil symetrické objekty.

6. Záver

Ľudské telo môže byť použité ako súčasť materiálneho substrátu, ktorým je vyjadrené autorské dielo. Nemodifikované ľudské telo však nie je možné vyhlásiť za „ready made objekt“ už z podstaty veci, ktorá tkvie v tom, že na jednej strane nie je možné chrániť samotný akt vystavenia nahého človeka, pretože by to bolo obdobné ako keby boli autorskoprávne chránené základné geometrické tvary. Na druhej strane, ak by sa autorské práva mali vzťahovať k fyziognómii vystaveného človeka, takáto ochrana by bola prakticky nezmyselná, teoreticky by neobmedzovala iného „tvorcu“ ani vtedy, ak by tento vystavil nejakého dvojníka, stačilo by ak by takáto osoba (ako živá socha) bola vystavená v inej póze. Nemodifikované ľudské telo sa však môže stať súčasťou výtvarnej inštalácie, pričom môže predstavovať tak zásadnú zložku, bez ktorého by takéto dielo (zmysel ktorého spočíva v interakcii živej a neživej zložky) namohlo pôsobiť s takou intenzitou, ak by došlo k nahradeniu živej osoby neživou figurínou. Jednoznačným špecifikom výtvarného diela vyjadreného prostredníctvom tela človeka je to, že hoci sa majetkové právo a dispozičné práva k takémuto

dielu teoreticky môžu stať predmetom právnych vzťahov (s výnimkou prevodu vlastníckeho práva k materiálnemu substrátu, keďže takéto dielo nie je vyjadrené prostredníctvom veci v právnom zmysle), praktický výkon takýchto práv by bol prakticky nerealizovateľný najmä v prípade, ak by autorom diela nebola osoba, ktorej telo bolo použité pri materiálnom vyjadrení takéhoto diela.

Norbert Adamov

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

II. OTEVŘENÁ VÝJIMKA NEBO UZAVŘENÝ KATALOG VÝJIMEK A OMEZENÍ

JUDR. PETR PRCHAL, PH.D.¹⁵

Anotace:

Tento text se zabývá polemikou mezi otevřenou výjimkou a uzavřeným katalogem výjimek a omezení v autorském zákoně. Text vychází z analýzy současného stavu poznání a zkušeností s rozdílnými řešeními právní úpravy výjimek a omezení v České republice a v jiných zahraničních zemích. Analyzuje výhody a nevýhody obou z možných řešení a jejich soulad s mezinárodními dokumenty.

Klíčová slova:

Autorské právo, zákonná licence, výjimka a omezení, uzavřený katalog výjimek a omezení, tříkrokový test, fair-use.

Abstract:

This text discusses the controversy between an open exception and a closed catalog of exceptions and limitations in copyright law. The text is based on the analysis of the current state of knowledge and experience with different solutions to the regulation of exceptions and limitations in the Czech Republic and in other foreign countries. It analyzes advantages and disadvantages of both possible solutions and their compliance with international documents.

---

¹⁵ Autor je advokátem v advokátní kanceláři Prchal a Partner a odborným asistentem na katedře soukromého práva a civilního procesu Právnické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

Keywords:

Copyright, statutory license, exceptions and limitations, closed catalog of exceptions and limitations, three-step test, fair-use.

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

1. Úvod

Ústředním tématem této kapitoly, je rozlišení mezi tzv. otevřenými a uzavřenými systémy výjimek a omezení a ověření teze, zda do kontinentálního systému autorského práva je nezbytné implementovat otevřenou výjimku typu *fair use* po vzoru autorského práva USA¹⁶ v podobě generální klauzule.¹⁷ Již delší dobu právnímu prostředí celosvětově dominuje argument, že s ohledem na rychlý vývoj v technologické oblasti autorské právo nemůže plnit svoji funkci bez otevřené výjimky. Je tím myšlena zejména funkce vyváženosti mezi odlišnými právními zájmy. Jinými slovy tento argument říká, že v současnosti vznikající kolize autorského práva a jiných práv nelze řešit jinak, než prostřednictvím otevřené výjimky, případně, že otevřená výjimka je nejvhodnějším nástrojem k

---

¹⁶ Srov. čl. 107 Copyright Act, autorský zákon USA z roku 1976, Část 17 Zákoníku U.S.C., § 101 – § 1332.

¹⁷ Otázkou je třeba se zabývat z důvodu, že jiné řešení, než zákonem vymezené výjimky jako zvláštního případu není v kontinentálním autorském právu možné. Srov. čl. 9 odst. 2 RÚB, čl. 13 TRIPS, čl. 5 odst. 5 informační směrnice. Ve všech uvedených případech se hovoří o tzv. zvláštních případech, ve kterých lze výjimky a omezení z vylučných autorských práv uplatnit. Za zvláštní případ by bylo možné podle uvedeného pokládat i soudní rozhodnutí, která kritérium zvláštních případů naplní. Tak je tomu v českém právu v případě generální klauzule nekalé soutěže, kdy se jedná o soudcovské právo a kazuistiku ve věcech nekalé soutěže tvoří pouze soudní rozhodnutí. Jde přitom pouze o zákonodárně-politické rozhodnutí, komu stát svěří rozhodování v různých věcech. V USA jsou např. i soudy nadány pravomocí činit některá politická rozhodnutí, a proto dle všeho soudy USA mají i pravomoc vytvářet kazuistiku zvláštních případů, ve kterých lze výjimky a omezení uplatnit. Oproti tomu v evropsko-unijním autorském právu rozhodování o výjimkách a omezeních nebylo svěřeno soudům, ale zákonodárci, který má sám zvláštní případy předem definovat a který tak činí uzavřeným katalogem výjimek a omezení. Proto výjimky a omezení v pojetí kontinentálního autorského práva nejsou a nemohou být soudcovským právem. Srov. § 29 odst. 1 AutZ odkazující na zvláštní případy, jež musí být stanovené autorským zákonem. Domníváme se, že harmonizační vůle evropsko-unijního zákonodárce definovat zvláštní případy zákonem a nikoli soudcovským rozhodnutím vylučuje možnost svěřit tvorbu kazuistiky soudům. Je to i jeden z argumentů, proč se musíme zabývat otázkou, zda by otevřená výjimka implementovaná do kontinentálního prostředí vůbec kritérium zvláštních případů splnila. Zcela jinak lze totiž na tuto otázku nahlížet pohledem práva USA. V opačném případě by nebylo ani nutné uvažovat o možnosti a podobě zavedení otevřené výjimky do českého autorského práva, stačilo by totiž změnit (vypustit) dikci § 29 odst. 1 AutZ tak, že by se zvláštní případy neomezovaly pouze na ustanovení zákona, ale tvorba kazuistiky by byla svěřena automaticky soudům.

řešení těchto předem nepředvídaných kolizí.¹⁸ Podstatou otevřené výjimky typu *fair use* je, že může být uplatňována flexibilně prakticky na jakýkoli způsob užití díla, a to při soudním zohlednění konkrétních okolností případu.¹⁹ Podstatou uzavřeného katalogu výjimek je oproti tomu zákonodárně předem a přesně určený katalog výjimek a omezení, které jednotlivě umožňují užití díla pouze ve zvláštních, relativně úzce vymezených případech. Odlišností otevřené výjimky je zejména velká míra soudního uvážení a rovněž možnost dotváření práva o nové dovolené způsoby užití, které zákonodárce nemohl předpokládat, což významně posiluje úlohu soudu. Klíčovým rozdílem otevřené výjimky a uzavřeného katalogu výjimek a omezení je, že soudy na základě otevřené výjimky mohou stanovit, že užitím díla nedochází k porušení autorského práva v případech, kde předmětný způsob užití nespadá do zákonodárně předvídaného (typového či typizovaného) způsobu užití. Přitom hlavní deviza otevřené výjimky, kterou mnozí akademici často zmiňují jako zásadní argument, je flexibilita, zatímco jako nevýhodu uvádějí nepředvídatelnost soudního posouzení.²⁰ Ve srovnání s uzavřeným katalogem výjimek a

---

¹⁸ SAMUELSON, Pamela. Justifications for Copyright Limitations & Exceptions. *Forthcoming chapter in Ruth Okediji (ed.), Copyright Law in an Age of Limitations and Exceptions*. 2015, s. 37. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2476669., *Otevřený dopis - rekonstrukce jihoafrického autorského práva*. 2015. Dostupné z: <http://infojustice.org/wp-content/uploads/2015/03/South-Africa-Letter-03032015.pdf>, BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 274 – 275., HUGENHOLTZ, P. Bernt, SENFTLEBEN, Martin, Fair Use in Europe: In Search of Flexibilities. [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z <http://ssrn.com/abstract=1959554>., SENFTLEBEN, Martin. Comparative Approaches to Fair Use: An Important Impulse for Reforms in EU Copyright Law. [online]. 2013 [cit. 2015-06-05]. Dostupné z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2241284 .

¹⁹ Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Campbell proti Acuff-Rose Music, Inc.*, 510 U.S. 569, ze dne 7. března 1994.

²⁰ BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 249.

omezení pak tito autoři s tím dávají do kontrastu vyšší míru předvídatelnosti soudního rozhodnutí za cenu rigidity.²¹ Tyto argumenty je proto nutné ověřit.

---

²¹ Tamtéž, s. 250.

2. Současný stav poznání v mezinárodním měřítku

V celosvětovém srovnání, až na několik málo výjimek, většina států, kromě USA, jejíž doktrína *fair use* dle čl. 107 Copyright Act, autorský zákon USA z roku 1976, Část 17 Zákoníku U.S.C., § 101 – § 1332 (dále jen CA) je typickým příkladem otevřené výjimky, postrádá otevřenou výjimku. Málo se ví, že i země Commonwealthu, jejichž právní řády bývají řazeny do systému anglo-amerického práva, otevřenou výjimku podobnou výjimce *fair use* neznají. Uvést tak můžeme Spojené království,²² Austrálii,²³ Kanadu,²⁴ Indii,²⁵ Nový Zéland,²⁶ Singapur²⁷ či Jihoafrickou republiku,²⁸ jejichž právní řády otevřenou výjimku neobsahují. Právní řády některých z těchto států však obsahují výjimku (normu), která je v některých znacích podobná, ale pojmově o otevřenou výjimku nejde. Příkladem může být výjimka *fair dealing* dle autorského práva Spojeného království, jejíž „otevřenost“ je omezena tím, že se vztahuje pouze k taxativně vymezené skupině zákonných licencí²⁹ a zároveň musí jít o poctivé užití díla. V některých případech se navíc ještě vyžaduje uvedení jména autora.³⁰ V kontinentální Evropě reprezentované autorskými zákony

---

²² Čl. 29 a 30 Copyright, Designs and Patents Act 1988, C. 48., Autorský zákon Spojeného království z roku 1988 (dále jen CDPA).

²³ Čl. 40 – 73, čl. 103A – 112E autorského zákona Austrálie (Copyright Act 1968).

²⁴ Čl. 29 – 30.9, čl. 31 – 32.2 autorského zákona Kanady (Copyright Act, R.S.C., 1985, c. C-42).

²⁵ Čl. 52(1)(a)-(za) indického autorského zákona z roku 1957.

²⁶ Čl. 40 – 92 autorského zákona Nového Zélandu (Copyright Act 1994, Public Act 1994 No. 143).

²⁷ Čl. 35 – 74 autorského zákona Singapuru (zákon z roku 1987).

²⁸ Čl. 12 – 19B autorského zákona Jihoafrické republiky (Copyright Act 1978, zákon č. 98 z roku 1978).

²⁹ Srov. čl. 29 a 30 CDPA. Jedná se celkem o tři zákonné licence týkající se kritiky, výzkumu a zpravodajství.

³⁰ Kritéria poctivosti se týkají množství a míry použitého díla, druh díla, povaha užití apod.

Německa³¹ a Francie,³² kam patří i autorské právo české,³³ se s otevřenou výjimkou rovněž nelze setkat, a naopak, je pro tyto státy typický uzavřený katalog výjimek a omezení. Stejně tak i pro Japonsko,³⁴ jehož autorský zákon obsahuje vysoký počet výjimek a omezení je typickým zástupcem státu s uzavřeným katalogem výjimek a omezení.

Otevřená výjimka typu *fair use* je tak stále celosvětově ojedinělá. Přesto je citelný pomalý, ale rostoucí zájem i obecná přijatelnost výjimky otevřeného typu v jiných zemích, než jsou pouze USA. Tento pozvolný posun lze přikládat technologickým změnám a také zřejmému vymezení se vůči v posledních dvou dekadách rostoucímu posilování práv nositelů práv, které lze datovat zpětně před rok 1994, kdy byla uzavřena dohoda TRIPS.³⁵ V tomto prostředí se pak jeví jako očekávatelné, že bude doprovázeno akceptací flexibilního nástroje k posuzování kolize zájmů mezi nositeli práv a uživateli, kterým mohou být očekávání uživatelů týkající se svobody projevu a přístupu k informacím naplněna. Připustíme-li, že otevřená výjimka je flexibilním nástrojem technologicky neutrálním, a to jako výjimka v systému autorského práva, jeví se logické, že řada států zvažuje vnitrostátní přijetí otevřené výjimky, přičemž tato již není vnímána toliko jako zvláštnost typická pouze pro právní prostředí USA. Dokonce přehlížeje možné kolize

---

³¹ Čl. 45 -63 Urheberrechtsgesetz (německý autorský zákon, dále jen UrhG).

³² Čl. L122-5 Zákoníku duševního vlastnictví (zákon č. 92-597 ze dne 1. července 1992).

³³ Čl. 29 – 39 AutZ.

³⁴ Čl. 30 – 49 autorský zákon Japonska (zákon č. 48 ze dne 6. května 1970).

³⁵ Srov. např. kontinuální prodlužování doby trvání majetkových autorských práv, přijetí informační směrnice s katalogem výjimek a omezení a tříkrokovým testem, ochrana před obcházením technických prostředků ochrany apod.

otevřené výjimky s tříkrokovým testem dle čl. 13 Dohody TRIPS (viz dále).

Již několikrát nejrůznější odborné zprávy a stanoviska v různých zemích vyjádřily doporučení přijmout otevřenou výjimku po vzoru USA. Stalo se tak např. ve Spojeném království již v roce 1977,³⁶ kde tato doporučení byla následně odmítnuta. Přičemž věcně stejná doporučení týkající se výjimek ve Spojeném království jsou i ze současné doby.³⁷ V Austrálii byla v roce 2013 zveřejněna zpráva obsahující také doporučení zavést otevřenou výjimku.³⁸ Australská vláda však tento návrh v roce 2014 odmítla. Rovněž také v Kanadě byla uveřejněna zpráva doporučující zavedení otevřené výjimky historicky již dříve.³⁹ Její doporučení sice byly odmítnuty, přesto v nedávné době Kanada přijala tzv. modernizační zákon,⁴⁰ který u stávající výjimky *fair dealing* významně rozšířil okruh zákonných licencí o výuku, parodii, satiru, čímž stávající doktríně otevřel prostor pro mnohem širší aplikaci, neboť první krok testu, kterým je podřazení pod příslušnou kategorii užití, je mnohem častěji formálně splněn a může následovat druhý krok testu, kterým je

---

³⁶ *Report of the Committee to Consider the Law on Copyright and Designs: Cmnd 6732 (Whitford Committee)* [The Modern Law Review]. 1977, s. 688. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2230.1977.tb02453.x/pdf>.

³⁷ Viz HUGENHOLTZ, P. Bernt, SENFTLEBEN, Martin, Fair Use in Europe: In Search of Flexibilities. [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z <http://ssrn.com/abstract=1959554>, BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. 426 s.

³⁸ AUSTRALIAN LAW REFORM COMMISSION. *Copyright and the Digital Economy: Final report*. 2013. Dostupné z: http://www.alrc.gov.au/sites/default/files/pdfs/publications/final_report_alrc_122_2nd_december_2013_.pdf

³⁹ EROLA, A. Judith, et al. *From Gutenberg to Telidon: A White Paper on Copyright: Proposals for the Revision of the Canadian Copyright Act*. Government of Canada, 1984. s. 35.

⁴⁰ Srov. zákon Kanady č. C-11 ze dne 29. června 2012 (Bill C-11: The Copyright Modernization Act).

zkoumání poctivosti užití, což je podstatou otevřené výjimky.⁴¹ Z toho důvodu někteří autoři uvádějí, že kanadská výjimka *fair dealing* již velmi připomíná výjimku *fair use* dle práva USA.⁴² Výjimkou z celosvětově rozšířeného uzavřeného katalogu výjimek je vedle USA také Izrael, jehož autorský zákon z roku 2007 se odklonil od výjimky *fair dealing* a byla zavedena téměř identická výjimka, jakou je *fair use* podle práva USA.⁴³ Další výjimkou je také nedávno doplněný autorský zákon Jižní Koreje,⁴⁴ který obsahuje uzavřený katalog výjimek a omezení včetně tříkrokového testu podobně jako státy kontinentálního autorského práva, spolu s tím ale i otevřenou výjimku typu *fair use*.⁴⁵ Nakonec i skupina evropských akademiků v roce 2010 zahájila přípravu Evropského autorského zákoníku, který obsahuje tzv. polootevřenou výjimku (viz dále).⁴⁶

---

⁴¹ GEIST, Michael. Fairness Found: How Canada Quietly Shifted from Fair Dealing to Fair Use. *The Copyright Pentology*, 2013, s. 171. K této změně přispělo rovněž dřívější rozhodnutí Nejvyššího soudu Kanady ve věci *CCH Canadian Ltd. proti Law Society of Upper Canada*, 1 SCR 339, ze dne 4. března 2004.

⁴² SAMUELSON, Pamela. Justifications for Copyright Limitations & Exceptions. *Forthcoming chapter in Ruth Okediji (ed.), Copyright Law in an Age of Limitations and Exceptions*. 2015, s. 31. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2476669.

⁴³ Čl. 19 autorský zákon Izraele (zákon č. 5768 ze dne 19. listopadu 2007).

⁴⁴ Čl. 35-3 autorského zákona Jižní Koreje (zákon č. 432 ze dne 28. ledna 1957).

⁴⁵ Blíže k tomu viz Newly Implemented Korean Fair Use and the Three Step Test. infojustice.org. [online]. 2015 [cit. 2015-05-28]. Dostupné z: http://infojustice.org/archives/28766#_ftn2.

⁴⁶ WITTEM GROUP. *The Wittem Project: European copyright code*. duben 2010. Dostupné z: http://www.copyrightcode.eu/Wittem_European_copyright_code_21%20april%202010.pdf.

3. Výhody a nevýhody rozdílných přístupů

Výhody a nevýhody otevřené výjimky i uzavřeného katalogu výjimek již byly předmětem mnoha zkoumání.⁴⁷ Z nich vyplývá, že uzavřený systém výjimek dostatečně neřeší kolizi mezi autorským právem a jinými přirozenými právy. Je tomu tak z důvodu, že zákonodárce nemůže v normě s konkrétní hypotézou rozumně předvídat všechny možné situace a případy, ve kterých tato jiná přirozená práva mohou být omezena či zkrácena. To bývá historicky srovnáváno s vývojem v oblasti autorského práva dnes a dříve, kdy ještě právní úprava uzavřeného katalogu mohla přiměřeně reagovat na zásadní technologické či jiné změny. V důsledku nedostatku flexibility uzavřeného katalogu výjimek a omezení a nemožnosti legislativně předvídat dynamiku v technické oblasti, uzavřené katalogy výjimek selhávají v poskytování zázemí svobodě projevu, jakož i jiným přirozeným právům.⁴⁸ Podpůrně také někteří argumentují délkou legislativního procesu, který se prodloužil i vzhledem k tomu, že práva duševního vlastnictví nabývají na významu a stávají se předmětem rostoucího politického zájmu. Některé statě uvádějí, že legislativní proces v EU trvá přes deset let, než plně obsáhne změny v technické oblasti.⁴⁹ Z toho důvodu

---

⁴⁷ Srov. JASZI, Peter, AUFDERHEIDE, Patricia. *Reclaiming Fair Use: How to Put Balance Back in Copyright*. University of Chicago Press, 2011. 199 s., BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. 426 s., SENFTLEBEN, Martin. *Comparative Approaches to Fair Use: An Important Impulse for Reforms in EU Copyright Law*. [online]. 2013 [cit. 2015-06-05]. Dostupné z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2241284., etc.

⁴⁸ SAMUELSON, Pamela. *Justifications for Copyright Limitations & Exceptions*. *Forthcoming chapter in Ruth Okediji (ed.), Copyright Law in an Age of Limitations and Exceptions*. 2015, s. 31. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2476669.

⁴⁹ SENFTLEBEN, Martin. *Comparative Approaches to Fair Use: An Important Impulse for Reforms in EU Copyright Law*. [online]. 2013 [cit. 2015-06-05]. Dostupné z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2241284.

zákonodárce v případě uzavřeného katalogu výjimek a omezení není schopen upravit vhodné výjimky a omezení, resp. zákonné licence a volná užití v neustále se měnícím prostředí.

Výše uvedené argumenty zpravidla uvádějí zastánci uživatelsko-ochranářského pojetí autorského práva, kteří rovněž výjimky a omezení chápou jako subjektivní práva a autorskoprávní ochranu vnímají negativně v obavě s dotčení uživatelsko-spotřebitelských zájmů. Je proto přirozené, že z tohoto úhlu pohledu může otevřená výjimka poskytnout záruky ochrany těchto zájmů.⁵⁰ Mohli bychom říci, že může v jistém smyslu představovat ztělesnění oněch uživatelských práv.⁵¹ Právně objektivně se totiž výjimka otevřeného typu skutečně jeví, zejména díky své abstraktní hypotéze, jako instituce na pomezí vnitřních a vnějších omezení. Jde sice o výjimku založenou na obecném zkoumání autorskoprávních skutkových podstat (účelu), a to uvnitř systému autorského práva, ale zároveň o nástroj spočívající v poměřování jiných přirozených práv. Nakonec ale takto těžko říci, z čeho plyne přesvědčení, že soud nadán i v prostředí uzavřeného katalogu výjimek diskrecí, bude v případě otevřené výjimky rozhodovat více pro-uživatelsky.

Názorově přesně opačného názoru jsou nositelé práv, ale také obecně ti, kteří usilují o posílení autorskoprávní ochrany v přesvědčení, že technické možnosti a vybavenost uživatelů se dotýká zájmů autorů a jiných nositelů práv. Tato skupina proto poukazuje na riziko nepředvídatelnosti výsledků dosažených

---

⁵⁰ Podobně viz BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 252.

⁵¹ Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu Kanady ve věci *CCH Canadian Ltd. proti Law Society of Upper Canada*, 1 SCR 339, ze dne 4. března 2004, pro který i výjimka *fair dealing* představuje ztělesnění uživatelských práv.

pomocí otevřené výjimky a prosazují uzavřené katalogy výjimek a omezení.⁵² Někteří pak argumentují, že výjimky a omezení by se měly týkat pouze těch případů, kde hrozí selhání smluvních licenčních mechanismů.⁵³ Proti zavedení otevřené výjimky také stojí skeptické názory, zda přijetí takové výjimky vůbec přinese nějaká pozitiva.

Jistá těžkost diskuze o výhodách otevřené výjimky je její úzká zaměřenost na relativně neurčité, ale především nepodstatné či vedlejší otázky týkající se flexibility a předvídatelnosti. V této diskuzi se potom promítají odlišné závěry pohledem té či jiné právní tradice či postoji k významu a roli soudní či zákonodárné moci, abychom se posléze dozvěděli, že výjimka A je flexibilnější než výjimka B. Nakonec se může dospět k závěru, že i uzavřený katalog výjimek a omezení není spolehlivý a předvídatelný co do konečného soudního rozhodnutí, jak argumentuje ve své publikaci⁵⁴ R. Burrell a A. Coleman, byť většina tvrdí opak. Naproti tomu za důležitou pokládáme otázku, zda otevřená výjimka otevřeného typu, tj. s relativně neurčitou hypotézou je 1/ přijatelná, zejména pro státy kontinentálního autorského práva, 2/ zda je souladná s mezinárodními závazky, zejména tříkrokovým testem a 3/ zda neexistuje jiné vhodnější řešení.

---

⁵² RICKETSON, Samuel. Simplifying Copyright Law: Proposals from Down Under. *European Intellectual Property Review*, 1999, roč. 21, s. 537 – 550., DOHERTY, Michael, GRIFFITHS, Ivor. The Harmonisation of European Union Copyright Law for the Digital Age. *European Intellectual Property Review*, 2000, roč. 22, s. 17 – 23.

⁵³ FRASER, Michael. Fair is Foul and Foul is Fair: From Analogue to Digital Fair Dealing. *Journal of Law, Information and Science* [online]. 2015 [cit. 2015-08-01]. Dostupné z: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/JILawInfoSci/1998/7.html>.

⁵⁴ BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 42 – 162.

4. Ke střetu otevřené výjimky a mezinárodního práva autorského

Modelovým příkladem otevřené výjimky je výjimka *fair use* dle práva USA. Tato výjimka se poprvé objevila v současném autorském zákoně USA z roku 1976, jako výsledek prací na celkové modernizaci autorského práva z počátku padesátých let. Výjimka *fair use* se bez dalšího stala synonymem pokroku a moderny v oblasti autorského práva a přinesla několik průlomových rozhodnutí v otázkách, ve kterých evropské soudy rozhodovaly zdrženlivě.⁵⁵ Lze proto přisvědčit, že tato výjimka do jisté míry umožňuje americkým soudům držet krok s vývojem digitálního prostředí. Výjimka *fair use* je upravena v čl. 107 CA. Hypotéza této normy je abstraktní, neboť dovoluje užít díla bez souhlasu autora k demonstrativně vymezeným účelům, kterými jsou kritika, komentáře, zpravodajství, výuka (včetně většího počtu kopií pro použití ve třídě), stáže nebo výzkum. A dále norma stanoví, že faktory, které je třeba zvážit (úloha soudu) k tomu, zda užití díla v konkrétním případě je poctivé, musí obsahovat 1/ účel a povahu užití, zvážení, zda

---

⁵⁵ Srov. např. rozhodnutí týkající služby společnosti Google, Inc. na vyhledávání (indexování) obrázků, které Ovolací soud pro 9. obvod posoudil jako *fair use*, zatímco Spolkový soudní dvůr neshedl, že by byly naplněny podmínky zákonné licence pro citaci dle § 51 UrhG. Přesto Spolkový soudní dvůr dospěl nakonec ke stejnému závěru, když dovedl právo na svobodu projevu (informací) a konkludentní souhlas nositele práv dovozený ze skutečnosti, že své obrázky ničím nezabezpečil. Ačkoli může být namítáno, že jde o dvě různé otázky, uvádíme tento příklad z toho důvodu, že německý soud nemohl na případ uplatnit výjimku (limit v užším smyslu) a byl nucen analogicky hledat jiné řešení. Oproti tomu americký soud mohl rovnou zkoumat kritéria výjimky *fair use*, aby nakonec dospěly k témuž. Domníváme se však, že zkoumání kritérií testu výjimky *fair use* není právně o nic právně metodologicky méně náročné, než je poměrování právních principů, k čemuž inklinoval Spolkový soudní dvůr, o čemž svědčí ta skutečnost, že to bylo na základě výjimky *fair use* až rozhodnutí odvolací soudu nikoli okrskového, který ve věci došel k uvedenému závěru. Viz rozhodnutí Odvolacího soudu pro 9. obvod ve věci *Perfect 10, Inc. proti Amazon.com, Inc. and A9.com Inc. and Google Inc.*, 508 F.3d 1146, ze dne 16. května 2007, rozhodnutí Spolkového soudního dvora ve věci sp. zn. ZR 69/08 ze dne 29. dubna 2010. Z dalších rozhodnutí pak k výňatkům z díla při vyhledávání na Internetu viz usnesení Soudního dvora EU ve věci *Infopaq International proti Danske Dagblades Forening*, C-302/10 ze dne 17. ledna 2012, k zobrazení zmenšených obrázků při vyhledávání na Internetu viz rozhodnutí Odvolacího soudu v Paříži ve věci *Google France proti Aufemmenin*, RG 09/21941, ze dne 4. února 2011.

užití slouží k dosažení prospěchu, či jde o neziskové vzdělávací účely, 2/ druh chráněného díla, 3/ množství a míru použité části díla v poměru k dílu jako celku a 4/ vliv užití na potenciální trh nebo hodnotu chráněného díla. Ačkoli § 107 CA uvádí pouze čtyři kritéria, které by měly soudy posoudit, dle judikatury není vyloučeno, aby byla posouzena i kritéria další, neboť v zákoně uvedený výčet je i zde pouze demonstrativní. Soudy proto mohou přibrat k posouzení i další vhodná kritéria. Soudy proto často při posuzování výjimky *fair use* posuzují také páté kritérium, zda a jak je užitím dotčen veřejný zájem vyjádřený v ústavní doložce.⁵⁶ Tento pátý krok testu připomíná test proporcionality v užším slova smyslu, kdy dochází k poměření na jedné straně stojících zájmů veřejných a na druhé straně konkrétního soukromého zájmu jednotlivce. Nejvyšší soud USA v několika rozhodnutích vyjádřil názor, že veřejný zájem, je nejzazším účelem autorského práva.⁵⁷

4.1. Tříkrokový test

Rizikem otevřené výjimky je, že nemusí být souladná s tříkrokovým testem dle čl. 13 Dohody o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) ze dne 15. dubna 1994, jedna z příloh Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (sdělení č. 191 / 1995 Sb., dále jen TRIPS).⁵⁸ Jde přitom o otázku,

---

⁵⁶ Čl. 1 odst. 8 (8) Ústavy USA.

⁵⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Twentieth Century Music Corp. proti Aiken*, 422 U.S. 151, ze dne 17. června 1975, rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Sony Corp. proti Universal Studios*, 464 U.S. 417, ze dne 17. ledna 1984.

⁵⁸ Panuje názor, že čl. 13 TRIPS nemá přímý účinek (*self-executing*), neboť nevyjadřuje konkrétní právní princip či pravidlo soukromého práva. Viz GELLER, P. Edward. Intellectual Property in the Global Marketplace: Impact of TRIPS Dispute Settlements?. *The International Lawyer*, 1995, roč. 29, č. 1, s. 99 – 115.

na kterou zatím není dána jednoznačná odpověď.⁵⁹ Zatímco někteří uvádějí, že souladná není z důvodu extrémní šíře a abstraktnosti,⁶⁰ jiní naopak tvrdí, že souladná je, protože judikatura je ustálená a lze ji předvídat.⁶¹ Můžeme říci, že i tříkrokový test je otevřenou normou, nicméně nikoli samostatně aplikovatelnou výjimkou či zákonnou licenci. Z mezinárodního hlediska jde o korektiv vnitrostátního zavádění nových výjimek (adresátem jsou státy),⁶² z evropsko-unijního hlediska o korektiv vnitrostátního uplatnění výjimek a omezení.⁶³ Jeho současná vnitrostátní funkce plynoucí z vnitrostátní inkorporace výjimek informační směrnice do AutZ⁶⁴ se projevuje jako korektiv uplatňování (používání) uzavřeného katalogu výjimek a omezení, což platí pro všechny členské státy EU. Přikláníme se k názoru, že tato funkce tříkrokového testu je věcně správná. Pokud jsou totiž kladena zvláštní kritéria na zavádění nových výjimek, pak by i jejich uplatňování mělo

---

⁵⁹ Viz SENFTLEBEN, Martin. *Copyright, Limitations and the Three-Step Test: An Analysis of the Three-Step Test in International and EC Copyright Law*. Hague: Kluwer Law International, 2004. s. 112 – 113.

⁶⁰ Srov. PELTZ, Richard. Global Warming Trend? The Creeping Indulgence of Fair Use in International Copyright Law. *Texas Intellectual Property Law Journal*, 2009, roč. 27, s. 267 – 288., OKEDIJI, Ruth. Toward an International Fair Use Doctrine. *Columbia Journal of Transnational Law*, 2000, roč. 39, č. 1, s. 75 – 176., RICKETSON, Samuel. *WIPO Study on Limitations and Exceptions of Copyright and Related Rights in the Digital Environment*. SCCR/9/7. 2003., REICHMAN, H. Jerome. Universal Minimum Standards of Intellectual Property Protection Under the TRIPS Component of the WTO Agreement. *International Lawyer*, 1995, roč. 29, s. 345 – 388. Dostupné z: http://scholarship.law.duke.edu/faculty_scholarship/687.

⁶¹ Srov. SAMUELSON, Pamela. Justifications for Copyright Limitations & Exceptions. *Forthcoming chapter in Ruth Okediji (ed.), Copyright Law in an Age of Limitations and Exceptions*, 2015. s. 31. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2476669.

⁶² Srov. čl. 13 TRIPS.

⁶³ Srov. čl. 5 odst. 5 informační směrnice.

⁶⁴ Nutno však rozlišit, že mezinárodních závazky plynoucí zejména z TRIPS a RÚB ukládají povinnost státům zajistit, aby vnitrostátní zákonodárství neobsahovalo výjimky přičítající se tříkrokovému testu. Oproti tomu evropsko-unijní závazek plynoucí z informační směrnice pro členský stát znamená podrobit kritériím tříkrokového testu uplatnění (použití) vnitrostátní výjimky a omezení.

v souladu s tím, být založeno na stěžejních hodnotových kritériích (přístupu). Třebaže by se nemuselo nutně jednat právě o tříkrokový test informační směrnice. I bez toho by musela být vážena podobná hodnotící kritéria v rámci poměrnosti či jiného hodnocení konkrétního případu. Z toho důvodu se jeví vnitrostátní funkce tříkrokového testu zavazující i jednotlivce věcně odůvodněná.⁶⁵ Třebaže je na funkci evropsko-unijního tříkrokového testu, coby korektivu uplatňování výjimek a omezení, nezřídka nahlíženo kriticky.⁶⁶ Dokonce je to i jeden z důvodů, proč například Spojené království vůbec neupravilo tříkrokový test vnitrostátně, což jej však nezavazuje povinnosti eurokonformního výkladu vnitrostátních výjimek souladně s tříkrokovým testem informační směrnice, a tedy nutně i s vnitrostátními důsledky pro jednotlivce.⁶⁷

Nejčastěji se nesprávně namítá, že tříkrokový test jako mezinárodněprávní nástroj nikdy nebyl určen k tomu, aby plnil funkci korektivu uplatňování vnitrostátních výjimek a omezení, neboť je příliš obecný a otevřený, než aby poskytl spolehlivé vodítko vnitrostátním soudům.⁶⁸ Logický rozpor tohoto tvrzení spočívá v tom, že abstraktnost tříkrokového testu, coby výkladového korektivu, je chápáno jako potíže, zatímco abstraktnost otevřené výjimky přímo aplikovatelné nikoli. Naopak, jsme názoru, že otevřenost tříkrokového testu jako

---

⁶⁵ Lze však souhlasit, že by nemuselo být požadováno kumulativní splnění všech kroků testu i při zachování hodnotící funkce tříkrokového testu. Nakonec by i posouzení mohlo přinášet jiné závěry v konkrétních věcech.

⁶⁶ HUSOVEC, Martin. Verejný záujem v autorskom práve. Výnimky a obmedzenia, reštriktívne?. *Právny obzor*, 2013, roč. 96, č. 5, s. 472 – 498.

⁶⁷ Podobně tamtéž.

⁶⁸ BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 298.

výkladového korektivu je správná. Funkce tříkrokového testu na vnitrostátní úrovni současné pozitivní právní úpravy mezinárodních závazků a informační směrnice ani nepřipouští jiný výklad, než je právě tento. Zejména se pak jeví jako nemožné použít tříkrokový test jako samostatné, otevřené a přímo aplikovatelné výjimky. V každém případě platí, že na základě mezinárodních závazků každá výjimka, včetně otevřené výjimky ve vnitrostátní právní úpravě musí mezinárodně nerozdílně splňovat kritéria tříkrokového testu.

Evropská unie již vyjádřila obavu a dotazovala se WTO, jak je otevřená výjimka *fair use* zvláště ve vztahu k parodiím souladná se závazky vyplývajícími z čl. 13 TRIPS. Stejně tak již Austrálie vznesla dotazy týkající se souladnosti této výjimky s tříkrokovým testem. V odpovědích na tyto dotazy USA argumentovaly zejména tím, že výjimka *fair use* směřuje k témuž výkladu, jako čl. 13 TRIPS, a proto je s tříkrokovým testem v souladu.⁶⁹ Ačkoli z povahy věci jsou tříkrokový test a doktrína *fair use* založeny na shodných kritériích, nemění se ničeho nic na tom, že vnitrostátně upravená výjimka, kterou doktrína *fair use* představuje, musí být v souladu se všemi kroky tříkrokového testu. Jinými slovy, je tříkrokovému testu právně podřízena. Je proto otázkou, zda se některý členský stát TRIPS pokusí požádat panel WTO, aby zhodnotil souladnost výjimky *fair use* s tříkrokovým testem. Pokud by k tomu došlo, pak bychom mohli, v souladu s již dřívějším rozhodnutím panelu WTO, spíše očekávat rozhodnutí v neprospěch výjimky než naopak.

---

⁶⁹ OKEDIJI, Ruth. Toward an International Fair Use Doctrine. *Columbia Journal of Transnational Law*, 2000, roč. 39, č. 1, s. 114 – 123.

Můžeme tak usuzovat již z posouzeného případu týkajícího se čl. 110(5) CA mezi USA a EU z roku 2000.⁷⁰ Čl. 110(5) CA upravuje výjimku týkající se vysílání hudebního díla rozhlasem nebo televizí pomocí rádia či televize na veřejných místech. Tato výjimka má dvě části, přičemž první část, tj. čl. 110(5)(A), se týká vysílání jiných než nedramatických hudebních děl⁷¹ v domácnosti běžným domácím zařízením a druhá část, tj. čl. 110(5)(B), vysílání nedramatických hudebních děl ve stravovacích zařízeních o vymezené velikosti a jiných provozoven rovněž vymezených velikostí provozní plochy, počtem reproduktorů a dalších kritérií. EU proti celé této výjimce vznesla žádost o ustanovení panelu WTO z důvodu, že umožněním vysílání díla, v tomto případě na základě bezplatné zákonné licence, porušuje práva nositelů práv, a je proto v rozporu s ustanovením čl. 13 TRIPS, jakož i ustanovení dalších mezinárodních smluv.⁷² Zatímco v případě první části výjimky panel WTO posoudil, že výjimka splňuje tříkrokový test, u druhé dospěl k odlišnému závěru, a to takovému, že nebyl splněn jediný ze tří kroků testu, a to zejména z důvodu, že se druhá část výjimky týkala velmi širokého okruhu děl, ale i subjektů.⁷³ Pro účely sledovaného tématu však není toliko důležitý závěr posouzení panelu WTO, jako jeho argumenty a

---

⁷⁰ WTO Dispute Panel Report on Section 110(5) of the U.S. Copyright Act, WT/DS160/R ze dne 15. června 2000. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds160_e.htm.

⁷¹ Tj. užití hudebního díla, které je součástí např. opery, operety, muzikálu apod.

⁷² Čl. 9 odst. 2 RÚB, čl. 10 WCT, čl. 16 odst. 2 WPPT. Srov. také věcně související [rozsudek Soudního dvora EU ve věci OSA - Ochranný svaz autorský pro práva k dílům hudebním o.s. proti Léčebné lázně Mariánské Lázně a.s., C-351/12](#), ze dne 27. února 2014.

⁷³ Blíže k tomu viz GINSBURG, C. Jane. Toward Supranational Copyright Law? The WTO Panel Decision and the “Three-Step Test” for Copyright Exceptions. *Working Paper č. 181 of the Columbia Law School - For Revue Internationale du Droit d'Auteur*. 2001, s. 1 – 16., CHRISTAKOS, A. Helen. WTO Panel Report on Section 110(5) of the U.S. Copyright Act. *Berkeley Technology Law Journal*, 2002, roč. 17, č. 1, s. 595 – 611.

vysvětlení k jednotlivým krokům testu. I přesto, že rozhodnutí panelu WTO nejsou pro další rozhodování závazná, lze předpokládat, že další posouzení bude vedeno snahou o dosažení takového závěru, který nebude vybočovat z mezí již jednou posouzeného.

První krok testu stanoví, že výjimky a omezení lze uplatnit pouze ve zvláštních případech. K tomu panel WTO uvedl, že výjimky a omezení na vnitrostátní úrovni musí být vymezeny určitě, přičemž určité vymezení nevyžaduje, aby výjimka vymezovala výslovně každou možnou skutečnost, ke které se výjimka má aplikačně vázat. Postačí, pokud je znám rozsah výjimky, který má být blíže určen.⁷⁴ Zdá se zřejmé, že v tomto směru panel WTO klade důraz na legislativně určité či alespoň relativně určité, ale nikoli abstraktní vymezení vnitrostátní výjimky. Dále se panel WTO rovněž vyslovil, že vnitrostátní výjimka by měla být omezena rozsahem svého uplatnění, což znamená, že má být vymezena kvalitativně i kvantitativně úzce.⁷⁵ Pojem zvláštní případy jako kontradikce k obecným případům či obecně vymezeným případům naznačuje, že se má jednat o případy přesné, určité a neměnné. Na základě prvního kroku tříkrokového testu by následně vnitrostátní právní úprava měla být natolik konkrétní, aby specifikovala případy, které jsou z autorskoprávní ochrany vyňaty.⁷⁶ V porovnání s tím otevřená výjimka je obecná či abstraktní, a to jak ve vztahu k subjektu, tak i objektu užití a není zřetelné, zda bude či nebude naplněna. Dle tohoto výkladu se jeví, že otevřená

---

⁷⁴ WTO Dispute Panel Report on Section 110(5) of the U.S. Copyright Act, WT/DS160/R ze dne 15. června 2000. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds160_e.htm.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ To má praktický význam nejen pro uživatele, ale především autory, aby mohli předpokládat, v jakých případech se týká bezplatná zákonná licence, čímž ztrácí nárok na odměnu.

výjimka kritéria prvního kroku testu nesplňuje. Avšak první krok testu lze vyložit i tím způsobem, že zvláštním případem je myšlen konkrétní případ, kterého se posuzování týká.⁷⁷ Případně lze také zvláštní případy chápat ve smyslu podpůrného (v dalším kroku) uplatnění otevřené výjimky, pokud případ nelze skutkově podřadit pod ostatní výjimky. K otázce, zda otevřená výjimka splňuje kritérium „zvláštních případů“ lze citovat R. Okediji, která uvádí, že: „...jedinou určitostí výjimky *fair use*, je její neurčitost, jak soud nakonec ve věci rozhodne.“⁷⁸ Důvodová zpráva Kongresu k autorskému zákonu z roku 1976 (CA), uvádí, že výjimku *fair use* nelze přesně definovat, neboť se jedná o „soubor kritérií, které slouží jako míra vyvažování zájmů.“⁷⁹ Ačkoli s ohledem na doktrínu precedenční závaznosti (angl. *Stare decisis*) lze zřejmě odhadnout budoucí vývoj rozhodovací praxe soudů na základě skutkově podobných případů, nic to nemění na skutečnosti, že otevřená výjimka typu *fair use* je právně neurčitá a abstraktní a neodpovídá proto zřejmě podmínce zvláštních případů tříkrokového testu.⁸⁰

K druhému kroku testu týkajícímu se absence rozporu s normálním využíváním díla panel WTO uvedl, že výjimka je v rozporu s tímto kritériem, pokud umožňuje užití díla, které je v rozporu se způsoby, kterými nositelé práv běžně vytěžují

---

⁷⁷ srov. § 29 AutZ, který tento výklad výslovně zapovídá.

⁷⁸ OKEDIJI, Ruth. Toward an International Fair Use Doctrine. *Columbia Journal of Transnational Law*, 2000, roč. 39, č. 1, s. 118.

⁷⁹ Viz UNITED STATES HOUSE OF REPRESENTATIVES. *Copyright Law Revision (House Report No. 94-1476)* [online]. 2015 [cit. 2015-08-04]. Dostupné z: https://en.wikisource.org/wiki/Copyright_Law_Revision_%28House_Report_No._94-1476%29.

⁸⁰ Je však třeba říci, že mezinárodní kritérium zvláštních případů je volné kritérium, se kterým byla vyjádřena mezinárodní shoda, a proto v souladu s právní tradicí autorského práva USA může být výjimka *fair use* s prvním krokem testu souladná. Velmi záleží, jakým pohledem a při zohlednění čeho budeme předmětnou otázku posuzovat.

majetková práva k dílu, a tím je významně zbavuje obchodních zisků.⁸¹ Výklad kritérií tříkrokového testu panelem WTO u druhého kroku souvisí s teorií, která říká, že výjimky a omezení se mají uplatňovat pouze tam, kde hrozí selhání licenčních mechanismů.⁸² Jinými slovy dle této teorie výjimky obecně a zvláště pak otevřené výjimky, které mají přicházet aplikačně na řadu až podpůrně, by se měly uplatňovat pouze tehdy, pokud je zřejmé, že není dána možnost užít díla se souhlasem (svolením) nositele práv. Za splnění tohoto předpokladu, kdy se otevřená výjimka uplatní až jako poslední možný prostředek (*ultima ratio*) můžeme říci, že druhý krok testu otevřená výjimka splňuje. Nelze však jako důvod pro tento závěr uvést skutečnost, že splnění kritérií otevřené výjimky se posuzuje případ od případu s významnou redukční (diskreční) pravomocí soudu, který zváží kritérium poctivosti, čímž výrazně omezí možný počet uplatnění otevřené výjimky. Jde totiž o něco jiného. Druhému kroku testu a celému tříkrokovému testu mezinárodně podléhají výjimky a omezení tak, jak jsou legislativně zachyceny ve vnitrostátním právním předpisu bez ohledu na přísný nebo naopak mírný výklad soudu, což je věc jiná. V opačném případě by si pak bylo možno představit výjimku povolující cokoli s argumentem, že požadavkům tříkrokového testu vyhovuje, neboť soudní praxe je k takové výjimce velmi přísná. Navíc k vlastnímu výkladu otevřené výjimky není oprávněn pouze soud, ale přísluší každému.

---

⁸¹ WTO Dispute Panel Report on Section 110(5) of the U.S. Copyright Act, WT/DS160/R ze dne 15. června 2000. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds160_e.htm.

⁸² BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 42 – 162 .

Ke třetímu kroku testu, který vyžaduje, aby vnitrostátní výjimka neodůvodněně nepoškozovala oprávněné zájmy nositele práva panel WTO uvedl, že nedůvodné poškozování oprávněných zájmů nositelů práv nastává tehdy, pokud by bylo zřejmé, že nositelé práv by měli v důsledku výjimky trpět významnou ztrátu licenčních příjmů.⁸³ Pokud bychom i zde zohlednili teorii podpůrného uplatnění výjimky jako nejzazšího prostředku, zřejmě bychom došli ke stejnému závěru jako u druhého kroku testu, tedy že kritéria třetího kroku testu výjimka splňuje.

Ačkoli z analýzy rozhodnutí WTO panelu ve věci výjimky 110(5) CA mezi USA a EU jsme dospěli k závěru, že výjimka otevřeného typu (*fair use*) nenaplnuje první krok testu a druhý a třetí krok sice ano, ale s výhradou ke způsobu uplatňování této výjimky, otevřená výjimka nesplňuje tříkrokový test *jako celek*, neboť jednotlivé kroky testu je zapotřebí splnit kumulativně (zároveň). Pokud by tomu tak nebylo a výsledek tříkrokového testu se počítal podle počtu splnění jednotlivých kroků, pak by byl výsledek *opačný*. Z toho důvodu se již dříve i v současnosti řada akademiků snaží interpretovat tříkrokový test tímto způsobem, přičemž se odkazují na historický vývoj tříkrokového testu coby právně nezávazného a spíše doporučeného hodnotícího kritéria dle čl. 9 odst. 3 RÚB oproti závazné mezinárodní právní normě dle čl. 13 TRIPS.⁸⁴ Tito zastánci výjimky otevřeného typu pak argumentují, že návrat k pojetí tříkrokového testu v RÚB by současné otazníky nad souladností této výjimky s mezinárodními závazky odstranil.

---

⁸³ WTO Dispute Panel Report on Section 110(5) of the U.S. Copyright Act, WT/DS160/R ze dne 15. června 2000. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds160_e.htm.

⁸⁴ Viz GEIGER, Christophe., et al. Towards a Balanced Interpretation of the "Three-Step Test" in Copyright Law. *European intellectual property review*, 2008, roč. 30, s. 492 – 495.

Což jen dokládá, že otázka souladnosti otevřené výjimky a tříkrokového mezinárodního testu je nevyjasněná a spíše panují pochybnosti. Byť mnozí tvrdí opak.⁸⁵ K hodnotovému návratu historicky zpět před účinností Dohody TRIPS se stavíme skepticky, neboť vývoj směrem k zavedení tříkrokového testu jako mezinárodního závazného pravidla měl za cíl posílit právní ochranu autorských práv, nikoli naopak, přičemž důvody byly zejména rozvoj digitálního prostředí a zamezení snadného a masivního porušování práv duševního vlastnictví. Opačný vývoj, byť zdůvodněn potřebou flexibility a pro- uživatelskými zájmy je s tím v rozporu a zřejmě by takový vývoj musel být vykoupen paradigmatickou změnou v ochraně práv duševního vlastnictví i principech soudobého hospodářství, která dosud nenastala. Samozřejmě může být také věci dalšího rozhodování panelu WTO, jak se k této otázce dále postaví. Uvedli, jsme, že v řadě zemí je velký zájem o otevřenou výjimku, což předpokládá, že se pomalu upouští od kritického pohledu. Hledá se způsob, jak potřebu přijetí vnitrostátní otevřené výjimky legitimizovat. Navíc dosavadní selhání jiných členských států WTO požádat panel WTO o posouzení souladnosti otevřené výjimky *faire use* dle práva USA s čl. 13 dohody TRIPS vypovídá samo o sobě buď o obavě a nedostatku odhodlání nebo o lhostejnosti takový krok učinit. Reálné jsou proto oba scénáře.

4.2. Lidskoprávní dokumenty

---

⁸⁵ Viz SAMUELSON, Pamela. Justifications for Copyright Limitations & Exceptions. *Forthcoming chapter in Ruth Okediji (ed.), Copyright Law in an Age of Limitations and Exceptions*, 2015. s. 31. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2476669.

Do jisté míry zvláštní paradox, na který je třeba upozornit, je potencionální rozpor mezi na jedné straně kvalitativními a kvantitativními požadavky na vnitrostátní úpravu výjimek a omezení vyjádřené mezinárodními závazky, zejména zmiňovanou mezinárodní dohodou TRIPS a lidskoprávními dokumenty upravujícími neomezenost svobody projevu. Z mezinárodního pohledu se jedná zejména o čl. 19 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech a čl. 10 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod. Okolnost této možné kolize, kdy se na jedné straně žádá svoboda projevu, kterou lze omezit jenom výjimečně na základě zákona a z důvodu nezbytnosti v demokratické společnosti a na druhé straně kritéria tříkrokového testu, která realizaci svobody projevu v autorském právu brání. Argumentační linka vedená po čl. 10 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod může vést k závěru o legitimitě výjimky otevřeného typu. Hodnotově je to věcí poměření mezi principy ochrany práv duševního vlastnictví v mezinárodním tříkrokovém testu a ochrany svobody projevu v lidskoprávních dokumentech. Argumentace tím či druhým směrem je tak možná. To, v čem může existovat hodnotový rozpor je, že zatímco USA s otevřenou výjimkou *fair use* zřejmě objektivně porušují tříkrokový test, a tím mezinárodní autorské právo, tak naproti tomu státy s uzavřeným katalogem mohou nepřiměřeně omezovat svobodu projevu. Třebaže uzavřený katalog výjimek je vnitrostátně upraven autorským zákonem, jak vyžaduje čl. 10 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod, není zaručeno, že v konkrétním případě nemusí být shledána nezbytnost takového omezení v demokratické společnosti, jakožto základní podmínka omezení svobody projevu. Evropský soud pro lidská práva již dříve několikrát rozhodnul, že vynucování autorského

práva porušuje svobodu projevu, neboť dotčené ustanovení autorského zákona nebylo nezbytné v demokratické společnosti.⁸⁶ Současně nastavený hospodářský směr v této otázce je více nakloněn ochraně výlučných autorských práv na úkor svobody projevu, což je dáno silným principem ochrany vlastnictví a majetku. Proto uvedená kolize nepředstavuje vyjma konkrétních případů praktický problém, a pokud ano, pak by měl být řešen spíše, nikoli však vždy, ve prospěch ochrany individuálních autorských práv. Argument ochrany svobody projevu je pak coby princip využitelný v opozici vůči tříkrokovému a obhajobě otevřené výjimky.

---

⁸⁶ Srov. např. posuzovaný rozpor § 78 autorského zákona Rakouska (zákon BGBl. No. 111/1936 ze dne 9. dubna 1936) a čl. 10 Úmluvy o ochraně základních práv a svobod v rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Verlagsgruppe News GmbH proti Austria*, sp. zn. 10520/02, ze dne 14. března 2007. Dále také např. ve věci stejného ustanovení rakouského autorského zákona viz rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Vereinigung Bildender Künstler proti Austria*, sp. zn. 68354/01, ze dne 25. ledna 2007. Dále také rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *En l'affaire Ashby Donald et autres proti France*, sp. zn. 36769/08, ze dne 10. ledna 2013, ve kterém je zvláště zdůrazněno, že vynucování autorského práva na úkor svobody projevu musí být nezbytné v demokratické společnosti a že nestačí konstatovat porušení autorského práva na základě tříkrokového testu, ale soud má povinnost automaticky a vždy vážít kritérium svobody projevu jako vnějšího limitu.

5. Přijatelnost otevřené výjimky v kontinentálním právu

Rozmanitost výjimek a omezení v autorském právu je značná a snad nejvýraznější je právě rozdílnost mezi uzavřeným katalogem výjimek a omezení v kontinentálním autorském právu a otevřené výjimce v autorském právu USA. Již jsme uvedli, že otevřená výjimka v systému práva USA dává soudní moci nástroj, pomocí něhož může přímo v systému autorského práva zohlednit v kolizi stojící zájmy, a to i v reakci na časté technologické změny. Kontinentální autorské právo se svým uzavřeným katalogem na první pohled v tomto směru zaostává, neboť otevřenou výjimku nezná, a proto se nabízí otázka, zda by bylo vhodné po vzoru práva USA otevřenou výjimku zavést. K tomu se musíme zabývat otázkou, jak otevřená výjimka nachází své uplatnění v právu USA a hledat důvody, proč by kontinentální autorské právo mělo být o tento druh výjimky doplněno.

Předně je třeba říci, že míra flexibility otevřené výjimky v systému práva USA pohledem kontinentálního práva je značně relativní. Je tomu z důvodu, že právní systém USA je založen na tzv. obecném právu, jinak též soudcovském právu (*common law*), pro které je typické, že je tvořeno (profilováno) soudní mocí na základě precedenčních rozhodnutí, a proto zákonodárce často definuje pouze generální klauzuli, jejíž výklad a naplňování je svěřen soudu. Neznamená to ovšem, že by právo USA nebylo tvořeno rovněž pravidly, tzn. zákony a jinými právními předpisy, podobně jako v kontinentálním autorském právu. Avšak jak uvádí P. B. Hugenholtz a M. Senftleben, jejich povaha je ve srovnání s evropským zákonodárstvím jiná, a to v tom směru, že právní předpisy anglo-amerického práva jsou zpravidla velmi podrobné až

technické, a proto vyvstává potřeba do nich zasadit otevřené abstraktní normy, které mohou být soudně naplněny a využity v reakci na konkrétní skutkové okolnosti.⁸⁷ Naproti tomu evropské zákonodárství je typické tím, že právní normy jsou relativně určité, ale je jich početně méně, přičemž každá z nich dovoluje určitou míru diskrece, a z toho důvodu jsou otevřené normy v evropském zákonodárství spíše výjimkou.⁸⁸ V tomto směru panuje odvěký teoretický spor mezi zastánci podrobných právních předpisů (tzv. kuchařek) a zastánců předpisů obecných. Přitom ani jeden směr není ideální. Evropský zákonodárce proto musí vždy volit cestu mezi těmito odlišnými směry. Výhodou podrobnější právní úpravy, tedy i přesnějších pravidel je zpravidla větší míra právní jistoty a mnohdy i možnost uspořádat právní poměry výkladem právní normy bez ingerence soudní moci. Oproti tomu výhodou obecné úpravy je, že umožňuje soudu více zohlednit individualitu případu, což je účelné ve zvláště obtížných případech (*hard cases*). Ani v právu USA nakonec nepanuje ohledně otevřené výjimky v tomto směru shoda a někteří akademici navrhují zpřesnění jejich kritérií.⁸⁹

Míru flexibility otevřené výjimky rovněž relativizuje jí se týkající judikatura, která je sice bohatá, ale zároveň roztržštěná. Rozhodovací praxe i odůvodnění rozhodnutí okrskových soudů, odvolacích soudů i Nejvyššího soudu jsou značně odlišná, a to i ve skutkově podobných případech. Proto je obtížné provést její ucelenou analýzu. V porovnání s tím, by se

---

⁸⁷ HUGENHOLTZ, P. Bernt, SENFTLEBEN, Martin, Fair Use in Europe: In Search of Flexibilities. [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z <http://ssrn.com/abstract=1959554>.

⁸⁸ Tamtéž, srov. např. generální klauzuli nekalé soutěže dle § 2976 ObčZ. Také tříkrokový test dle § 29 AutZ je otevřenou normou.

⁸⁹ Viz SAMUELSON, Pamela. Unbundling Fair Uses. *Fordham Law Review*, 2009, roč. 77, č. 5, s. 2537 – 2621.

mohlo zdát, že judikatura v zemích kontinentálního autorského práva posuzující případy na základě uzavřeného katalogu výjimek si bude stát jinak, ale není tomu tak. Jednotný přístup výkladu výjimek a omezení neexistuje ani v kontinentálním autorském právu. Nejen že panují výrazné odlišnosti v jednotlivých evropských zemích, ale výkladové rozdíly jsou i na vnitrostátní úrovni. Záruky, kterými by bylo možno jednotný výklad zajistit, proto neexistují ani v kontinentálním autorském právu. I při striktně normativním přístupu směřujícímu k jednotnému výkladu se vždy najdou odlišné názory, a tím i vybočující výsledná soudní rozhodnutí. Proto jak pojem *flexibility* v právním systému USA, tak i pojem *jistoty* v případě systému kontinentálního autorského práva, jsou relativní. Je proto otázkou, co by se vůbec změnilo, v případě doplnění kontinentálního práva o otevřenou výjimku.

Soudy kontinentálního autorského práva mohou v případě potřeby zapojit do svých úvah a odůvodnění rozhodnutí vnější limity autorského práva. Dokonce jsou k tomu ze zákona povinny.⁹⁰ Lze proto říci, že nástroje flexibility jsou dány i zde. Dokonce můžeme říci, že ačkoli vystoupení ze systému autorského práva a zhodnocení vnějších limitů za situace, kdy nelze případ rozhodnout na základě výslovného ustanovení ani právního předpisu, kterého se případ týká, mělo být pro soudy příkladem, je tím do jisté míry podlomena zmiňovaná jistota, dle mnoha názorů typická pro kontinentální autorské právo. Na druhé straně vývoj směrem k hledání řešení v poměřování principu autorskopravní ochrany a vnějších limitů nevznikl náhodou, ale jako skutečná potřeba posoudit případy neřešitelné uvnitř systému autorského práva. To vše může naznačovat, že i kontinentální autorské právo by mělo být

---

⁹⁰ Srov. § 10 odst. 2 ObčZ, v zahraničí § 1 ZGB (švýcarský občanský zákoník).

doplněno o otevřenou výjimku. Ovšem zřejmou výhodou poměrování principu autorskoprávní ochrany a vnějších limitů je skutečnost, že již není podřízeno tříkrokovému testu, zatímco otevřená výjimka ano.

Chce se proto říci, že nesdílíme představu otevřené výjimky jako nástroje vhodného pro kontinentální právní úpravu autorského práva a rovněž odmítáme názor, že pokud bude zasazena do prostředí kontinentálního autorského práva, bude znamenat výrazně jiné rozhodovací možnosti a přinášet jiné rozhodovací výsledky než právní úprava současná. Ochranařsko-uživatelská očekávání by v tomto směru zřejmě zůstala nenaplněna. V čem bude odlišné rozhodnutí soudce, který na otevřenou výjimku uplatní kritéria tříkrokového testu, stejně jako je uplatňuje na výjimky uzavřeného katalogu? Odpověď je v ničem, neboť obojí povede ke stejnému výsledku. Proto pokud by v budoucnu došlo k zavedení otevřené výjimky do systému kontinentálního autorského práva, ničeho výrazného by tato výjimka nezměnila. Snad krom toho, že by se pojmově jednalo o vnitřní limit autorského práva (limit v užším smyslu) začleněný v autorskoprávním systému podléhající však tříkrokovému testu, čímž by se mohla omezit potřeba v právem nepředvídaných obtížných případech uplatňovat při posouzení vnější limity. Potřebnost otevřené výjimky proto není věcí určité výjimky, ale právního prostředí, kultury a tradici v jakém historicky vznikla a v jakém se může uplatňovat. Tím nechceme nijak zpochybňovat význam otevřené výjimky, která na příkladu výjimky *fair use* v autorském právu USA, kde slouží k dosažení vyváženosti mezi autorských právem a vnějšími limity.

Otevřená výjimka v kontinentálním autorském právu by nicméně znamenala další krok ke sblížení s autorským právem

USA, což lze hodnotit převážně pozitivně. Otevřená výjimka je bezpochyby působivý koncept a celosvětový zájem o něj proto není překvapivý. Pokud by však nedošlo k dalším koncepčním změnám⁹¹ v systému kontinentálního autorského práva, implementace otevřené výjimky se jeví jako neúčelná, s možnými nechtěnými následky.⁹²

---

⁹¹ Srov. např. význam a role soudnictví, právní tradice, význam precedentů pro tvorbu práva, obecné požadavky na autorskoprávní ochranu.

⁹² Podobně viz KUR, Annette. Of Oceans, Islands, and Inland Water – How much Room for Exceptions and Limitations under the Three-Step Test?. *Richmond Journal of Global Law and Business*. 2009, roč. 8, s. 299.

6. Polootevřená výjimka v Evropském autorském zákoníku

Skutečnost, že prostá implementace otevřené výjimky do systému kontinentálního autorského práva by nebyla vhodná, byla zohledněna při tvorbě Evropského autorského zákoníku,⁹³ který má sloužit jako referenční rámec pro další harmonizaci a sjednocování autorského práva v evropských zemích. Ačkoli tento rámec nemá být závazný, týká se pouze nejdůležitějších částí autorského práva a není souladný s evropsko-unijním autorským právem, může ovlivnit další zákonodárně-politické kroky v oblasti evropského autorského práva.

Koncepce výjimek a omezení Evropského autorského zákona je založena na katalogu výjimek doplněného o polootevřenou výjimku. Její částečná otevřenost je dána tím, že tato výjimka upravená v čl. 5 odst. 5 umožňuje analogické uplatnění všech výjimek a omezení (limitů v užším smyslu) obsažených v Evropském autorském zákoníku, a to ať již jde o výjimky úplatné, bezplatné včetně vyhovění kritériím tříkrokového testu. Je přitom založena na otevřených kritériích tříkrokového testu. Nicméně i v případě tohoto druhu výjimky vyvstává otazník nad souladností s mezinárodním tříkrokovým testem dle čl. 13 TRIPS. Potíž této polootevřené výjimky založené na příkazu analogické aplikace je také skutečnost, že by zřejmě mohly vznikat výkladové problémy, na základě analogie jaké konkrétní výjimky se má případ posoudit. J. C. Ginsburg k tomu uvádí, že není jasné, zda například projekt Google Books, v původním názvu Google Print, často zejména v odborném periodiku též pod názvem Google Book Search, který byl poprvé veřejnosti představen v říjnu roku 2004 na

---

⁹³ *European Copyright Code* [online]. [cit. 2015-08-09]. Dostupné z: <http://www.copyrightcode.eu/>.

Frankfurtském knižním veletrhu, se má na základě polootevřené výjimky analogicky posoudit jako výjimka pro svobodný přístup k informacím dle čl. 5. 2 nebo jako výjimka pro dosažení politických, sociálních a kulturních cílů dle čl. 5. 3.⁹⁴ J. C. Ginsburg si rovněž všímá relativity kritéria flexibility v případě této výjimky, kdy v závislosti na konkrétním postoji hodnotitele záleží, zda bude chápána jako pokroková výjimka nebo naopak jako nebezpečí pro ochranu výlučných autorských práv.

Celkově se pak zdá být navržený rámec výjimek a omezení výraznou právní anomálií. Například zmíněný čl. 5. 2 umožňující užití díla pro účely výkonu svobody projevu a informací, který zahrnuje citaci (celých) zveřejněných děl.⁹⁵ Perspektivou kritérií RÚB ve vztahu k citaci,⁹⁶ si lze obtížně představit slučitelnost rozšiřujícího výkladu užití citace či výluky pro analogická užití, aniž bychom přitom poměřovali vnější limity k autorskému právu.

---

⁹⁴ GINSBURG, C. Jane. European Copyright Code - Back to First Principles (with Some Additional Detail). *Columbia Public Law Research Paper No. 11-261*, 2011, s. 25 – 26. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1747148.

⁹⁵ Srov. pozn. č. 50 *European Copyright Code* [online]. [cit. 2015-08-09]. Dostupné z: <http://www.copyrightcode.eu/>.

⁹⁶ Srov. čl. 10 odst. 1 RÚB, dle kterého jsou z citace díla povoleny pouze, pokud jsou v souladu s poctivými zvyklostmi a v rozsahu odůvodněném sledovaným účelem.

7. Jiné vhodné řešení k otevřené výjimce

Z výše uvedeného plyne, že současné kontinentální právo nevyžaduje zavedení otevřené výjimky. Tím však nelze říci, že by současný právní stav v oblasti výjimek a omezení nevyžadoval bližší sledování a doplnění o vhodné další výjimky, které jsou potřebné k zajištění rozličných lidských potřeb. Hlavní potíží, z hlediska českého právního prostředí je, že systém uzavřeného katalogu výjimek a omezení sám umožňuje dostatečnou míru flexibility, která ale často není dostatečně využívána. A dále pak i rezervovanost vůči hledání řešení a vážení jiných přirozených práv mimo systém autorského práva, pokud autorský zákon případ výslovně neupravuje. Někdy se zvláště v akademických diskuzích zapomíná, že autorské právo je omezitelné a že výjimky a omezení nejsou všeho spasitelné, ale postačují pouze k řešení typových, tedy nejčastějších případů. V případě potřeby je namíste vzít v úvahu i jiné principy, než je ochrana výlučných autorských práv. Jsou již dnes proto známá rozhodnutí, která vzala v úvahu např. čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod⁹⁷ nebo obecně veřejný zájem⁹⁸ či konkludentní souhlas.⁹⁹

Z hlediska politicko-zákonodárského pak lze říci, že flexibilitu, lze nalézt v každém prvku autorského práva. Netýká se proto pouze výjimek a omezení. Ačkoli ty bývají středem největšího zájmu. Flexibilnější právní model autorského práva proto může

---

⁹⁷ Viz Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ve věci sp. zn. 1 BvR 825/98 ze dne 29. června 2000, („Germania 3“), rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska ve věci sp. zn. 33 IIC 994 ze dne 12. června 2001, („Medienprofessor“), rozhodnutí Okrskového soudu v Paříži ve věci sp. zn. 184 RIDA 374 ze dne 23. února 1999, rozhodnutí Odvolacího soudu v Haagu ve věci sp. zn. 99/1040 ze dne 4. září 2003.

⁹⁸ Viz rozhodnutí Odvolacího soudu v Londýně ve věci *Hyde Park Residence Ltd proti Yelland & Ors*, EWCA Civ 37, ze dne 10. února 2000.

⁹⁹ Viz rozhodnutí Spolkového soudního dvora ve věci sp. zn. ZR 69/08 ze dne 29. dubna 2010.

spočívat i ve změně obecných limitů například připuštěním vyčerpání práva v digitálním prostředí, zkrácením doby trvání majetkových autorských práv a v mnohém dalším. Flexibility právního modelu lze dosáhnout i rozšiřujícím výkladem jednotlivých institucí, což se opět netýká pouze výjimek a omezení. Také je třeba říci, že zákonodárně není v evropsko-unijním prostoru odepřena možnost upravit i v souladu s informační směrnicí jednotlivé výjimky uzavřeného katalogu širěji, než je tomu dosud či vnitrostátně implementovat ty, které dosud implementovány nebyly, ačkoli je informační směrnice předpokládá. O tom svědčí značná variabilita výjimek a omezení v jednotlivých členských státech EU, kdy skoro nelze hovořit o harmonizaci a už vůbec ne o jednotnosti.

Dikci výjimek a omezení v informační směrnici proto považujeme za flexibilní, která dává vnitrostátní možnost volby jednak co do výběru katalogu výjimek, ale také možnost je vnitrostátně provést přísněji, než stanoví relativně volná dikce výjimek v informační směrnici. Podstatné je zmínit, že informační směrnice upravuje pouze výjimky z celkem tří práv – práva na rozšiřování, rozmnožování a sdělování veřejnosti. Výjimky z ostatních práv např. práva na zpracování díla, půjčování, pronájem, proto nejsou dotčeny. Další prostor spatřujeme i v čl. 9 informační směrnice, dle kterého směrnici nejsou dotčena ustanovení týkající se např. patentových práv, ochranných známek, práv týkajících se průmyslových vzorů, užitných vzorů, topografií polovodičových výrobků a dalších. Případně i v čl. 5 odst. 3 písm. o) týkající se zachování výjimek pro užití v jiných případech menšího významu. Je zřejmé, že transpozice informační směrnice přináší spíše než vnitrostátní harmonizaci *vnitrostátní volnost* členským státům. O širokých možnostech evropského zákonodárce na poli výjimek a

omezení dle informační směrnice pak podrobně hovoří ve své zprávě i P. B. Hugenholtz a M. Senftleben.¹⁰⁰ Ačkoli tato volnost může být vítaná, je třeba upozornit, že se prostřednictvím informační směrnice nepodařilo dosáhnout harmonizace v oblasti výjimek a omezení. Na druhé straně, ne všechny výjimky ovlivňují jednotný vnitřní trh ve stejné míře a nelze proto vnucovat členským státům jejich sjednocování, pokud proto chybí společný, nejlépe hospodářský důvod. Některé výjimky jsou pak také dotčeny vnitrostátními kulturními vlivy, což úspěšnou harmonizaci rovněž ztěžuje. Z těchto důvodů se zdá proto správné, když informační směrnice stanoví volnější hranice, v rámci nichž členské státy mohou výjimky a omezení upravit. Nabízí se však úvaha o možné transpozici výjimek v jejich přesném znění dle informační směrnice, která by jednak přispěla k harmonizaci výjimek v členských státech a zároveň otevřela širší prostor jejich uplatnění.

Velkou roli z hlediska výkladu autorského práva, a tím i možnost ovlivnit názorové mínění o flexibilitě či rigidnosti systému výjimek a omezení a úvahám o potřebě zavádět jiná řešení mají soudy či obecně soudní moc, coby státní služba veřejnosti. Jestliže existuje kvalitní právní doktrína uplatňována soudy, nezáleží již toliko na kvalitě zákona. Řadu nedostatků lze překonat či zmírnit výkladem. Teprve v situaci, kdy výklad selhává, nejčastěji v důsledku absence kvalitní doktríny, je na místě měnit právní předpisy. V tomto směru je příkladné zejména rakouské a německé, ale švýcarské civilní právo, kdy tyto civilní kodexy byly přijaty v předminulém století,

---

¹⁰⁰ HUGENHOLTZ, P. Bernt, SENFTLEBEN, Martin, Fair Use in Europe: In Search of Flexibilities. [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z <http://ssrn.com/abstract=1959554>., HUGENHOLTZ, P. Bernt. Why the Copyright Directive is Unimportant, and Possibly Invalid. *European Intellectual Property Review*, 2000, roč. 11, s. 501 – 502. P. B. Hugenholtz opakovaně uvádí, že informační směrnice pravidla neharmonizuje, neusnadňuje volný pohyb zboží a služeb a nebrání narušování hospodářské soutěže.

švýcarský na počátku minulého století, v historicky naprosto odlišných společenských reáliích včetně jiných politických zřízení, než které platí dnes, a přesto se oba zákony podařilo díky kvalitnímu soudnímu výkladu základních principů poctivosti, privátní autonomie či ochrany slabší strany, udržet aktuální dodnes. Domníváme se, že právě v tomto ohledu je třeba hledat a posuzovat kritérium flexibility, po kterém je dnes poptávka, a tomu přizpůsobovat právní řešení. Vybavenost českého soukromého práva moderním ObčZ po vzoru těchto zahraničních právních úprav může v tomto ohledu pomoci i správnému a potřebnému výkladu autorského práva.

8. Závěr kapitoly

Přítomnost otevřené výjimky ve vnitrostátní právní úpravě může být výhodná z hlediska možnosti řešení obtížných případů nástrojem přímo v systému autorského práva. Provedená analýza ozřejmila, že prototypem otevřené výjimky je výjimka *fair use* dle autorského práva USA a je pro ni typická abstraktní hypotéza. Otevřenou výjimku nepředstavuje výjimka *fair dealing* vyskytující se v některých zemích anglo-amerického práva, třebaže legislativní změny a výklad v některých zemích tuto výjimku výjimce otevřeného typu přibližují, zejména v Kanadě. Kontinentální autorské právo pak setrvává u konceptu uzavřeného katalogu výjimek a omezení. Současnou potíží otevřené výjimky je právní nejistota, zda tato výjimka splňuje kritéria mezinárodního tříkrokového testu tak, jak je upraven v čl. 13 TRIPS. Celosvětově se však objevují tendence v některých zemích směrem k implementaci otevřené výjimky do vnitrostátního práva, čímž se této výjimce postupně dostává světové přijatelnosti.

Na základě provedené analýzy jsme došli k závěru, že otevřená výjimka nesplňuje kritérium prvního kroku tříkrokového testu. Druhé a třetí kritérium splňuje. Z tohoto důvodu a dále pak z důvodu, že lze obtížné případy řešit metodou poměrování v kolizi stojících právních principů, jsme nedospěli k závěru, že by bylo vhodné a potřebné vnitrostátně v rámci kontinentálního autorského práva, a tedy ani v systému autorského práva České republiky, otevřenou výjimku upravit. Dále pak i z důvodu, že nelze jednoznačně říci, že by otevřená výjimka v našem právním prostředí byla sama o sobě způsobilá více zohlednit individualitu případu, a tím více reflektovat uživatelský zájem. Naopak vyplývá, že i výjimky uzavřeného katalogu lze vyložit jak volněji, tak přísněji. Doporučením může být doslovné

převzetí výjimek a omezení z informační směrnice do vnitrostátní právní úpravy.

Nezanedbatelným je i poznatek, že uplatnění otevřené výjimky, byť pojmově jde o výjimku, spočívá v poměrování (zohlednění) přirozených práv stojících vně systému autorského práva. Oproti tomu uplatnění výjimek a omezení v kontinentálním systému práva je omezeno pouze dovnitř systému autorského práva. To má nepochybně ty konsekvence, proč Nejvyšší soud USA odmítá argumenty založené na přímém uplatnění jiných práv a odkazuje na doktrínu *fair use*.¹⁰¹ V případě evropských soudů se rozdílně od toho při řešení konkrétních případů otevírá primárně cesta teleologického výkladu výjimek a omezení z autorskoprávní ochrany obsažených v AutZ včetně použití analogie. Pokud však případ nelze řešit analogicky podřazením pod jinou výjimku, pak je třeba automaticky vážit kritérium svobody projevu na základě čl. 10 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod spolu s čl. 17 LZPS jako vnějšího omezení prostřednictvím metody poměrování právních principů. Není proto příznačné tvrdit, že by kontinentální právní úprava autorského práva byla nedostatečná k řešení komplexních právních problémů a neschopná reagovat na vývoj společensko-technologického prostředí. Překážkou kontinentálního práva je leda vzdor výše popsanému přístupu, který historicky plyne z pojetí přirozeného práva autorského a zejména ochrany vnitřního sepjetí díla s autorem, tedy především z tradičně silné ochrany

---

¹⁰¹ Právo svobody projevu zaručené v Prvním dodatku Ústavy Spojených států amerických lze aplikovat pouze v případě výjimky z autorskoprávní ochrany (*fair use*). Viz rozhodnutí Okrskového soudu Severní Kalifornie ve věci *Walt Disney Productions proti Air Pirates*, 345 F.Supp. 108, ze dne 7. července 1972. Dále ke stejnému závěru srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Eldred proti Ashcroft*, 537 U.S. 186, ze dne 15. ledna 2003, rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Harper & Row proti Nation Enterprises*, 471 U.S. 539, ze dne 20. května 1985.

osobnostních práv (příp. historicky osobnostně-majetkového celku). I výkon osobnostních práv, jakož i práv majetkových, je dnes již oproti tomu nezbytné vnímat v reáliích ostatních práv, coby vnějších omezení, a to bez ohledu na to, jak na tyto otázky nahlížela dřívější doktrína či praxe.

Petr Prchal

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

Seznam literatury a jiných zdrojů

1. AUSTRALIAN LAW REFORM COMMISSION. *Copyright and the Digital Economy: Final report*. 2013. Dostupné z: http://www.alrc.gov.au/sites/default/files/pdfs/publications/final_report_alrc_122_2nd_december_2013_.pdf
2. BURRELL, Robert, COLEMAN, Allison. *Copyright Exceptions The Digital Impact*. Cambridge University Press, 2009. s. 274 – 275.
3. DOHERTY, Michael, GRIFFITHS, Ivor. The Harmonisation of European Union Copyright Law for the Digital Age. *European Intellectual Property Review*, 2000, roč. 22, s. 17 – 23.
4. EROLA, A. Judith, et al. *From Gutenberg to Telidon: A White Paper on Copyright: Proposals for the Revision of the Canadian Copyright Act*. Government of Canada, 1984. s. 35.
5. FRASER, Michael. Fair is Foul and Foul is Fair: From Analogue to Digital Fair Dealing. *Journal of Law, Information and Science* [online]. 2015 [cit. 2015-08-01]. Dostupné z: <http://www.austlii.edu.au/au/journals/JILawInfoSci/1998/7.html>.
6. GEIGER, Christophe., et al. Towards a Balanced Interpretation of the "Three-Step Test" in Copyright Law. *European intellectual property review*, 2008, roč. 30, s. 492 – 495.
7. GEIST, Michael. Fairness Found: How Canada Quietly Shifted from Fair Dealing to Fair Use. *The Copyright Pentalogy*, 2013, s. 171.

8. GELLER, P. Edward. Intellectual Property in the Global Marketplace: Impact of TRIPS Dispute Settlements?. *The International Lawyer*, 1995, roč. 29, č. 1, s. 99 – 115.
9. GINSBURG, C. Jane. European Copyright Code - Back to First Principles (with Some Additional Detail). *Columbia Public Law Research Paper No. 11-261*, 2011, s. 25 – 26. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1747148.
10. GINSBURG, C. Jane. Toward Supranational Copyright Law? The WTO Panel Decision and the “Three-Step Test” for Copyright Exceptions. *Working Paper č. 181 of the Columbia Law School - For Revue Internationale du Droit d’Auteur*. 2001, s. 1 – 16.
11. HUGENHOLTZ, P. Bernt, SENFTLEBEN, Martin, Fair Use in Europe: In Search of Flexibilities. [online]. [cit. 2015-06-05]. Dostupné z <http://ssrn.com/abstract=1959554>.
12. HUSOVEC, Martin. Verejný záujem v autorskom práve. Výnimky a obmedzenia, reštriktívne?. *Právny obzor*, 2013, roč. 96, č. 5, s. 472 – 498.
13. CHRISTAKOS, A. Helen. WTO Panel Report on Section 110(5) of the U.S. Copyright Act. *Berkeley Technology Law Journal*, 2002, roč. 17, č. 1, s. 595 – 611.
14. JASZI, Peter, AUFDERHEIDE, Patricia. *Reclaiming Fair Use: How to Put Balance Back in Copyright*. University of Chicago Press, 2011. 199 s.
15. KUR, Annette. Of Oceans, Islands, and Inland Water – How much Room for Exceptions and Limitations under the Three-Step Test?. *Richmond Journal of Global Law and Business*. 2009, roč. 8, s. 299.

16. OKEDIJI, Ruth. Toward an International Fair Use Doctrine. *Columbia Journal of Transnational Law*, 2000, roč. 39, č. 1, s. 75 – 176.
17. Otevřený dopis - rekodifikace jihoafrického autorského práva. 2015. Dostupné z: <http://infojustice.org/wp-content/uploads/2015/03/South-Africa-Letter-03032015.pdf>
18. PELTZ, Richard. Global Warming Trend? The Creeping Indulgence of Fair Use in International Copyright Law. *Texas Intellectual Property Law Journal*, 2009, roč. 27, s. 267 – 288.
19. *Report of the Committee to Consider the Law on Copyright and Designs: Cmnd 6732 (Whitford Committee)* [The Modern Law Review]. 1977, s. 688. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1468-2230.1977.tb02453.x/pdf>
20. REICHMAN, H. Jerome. Universal Minimum Standards of Intellectual Property Protection Under the TRIPS Component of the WTO Agreement. *International Lawyer*, 1995, roč. 29, s. 345 – 388. Dostupné z: http://scholarship.law.duke.edu/faculty_scholarship/687
21. RICKETSON, Samuel. Simplifying Copyright Law: Proposals from Down Under. *European Intellectual Property Review*, 1999, roč. 21, s. 537 – 550.
22. RICKETSON, Samuel. *WIPO Study on Limitations and Exceptions of Copyright and Related Rights in the Digital Environment*. SCCR/9/7. 2003.
23. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Verlagsgruppe News GmbH proti Austria*, sp. zn. 10520/02, ze dne 14. března 2007.

24. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *Vereinigung Bildender Künstler proti Austria*, sp. zn. 68354/01, ze dne 25. ledna 2007.
25. Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci *En l'affaire Ashby Donald et autres proti France*, sp. zn. 36769/08, ze dne 10. ledna 2013.
26. Rozhodnutí Okrskového soudu Severní Kalifornie ve věci *Walt Disney Productions proti Air Pirates*, 345 F.Supp. 108, ze dne 7. července 1972.
27. Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Eldred proti Ashcroft*, 537 U.S. 186, ze dne 15. ledna 2003.
28. Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Harper & Row proti Nation Enterprises*, 471 U.S. 539, ze dne 20. května 1985.
29. Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Twentieth Century Music Corp. proti Aiken*, 422 U.S. 151, ze dne 17. června 1975.
30. Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Sony Corp. proti Universal Studios*, 464 U.S. 417, ze dne 17. ledna 1984.
31. Rozhodnutí Nejvyššího soudu USA ve věci *Campbell proti Acuff-Rose Music, Inc.*, 510 U.S. 569, ze dne 7. března 1994.
32. Rozhodnutí Odvolacího soudu pro 9. obvod ve věci *Perfect 10, Inc. proti Amazon.com, Inc. and A9.com Inc. and Google Inc*, 508 F.3d 1146, ze dne 16. května 2007.
33. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Kanady ve věci *CCH Canadian Ltd. proti Law Society of Upper Canada*, 1 SCR 339, ze dne 4. března 2004.
34. Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ve věci sp. zn. ZR 69/08 ze dne 29. dubna 2010.

35. Rozhodnutí Spolkového soudního dvora ve věci sp. zn. ZR 69/08 ze dne 29. dubna 2010.
36. Rozhodnutí Spolkového ústavního soudu ve věci sp. zn. 1 BvR 825/98 ze dne 29. června 2000, („Germania 3“).
37. Rozhodnutí Odvolacího soudu v Paříži ve věci *Google France proti Aufememin*, RG 09/21941, ze dne 4. února 2011.
38. Rozhodnutí Okrskového soudu v Paříži ve věci sp. zn. 184 RIDA 374 ze dne 23. února 1999.
39. Rozhodnutí Odvolacího soudu v Londýně ve věci *Hyde Park Residence Ltd proti Yelland & Ors*, EWCA Civ 37, ze dne 10. února 2000.
40. Rozhodnutí Nejvyššího soudu Rakouska ve věci sp. zn. 33 IIC 994 ze dne 12. června 2001, („Medienprofessor“).
41. Rozhodnutí Odvolacího soudu v Haagu ve věci sp. zn. 99/1040 ze dne 4. září 2003.
42. SAMUELSON, Pamela. Justifications for Copyright Limitations & Exceptions. *Forthcoming chapter in Ruth Okediji (ed.), Copyright Law in an Age of Limitations and Exceptions*. 2015, s. 37. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2476669
43. SAMUELSON, Pamela. Unbundling Fair Uses. *Fordham Law Review*, 2009, roč. 77, č. 5, s. 2537 – 2621.
44. SENFTLEBEN, Martin. Comparative Approaches to Fair Use: An Important Impulse for Reforms in EU Copyright Law. [online]. 2013 [cit. 2015-06-05]. Dostupné z http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2241284
45. SENFTLEBEN, Martin. *Copyright, Limitations and the Three-Step Test: An Analysis of the Three-Step Test in International and*

EC Copyright Law. Hague: Kluwer Law International, 2004. s. 112 – 113.

46. UNITED STATES HOUSE OF REPRESENTATIVES. *Copyright Law Revision (House Report No. 94-1476)* [online]. 2015 [cit. 2015-08-04]. Dostupné z: https://en.wikisource.org/wiki/Copyright_Law_Revision_%28House_Report_No._94-1476%29
47. usnesení Soudního dvora EU ve věci *Infopaq International proti Danske Dagblades Forening*, C-302/10 ze dne 17. ledna 2012.
48. WITTEM GROUP. *The Wittem Project: European copyright code*. duben 2010. Dostupné z: http://www.copyrightcode.eu/Wittem_European_copyright_code_21%20april%202010.pdf
49. WTO Dispute Panel Report on Section 110(5) of the U.S. Copyright Act, WT/DS160/R ze dne 15. června 2000. Dostupné z: https://www.wto.org/english/tratop_e/dispu_e/cases_e/ds160_e.htm

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

III. PROSAZENÍ NEBO UZURPACE VĚCI NIČÍ? (V PRÁVU OZNAČENÍ ZEMĚPISNÉHO PŮVODU)

MICHAL ČERNÝ PH.D.

Anotace:

Text se zabývá vybranými otázkami práva označení původu a zeměpisných označení. Zejména se věnuje otázkám mezer v národní právní úpravě těchto předmětů dle práva České republiky. Řeší nesystémové rozdíly mezi národní úpravou a úpravou těchto práv podle práva Evropské unie a navrhuje jejich řešení. Zvláštní pozornost je věnována podmínkám žádosti o zápis jednočlenným produkčním seskupením a duplicitním žádostem o zápis označení původu a/nebo zeměpisného označení.

Klíčová slova:

Označení původu, zeměpisné označení. Produkční seskupení. Žádost o zápis označení původu/zeměpisného označení. Duplicitní žádosti. Jednočlenné produkční seskupení. Česká republika. Evropská unie. Věc ničí. Dodatečné podmínky zápisu (jednočlenné produkční seskupení).

Abstract:

The text deals with selected issues of the law of designation of origin and geographical indications. In particular, it deals with the issues of gaps in the national legislation of these subjects according to the (national) law of the Czech Republic and the text proposes its solutions. It addresses unjustified differences between national legislation and the regulation of these rights under European Union law. Particular attention is paid to the conditions of application for registration of single-member production group and duplicate applications for registration of designations of origin and / or geographical indications.

Keywords:

Designation of origin, geographical indication. Production group. Application for registration of designation of origin / geographical indication. Duplicate requests for registration of Designation of Origin / Geographical Indication. One-member production group. Czech Republic. European Union. No man's thing. Additional conditions for registration of the Designation of Origin or the Geographical Indication (one-member production group).

<<OBSAH>> <<INDEX>>

1. Úvod kapitoly

Ačkoliv se v současnosti česká literatura věnuje otázkám práva označení zeměpisného původu a tradičních označení více než dříve a v posledních letech vyšlo několik publikací věnovaných těmto právním institutům,¹⁰² vývoj v této oblasti je aktuálně mnohem rychlejší, než tomu bylo v předchozích desetiletích. Proto ani dostupná literatura nereaguje na všechny novoty právní úpravy a její aplikace. Nadto pozornost je spíše věnována otázkám novot v evropsko-unijních úpravách, otázkám ochrany mimo EU nebo v poslední době pak také otázkám budoucího vývoje. Autoři často spíše pomíjí národní úpravu, resp. často převažuje její pouhá deskripce. To může být způsobeno např. tím, že prakticky dochází k podáním žádostí o národní ochranu více než sporadicky - za posledních několik let bylo podáno pouze minimální množství žádostí o zápis.

Tento text si dává za cíl deskriptivní analýzu národní právní úpravy, neboť autor je přesvědčen, že je důležité se těmito otázkami zabývat. Důvodem by měly být přinejmenším probíhající úvahy o zavedení evropsko-unijních ochranných označení nezemědělských výrobků (řemeslných a jiných), které probíhají v Evropské unii v souvislosti s již fakticky zahájeným procesem, který by měl vést ve formální přistoupení Evropské

---

¹⁰² TÝČ, V. - CHARVÁT, R. TÝČ, V. - CHARVÁT, R. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha : Leges, 2016 nebo KELBLOVÁ, H. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016. V posledních letech pak také ADLEROVÁ, E. - MACHŮ, M. - PECKOVÁ, A. *Právní ochrana průmyslového vlastnictví v asijských zemích*. Praha : Metropolitan University Prague Press, Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7598-001-4 (Wolters Kluwer, brož.) nebo ZDVIHALOVÁ, M. a kolektiv. *Práva na označení v kontextu s evropskou úpravou*. Praha : Metropolitan University Prague Press, Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-139-4 (Wolters Kluwer, brož.)

unie a jejích členských států k *Ženevskému aktu Lisabonské dohody na ochranu označení původu a zeměpisných označení*.¹⁰³

Pracovní hypotézy jsou následující: Je stávající národní právní úprava dostatečně konformní s evropsko-unijními úpravami označení původu a zeměpisných označení, a to zejména pokud jde o působení těchto právních institutů jako nástrojů kvality? Je dosavadní národní právní úprava soutěžně neutrální? Poskytuje stávající právní úprava dostatečné záruky oproti soukromě prosazovaným soutěžním zájmům jednotlivého soutěžitele?

Tento text se okrajově dotýká také některých otázek práva známkového - zejména pak kolektivních známek a certifikačních známek, které v některých státech plní úlohu zeměpisných označení ve smyslu Dohody TRIPS a objektivně jsou způsobilé plnit obdobné funkce i ve státech, které mají zavedeny zápisné systémy ochrany označení původu a/nebo zeměpisných označení (v užším slova smyslu).

Protože pro vznik označení původu / zeměpisného označení podle národní právní úpravy je třeba zápis do rejstříku v příslušném řízení, které je výlučně řízením návrhovým, je tedy nezbytnou podmínkou žádost o zápis. Právo je tedy třeba *prosadit*, aby označení vzniklo ve věcně právním slova smyslu. Od prosazení je však nutno odlišovat *uzurpaci* pro jednu či více osob.

---

¹⁰³ Pozn. autora: Přitom *Lisabonskou dohodou* je již 7 členských států EU vázáno z minulosti - jde o Českou republiku, Slovensko, Maďarsko, Bulharsko, Portugalsko, Francii a Itálii. Ženevský akt již podepsalo 5 členských států EU: Maďarsko, Bulharsko, Portugalsko, Francie a Itálie. Tyto státy nejsou jediné. Ženevský akt však dosud ratifikovala pouze Kambodža, a proto dosud nevstoupil v platnost. Přistoupením EU a jejích členských států a provedením ratifikace v orgánech EU (a to i za členské státy) by Ženevský akt vstoupil v platnost v důsledku naplnění počtu států (podmínky vstupu v platnost).

2. Definice označení původu a zeměpisných označení

2.1. Obecné otázky

Kelblová upozorňuje, že v současné době existuje celosvětově několik desítek různých definic zeměpisných označení v různých právních předpisech.¹⁰⁴ V důsledku ne příliš šťastně zvolené české právní terminologie spadají označení původu a zeměpisná označení (v užším významu) do jedné skupiny zeměpisných označení (v širším významu) dle *Dohody TRIPS*. Tato terminologie může být poněkud matoucí, není však cílem tohoto textu tyto rozdíly rozebírat, protože jsou více než dostatečně vysvětleny jak v literatuře české,¹⁰⁵ tak i v literatuře světové.¹⁰⁶ Stávající stav je důsledkem celosvětového vývoje práva upravujícího právní režim údajů o původu, ochranu soutěžitelů a zákazníků, označení původu a teprve v posledních několika desetiletích také zeměpisná označení.

Tento text analyzuje otázky práva platného na území ČR ve vztahu k prosazení či uzurpace označení původu nebo zeměpisných označení, proto se přidrží užšího významu těchto termínů (zejména zeměpisného označení, rovněž označení původu) v souladu s předpisem národního práva - [zákon č. 452/2001 Sb., o ochraně označení původu a zeměpisných označení](#) (dále také jen "[ZOPZO](#)") a s předpisy práva Evropské unie ([Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 1151/2012](#), [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 1308/2013](#),

---

¹⁰⁴ KELBLOVÁ, H. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016.

¹⁰⁵ Srov. např. TÝČ, V. - CHARVÁT, R. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha : Leges, 2016 nebo KELBLOVÁ, H. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016.

¹⁰⁶ O`CONNOR, B. *The Law of Geographical Indications*. London : Cameron May, 2004. ISBN 978-18-7469-899-9. nebo GANJEE, Dev. *Relocating the Law of Geographical Indications*. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-0-521-19202-6 (hardback).

[Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 251/2014](#) a nejnověji rovněž [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/787](#)).

Dle práva platného v České republice (jako členského státu Evropské unie) je možné poskytnout ochranu označení původu zemědělských výrobků a potravinám (dle [Nařízení \(EU\) 1151/2012](#)¹⁰⁷), vínům (dle [Nařízení \(EU\) 1308/2013](#)¹⁰⁸), jakož i všem jiným výrobkům (včetně služeb) a rovněž lihovin a aromatizovaných vinných výrobků dle národního [ZOPZO](#). Ochranu zeměpisných označení je pak možné poskytnout zemědělských výrobků a potravinám (dle [Nařízení \(EU\) 1151/2012](#)), vínům (dle [Nařízení \(EU\) 1308/2013](#)), lihovinám (dle [Nařízení \(EU\) 2019/787](#)¹⁰⁹), aromatizovaným vinným produktům (dle [Nařízení \(EU\) 251/2014](#)¹¹⁰), v neposlední řadě pak všem jiným výrobkům (včetně služeb) dle národního [ZOPZO](#).

Národní definice označení původu a zeměpisných označení v [ZOPZO](#) jsou zřetelně inspirovány evropsko-unijními definicemi pro obdobná označení zemědělských výrobků a potravin.¹¹¹ Vzhledem k tomu, že byl již judikatorně vyřešen vztah

---

¹⁰⁷ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 1151/2012 ze dne 21. listopadu 2012 o režimech jakosti zemědělských produktů a potravin.](#)

¹⁰⁸ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 1308/2013 ze dne 17. prosince 2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými produkty a zrušují nařízení Rady \(EHS\) č. 922/72, \(EHS\) č. 234/79, \(ES\) č. 1037/2001 a \(ES\) č. 1234/2007.](#)

¹⁰⁹ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) 2019/787 ze dne 17. dubna 2019 o definici, popisu, obchodní úpravě a označování lihovin, používání názvů lihovin v obchodní úpravě a při označování jiných potravin, ochraně zeměpisných označení lihovin, používání lihu a destilátů zemědělského původu při výrobě alkoholických nápojů a o zrušení nařízení \(ES\) č. 110/2008.](#)

¹¹⁰ [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(EU\) č. 251/2014 ze dne 26. února 2014 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení aromatizovaných vinných výrobků a o zrušení nařízení Rady \(EHS\) č. 1601/91.](#)

¹¹¹ Pozn. autora: V době přijetí zákona č. 452/2001 Sb., bylo účinné [Nařízení Rady \(EHS\) ze dne 14. července 1992 o ochraně zeměpisných označení a označení původu zemědělských produktů a potravin.](#)

evropsko-unijních úprav označení zemědělských výrobků a potravin a rovněž vztah označení vín k národním právním úpravám označení v členských státech, nemohou případné drobné difference působit žádné obtíže při aplikaci.¹¹²

2.2. Definice označení původu a platných právních předpisů

V národním ZOPZO je označení původu normováno ustanovením §2 písm. a) jako název oblasti, určitého místa nebo země (dále jen "území") používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže kvalita nebo vlastnosti tohoto zboží jsou výlučně nebo převážně dány zvláštním zeměpisným prostředím s jeho charakteristickými přírodními a lidskými faktory a jestliže výroba, (+) zpracování (+) a příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.

---

¹¹² K vývoji ve vztahu k označením vín např. CHARVÁT, R. In TÝČ, V. - CHARVÁT, R. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha : Leges, 2016. S. 225. Celkově pak rovněž moje práce ČERNÝ, M. *Význam judikatury v právu zeměpisných označení a tradičních označení*. In CHARVÁT, R. - KOUKAL, P. - POKORNÁ, J. - TOMÁŠKOVÁ, E. - VEČERKOVÁ, E. - JANOVEC, M. (eds.) *COFOLA 2019 Část IV. Firemní právo a další práva na označení, právní a ekonomické souvislosti. Sborník z konference*. Brno : Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9391-1 (online ; pdf) S. 26-71

Vzájemný vztah národního předpisu a evropsko-unijních předpisů byl judikatorně řešen Soudním dvorem, a to výslovně pro označení zemědělských výrobků a potravin a pro označení vín. V obou případech Soudní dvůr konstatoval vyčerpávající povahu ochranného systému EU - pro označení zemědělských výrobků a potravin v rozhodnutí [C-478/07 \(Bud II\)](#), pro označení vín pak v rozhodnutí [C-56/16 Porto](#). Nutno podotknout, že členské státy jsou v unijních systémech ochrany zapojeny prostřednictvím tzv. národní fáze řízení. Vyčerpávající rozsah neumožňuje poskytnutí ochrany pouze na podkladě práva členského státu, výjimkou je pouze tzv. přechodná vnitrostátní ochrana dle nařízení. V ČR není ve vnitrostátním zákoně upravena. Některé státy ji poskytují - např. Chorvatsko.¹¹³

Pro zemědělské výrobky a potraviny je pojem označení původu (zemědělského výrobku a potraviny) normován v čl. 5 odst. 1 [Nařízení \(EU\) 1151/2012](#) jako název, který identifikuje produkt

- a) pocházející z určitého místa či regionu nebo ve výjimečných případech z určité země;
- b) jehož jakost nebo vlastnosti jsou zásadně nebo výlučně dány konkrétním zeměpisným prostředím s jeho vlastními přírodními a lidskými činiteli a
- c) u něhož všechny fáze produkce probíhají ve vymezené zeměpisné oblasti.

---

¹¹³ Pozn. autora: Blíže se touto tematikou zabývám ve své práci ČERNÝ, M. *Používání ochranných známek a chráněných označení k ověření vlastností výrobků ve státech středoevropského prostoru (Česko, Slovensko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Itálie, Slovinsko, Chorvatsko)*. 2. doplněné a přepracované vydání. Prostějov : Michal Černý, 2018. 225 s. ISBN 978-80-88190-00-4 (PDF). Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/MC-Mono18FV.pdf - např. na s. 191 a násl.

Označení původu (vína) je upraveno čl. 93 odst. 1 písm. a) [Nařízení \(EU\) 1308/2013](#) jako název regionu, konkrétního místa nebo ve výjimečných a řádně odůvodněných případech země, který se používá k popisu výrobku uvedeného v čl. 92 odst. 1, jenž splňuje tyto požadavky:

- i) jakost a vlastnosti výrobku jsou převážně nebo výlučně dány zvláštním zeměpisným prostředím zahrnujícím přírodní a lidské činitele,
- ii) hrozny, ze kterých se daný výrobek vyrábí, pocházejí výlučně z této zeměpisné oblasti,
- iii) výroba probíhá v této zeměpisné oblasti a
- iiii) výrobek se získává z odrůd druhu réva vinná (*Vitis vinifera* L.);

Pokud jde o *definice zeměpisného označení* (v užším smyslu), pak obecná úprava (národní)¹¹⁴ je obsažena v ustanovení § 2 písm.

b) [ZOPZO](#), které pod tímto pojmem rozumí: *“Název území používaný k označení zboží pocházejícího z tohoto území, jestliže toto zboží má určitou kvalitu, pověst nebo jiné vlastnosti, které lze přičíst tomuto zeměpisnému původu, a jestliže výroba nebo zpracování anebo příprava takového zboží probíhá ve vymezeném území.”* Národní úprava tedy připouští pouze označení *slovní*.

Pojem *zeměpisného označení zemědělského výrobku nebo potraviny* je normován v čl. 5 odst. 2 [Nařízení \(EU\) 1151/2012](#) jako název, který identifikuje produkt

- a) pocházející z určitého místa, regionu nebo země;
- b) jehož danou jakost, pověst nebo jiné vlastnosti lze přičíst především jeho zeměpisnému původu a

---

¹¹⁴ Pozn. autora: Aplikovatelná na označení výrobků odlišných od zemědělských výrobků a potravin, vín, lihovin i aromatizovaných vinných produktů

c) u něhož alespoň jedna z fází produkce probíhá ve vymezené zeměpisné oblasti.

Zeměpisné označení vína je definováno čl. 93 odst. 1 písm. b) [Nařízením \(EU\) 1308/2013](#) jako označení odkazující na region, konkrétní místo nebo ve výjimečných a řádně odůvodněných případech na zemi, které se používá k popisu výrobku uvedeného v čl. 92 odst. 1, jenž splňuje tyto požadavky:

- i) má určitou jakost, pověst nebo jiné vlastnosti, jež lze přičíst tomuto zeměpisnému původu,
- ii) nejméně 85 % hroznů použitých na jeho výrobu pochází výlučně z této zeměpisné oblasti,
- iii) jeho výroba probíhá v této zeměpisné oblasti a
- iv) získává se z odrůd druhu réva vinná (*Vitis vinifera* L.) nebo z křížení révy vinné s jinými druhy rodu *Vitis*.

Zeměpisné označení aromatizovaného vinného produktu je upraveno v čl. 2/3 [Nařízením \(EU\) 251/2014](#) jako označení identifikující aromatizovaný vinný výrobek jako pocházející z oblasti, konkrétního místa nebo země, jestliže lze danou jakost, pověst nebo jinou vlastnost takového výrobku přičíst především jeho zeměpisnému původu.

Zeměpisné označení lihovin je nově (s účinky vybraných ustanovení od 08.06.2019) normováno v čl. 3/4 [Nařízením \(EU\) 2019/787](#) jako "údaj, který označuje lihovinu jako výrobek pocházející z území určité země, určitého regionu nebo z určitého místa na tomto území, jestliže lze určitou jakost, pověst nebo jinou vlastnost této lihoviny přičíst především jejímu zeměpisnému původu."

Čl. 45 [Nařízení \(EU\) 2019/787](#) výslovně dovoluje členským státům poskytnout národní ochranu označení původu lihovinám, když normuje: *“Členské státy mohou v rámci uplatňování politiky jakosti lihovin vyrobených na jejich území, a zejména pro zeměpisná označení uvedená v rejstříku nebo pro ochranu nových zeměpisných označení, stanovit přísnější pravidla pro výrobu, popis, obchodní úpravu a označování než ta, která jsou uvedena v přílohách I a II, pokud jsou tato pravidla slučitelná s právem Unie”*. Z dikce vyplývá, že by tato přísnější pravidla měla dopadat především na ta označení, která jsou či budou zeměpisnými označeními lihovin podle práva EU. Formulace však nevyklučuje ani to, aby konkrétní označení lihoviny bylo chráněno pouze národním označením původu dle práva členského státu, nikoliv však již zeměpisným označením lihoviny dle práva EU.

Na margo je nutno poznamenat, že totožná formulace (k čl. 45 [Nařízení \(EU\) 2019/787](#)) byla uvedena rovněž v předchozí právní úpravě - čl.6 odst. 1 [Nařízení \(ES\) 110/2008](#). Konečně totožnou formulaci používá také čl. 9 [Nařízení \(EU\) 251/2014](#) ve vztahu k označením aromatizovaných vinných produktů, pro která je na evropsko-unijní úrovni upravena také pouze ochrana prostřednictvím zeměpisných označení.

3. Ochrana označení původu a zeměpisných označení prostřednictvím zápisů do zvláštních veřejných seznamů (rejstříků) nebo i jinak?

Z hlediska světového shora uvedené pojetí ochrany na podkladě zápisů do zvláštních veřejných seznamů (často v právních předpisech nazývaných rejstříky) není jediný způsob poskytnutí ochrany. Zápis do rejstříku ad hoc právních institutů (označení původu a/nebo zeměpisná označení) po provedení řízení a vydání rozhodnutí v něm je jen jedna z možností. Další možností je vydání legislativního aktu (a následný zápis do rejstříku), případně přiznání ochrany v soudním řízení (ev. následovaný také zápisem do rejstříku). Dohoda TRIPS připouští i ochranu zeměpisných označení prostřednictvím práva známkového - dle literatury užíváno především a angloamerické části světa (s akcentem na USA).¹¹⁵ V mnoha státech existuje více různých možností ochrany a volba vhodného právního nástroje je tedy zejména v zájmu oprávněného či oprávněných.

---

¹¹⁵ Srov. např. TÝČ, V. In TÝČ, V. - CHARVÁT, R. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha: Leges, 2016. S. 44.

Evropsko-unijní pojetí vychází z vazby označení (výrobku) na zvláštní faktory vyskytující se na území, a proto jsou označení zásadně zapisována na dobu neurčitou. V unijních předpisech je pak normována možnost výmazu označení pro případ, že by po určitou dobu (např. 7 let) nebyl na trh dodán žádný výrobek s takovým chráněným označením. V některých státech - např. Indie je naopak právo zeměpisných označení silně inspirováno právem známkovým, což rezultuje v zápis zeměpisných označení na dobu určitou (10 let), v povinné zápisy oprávněných uživatelů,¹¹⁶ a v neposlední řadě i v možnost zápisu zeměpisného označení nikoliv slovního (tedy např. grafického, kombinovaného atd.).

V zemích, kde jsou tato označení zapisována do zvláštního rejstříku ad hoc (rejstřík označení původu a / nebo zeměpisných označení) právní předpisy řeší otázku vlastnictví označení jako věci (či práva) několika různými možnostmi. Buď je označení (věc či právo) zapsáno bez dalšího a je tedy bez vlastníka (res nullius) nebo právní předpis teoreticky rovněž deklarovat, že je (označení) *kolektivním vlastnictvím komunity*.¹¹⁷ Určitou zvláštností je maďarská národní úprava, která umožňuje samostatné zápisy stejně znějících označení původu pro totožné výrobky, avšak pro různé osoby / producenty.¹¹⁸

---

¹¹⁶ Pozn. autora: Od tohoto principu bylo v EU obecně již upuštěno, dle některých národních úprav se však další uživatelé do rejstříku označení původu a zeměpisných označení i nadále zapisují - např. dle české národní úpravy

¹¹⁷ Pozn. autora: To zejména v případech, kdy jsou průniky mezi výrobkem s chráněným označením původu a tradičním věděním.

¹¹⁸ Některé případy (označení SZATMÁR a KECSKEMÉT) dokumentují ve svém dřívějším díle ČERNÝ, M. *Používání ochranných známek a chráněných označení k ověření vlastností výrobků ve státech středoevropského prostoru (Česko, Slovensko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Itálie, Slovinsko, Chorvatsko). 2.doplněné a přepracované vydání*. Prostějov : Michal Černý, 2018. S. 139. ISBN 978-80-88190-00-4 (PDF). Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/MC-Mono18FV.pdf

Všeobecně se předpisy snaží dosáhnout soutěžní neutrality mezi potenciálně oprávněnými, ač samotná ochrana konkrétního označení může mít na soutěž opačné účinky. Označení jsou považována (aspoň v evropsko-unijním pojetí) za nástroj politiky jakosti a všeobecně slouží k identifikaci výrobků se zvláštními vlastnostmi zákazníky (vč. spotřebitelů) a k zajištění garance kvality a jiných vlastností zboží označeného chráněným označením dle specifikace vázané ke konkrétnímu označení.

Právo EU neřeší otázku, zda-li označení chráněná dle předpisů práva EU jsou či nejsou věcmi v právním slova smyslu. Tuto spíše akademickou otázku je nutno řešit dle národního práva (členského státu) - podle práva České republiky budou považovány za věci ničí se zvláštním režimem vyloučení přisvojení si (tedy právní nemožnosti), naopak podle práva Slovenské republiky budou považována pouze za zvláštní práva. S ohledem na to, že zvláštní právní předpisy vždy normují takřka celou materii a bez právní úpravy by tyto nehmotné statky vůbec neexistovaly, nemá rozdělování označení na věci či práva zásadní význam.

Ve vztahu k rekodifikaci českého soukromého práva lze uzavřít, že až na novou kvalitu “věci bez pána” označení původu/ zeměpisného označení rekodifikace do této oblasti nepřinesla v základu zásadní změnu, neboť proklamovaná nezávislost soukromého a veřejného práva (viz § 1 odst. 1 in fine zákona č. 89/2012 Sb., Občanského zákoníku) se u uměle konstruovaných nehmotných statků nemůže v zásadě uplatnit. Bez veřejnoprávní úpravy by totiž tato označení (ať již jako věci, nebo jako dříve pouhá práva) vůbec neexistovala a řešení sporných situací by bylo možné prostřednictvím práva nekalé soutěže - v prostředí České republiky by tak znamenalo návrat do doby před 2. světovou válkou (tedy v zásadě cca 80 let zpět). I na věci nehmotné, resp. na dotčené adresáty (žadatele apod.) se však budou v ČR aplikovat základní zásady soukromého práva, jak je vymezují ustanovení §§ 1-14 OZ. V této souvislosti stojí za připomenutí zejména ustanovení § 6 OZ, který normuje povinnost poctivého právního jednání a zákaz zneužití nepoctivého nebo protiprávního činu, a dále zákaz těžení z protiprávního stavu vyvolaného nebo adresátem kontrolovaného.¹¹⁹

---

¹¹⁹ § 6 OZ (zákon č. 89/2012 Sb.):

1. Každý má povinnost jednat v právním styku poctivě.
2. Nikdo nesmí těžit ze svého nepoctivého nebo protiprávního činu. Nikdo nesmí těžit ani z protiprávního stavu, který vyvolal nebo nad kterým má kontrolu.

Z hlediska globální typologie nehmotných statků se lze přidržit názoru Koukala, který označení původu a zeměpisná označení řadí jako součást *public domain* mezi tzv. *exclusive negative commons*¹²⁰ v kategorizaci dle Petera Drahoše.¹²¹ Tedy mezi statky “kolektivní povahy určené pro výhradní užívání členů konkrétně vymezené skupiny subjektů, které splňují podmínky tzv. specifikace.”¹²² Je však nutno zdůraznit dva zásadní aspekty:

1. Skupina potenciálních uživatelů nemůže být považována za uzavřenou. Její právní uzavření by přinášelo neodůvodněnou soutěžní výhodu.
2. Za stávajícího stavu národního ZOPZO lze závěr o výhradním užívání těmi subjekty, které splňují podmínky specifikace, vztáhnout pouze na ta označení původu či zeměpisná označení, u nichž je specifikace vymezena (a v zásadě ve vazbě na to zapsána či jinak zachycena jako součást zápisu příslušného označení). Pokud jsou zapsána označení (zejména řemeslných či průmyslových výrobků) bez specifikace, protože ji ZOPZO dosud nevyžaduje, pak musí být závěr zmírněn na užívání “všemi subjekty, které spadají do vymezené skupiny subjektů splňující zákonem stanovené podmínky pro užívání chráněného označení”.

Z předchozího je však patrné, že absence specifikace u některých označení a s tím související absence požadavku na kontrolu vytváří neodůvodněné odchylky v užívání a zasahuje do garanční funkce označení jako takového.

---

¹²⁰ KOUKAL, P. *Autorské právo, public domain a lidská práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2019. S.113

¹²¹ Koukal odkazuje na vydání díla z r. 1999 - DRAHOS, P. *A Philosophy of Intellectual Property Law*. Aldershot: Dartmouth, 1996.

¹²² KOUKAL, P. 2019. S. 113.

4. Prosazení nebo uzurpace věci ničí?

4.1. Obecně k limitům prosazení

V současném unijním i českém právu označení zeměpisného původu platí dvě základní premisy - (1) zapsané chráněné označení nepatří nikomu, ale současně (2) bez podání žádosti o zápis ochrana označení nemůže vzniknout. Alespoň ne v systému založeném na ochraně prostřednictvím zápisu do rejstříku označení.¹²³ Což jsou již dnes všechny 4 systémy upravující ochrany těchto označení v právu EU. Od ochrany zahraničních označení prostřednictvím uvedení na smluvní seznam bilaterální smlouvy mezi EU a jejími členskými státy na straně jedné a nečlenským státem na straně druhé zde odhlédneme.

Právní předpisy evropsko-unijní i český národní zákon se snaží v základu o dosažení soutěžní neutrality. To lze doložit již tím, že žadatelem o zápis (tedy navrhovatelem) je tzv. produkční seskupení. Soutěžní neutralita je chráněna jako důležitý princip i primárním právem EU - byť ve formě zákazu zneužití dominantního postavení a normování zakázaných dohod (často nazývaných kartelové dohody).

Ze shora zmíněných právních předpisů EU a České republiky, které normují právo označení zeměpisného původu, všechny právní úpravy připouští i žádost podanou tzv. jednočlenným produkčním seskupením. Což je žádost podaná jedním soutěžitelem.

---

¹²³ Pozn. autora: Ještě dle dřívějšího lihovinového nařízení (ES) 110/2008 navrhovaly členské státy zeměpisná označení lihovin, k ochraně docházelo prostřednictvím uvedení do příslušné přílohy tohoto nařízení (na podkladě vydání zvláštního nařízení Komise). Od tohoto způsobu již [Nařízení \(EU\) 2019/787](#) upustilo. Toto nařízení je použitelné od 08.06.2019.

Přítom žádost o zápis označení (původu či zeměpisného), kterou podává jednočlenné produkční seskupení, lze identifikovat jako jednu z hraničních situací. Podmínky jsou normovány v rámci rozhodujících právních předpisů různě.

Dalšími hraničními situacemi, které v rozhodujících právních předpisech nejsou výslovně řešeny vůbec jsou pak *konkurenční žádosti o zápis téhož označení pro totožné výrobky*. Za konkurenční žádosti považujeme pro účely tohoto textu dvě či více žádostí, které jsou podány v období běžícího řízení o zápis prvně podané žádosti. Konečně třetí hraniční situací je pak *konkurence žádostí o zápis totožně znějícího, žádaného pro stejné výrobky, avšak jinak kategorizovaného označení* - tedy konkurence mezi žádostmi o zápis označení původu a o zápis zeměpisného označení. Tato situace se netýká označení lihovin ani označení aromatizovaných vinných produktů, protože u těchto kategorií výrobků je evropsko-unijní předpis a ochrana vyčerpávající povahy pouze pro zeměpisná označení, naopak národní ochrana může být poskytnuta pro označení původu.

Těmito otázkami je vhodné se zabývat již nyní např. proto, že se v současné době na úrovni EU diskutuje o zavedení unijního systému ochrany označení tzv. *nezemědělských výrobků* v souvislosti s přistoupením EU (a jejich členských států) k Ženevskému aktu Lisabonské dohody na ochranu označení původu a zeměpisných označení. Tyto úvahy na úrovni institucí EU se musí vyrovnat i s tím, že některé členské státy jsou již vázány Lisabonskou dohodou v jejím současném znění a poskytují ochranu označením těchto tzv. *nezemědělských výrobků* svých výrobců a i ostatních oprávněných z jiných smluvních států Lisabonské dohody. Lisabonskou dohodou jsou z členských států EU vázány Česká republika, Slovensko, Francie, Itálie, Maďarsko, Bulharsko a Portugalsko. V některých z nich národní právo umožňuje ochranu označení původu i zeměpisných označení tzv. *nezemědělských výrobků* (např. Česko, Slovensko, Maďarsko), v jiných je možná ochrana pouze zeměpisných označení výrobků pocházejících z takového státu (např. Francie), nikoliv však označení původu takových výrobků.

4.2. Příklady Savon de Marseille a Vizovické slivovice jako případové studie

Ve Francii byly krátce po zavedení národního systému ochrany zeměpisných označení nezemědělských výrobků v roce 2015 podány dvě konkurenční žádosti o (národní) ochranu zeměpisného označení Savon de Marseille (tedy *Marseillské mýdlo*). Tyto žádosti byly podány dvěma různými produkčními seskupeními (Association des fabricants de savon de Marseille¹²⁴ resp. Union des professionnels du Savon de Marseille¹²⁵) a dosud nedošlo k zápisu žádného z těchto označení.¹²⁶

---

¹²⁴ Žádost IG 15-002, podaná 16.06.2015. Stav žádosti je možné ověřit na stránkách INPI na adrese: <https://base-indications-geographiques.inpi.fr/fr/detail-ig/savon-de-marseille-4#>

¹²⁵ Žádost IG 15-003, podaná 22.12.2015. Stav žádosti je možné ověřit na stránkách INPI na adrese: <https://base-indications-geographiques.inpi.fr/fr/detail-ig/savon-de-marseille-5#>

¹²⁶ Níže jsou vyobrazeny známky / značky, která tato produkční sdružení používají při své prezentaci (přínejménším na internetových stránkách).

Je jasné, že stávající stav, kdy přinejmenším pověst označení Marseillské mýdlo existuje a u zákazníků značně rezonuje, avšak nejsou stanovena pravidla jeho použití (ve smyslu specifikace), nechrání dostatečně ani zákazníky, ani producenty výrobků s tímto potenciálním označením.

Příběh označení původu Vizovická slivovice je odlišný. První žádost o národní ochranu byla podána jediným žadatelem již v roce 2013, byla však zamítnuta.¹²⁷ Žádost totožně znějícího označení VIZOVICKÁ SLIVOVICE pro totožné výrobky¹²⁸ podal totožný žadatel 11.03.2019.¹²⁹ V řízení dosud nebylo rozhodnuto.

---

¹²⁷ Pozn. autora: Tato žádost č. 261 byla podána žadatelem RUDOLF JELÍNEK a.s. dne 29.08.2013, byla však zamítnuta. Blíže viz. databáze označení původu a zeměpisných označení Úřadu průmyslového vlastnictví (České republiky), která je dostupná na adrese: https://isdv.upv.cz/webapp/resdb.print_detail.det?pspis=OP/261&plang=CS

¹²⁸ Pozn. autora: Žádost č. 265 byla podána pro výrobky “Vizovická slivovice” a “Vizovická slivovice zlatá”.

¹²⁹ Pozn. autora: Nepřímo lze dovodit, že se jedná také o žádost o národní označení původu, protože právo platné v době podání žádosti neumožňovalo poskytnout národní ochranu zeměpisnému označení lihoviny, a proto racionálně uvažující žadatel by takovou žádost nepodal. V důsledku omezeného množství údajů přístupných v databázi v době vedení řízení o zápis však není v současné době přímo zřejmé, že se skutečně jedná o žádost o zápis označení původu a nikoliv o žádost o zápis zeměpisného označení. K tomu srov. https://isdv.upv.cz/webapp/resdb.print_detail.det?pspis=OP/265&plang=CS V době finalizace tohoto textu bylo řízení vedeno, rozhodnutí však vydáno nebylo. Aktuální stav je možné ověřit v databázi označení původu a zeměpisných označení Úřadu průmyslového vlastnictví (České republiky), která je dostupná na adrese: <https://isdv.upv.cz/webapp/!resdb.opa.frm>

Nabízí se otázka, proč uvádět dva izolované případy a použít je pro analýzu tuzemského právního předpisu. Důvodů je několik. Předně jde o kritickou analýzu tuzemského právního předpisu ve smyslu testování na hraniční případy. Testování má za cíl nalézt potenciálně kritická místa národní právní úpravy a navrhnout jejich řešení, a to v souladu se zamýšleným záměrem - existence ochrany označení (původu či zeměpisného) jako soutěžně neutrálního označení (1) primárně sloužícího zákazníkům k rozpoznání výrobků se zvláštní kvalitou či jinými zvláštními vlastnostmi, které jsou vázány na určitý zeměpisný původ a zvláštní činitele působící na tomto území a (2) k poskytnutí dostatečné garance stálých vlastností výrobků označených takovým chráněným označením v souladu s veřejně dostupnou specifikací a veřejně vykonávanou kontrolou souladu na trh uváděných výrobků s takovou specifikací.

Sekundárními a následnými důvody jsou pak kritické zhodnocení vnitřní integrity národní právní úpravy s unijními právními úpravami, co se týče jednotlivých právních institutů používaných v rámci řízení o zápis označení. Cílem je zde návrh řešení případných neodůvodněných odchylek mezi právními úpravami.

Všeobecně zde vycházíme z východiska: Označení, které má být chráněno, si nelze přivlastnit, ale lze jej prosadit. Resp. musí být prosazeno, aby označení mohlo být chráněno. Neboť ve stávajícím systému ochrana bez zápisu nevznikne a zápis není možný bez podání žádosti o zápis.¹³⁰

---

¹³⁰ Pozn. autora: Jinými slovy zahájení řízení o zápis o.p./z.o. z moci úřední (ex officio) není možné, jedná se výlučně o řízení návrhové.

5. Analýza národní právní úpravy

5.1. Vymezení možných problémů národní právní úpravy

V české národní právní úpravě se problémy mohou potenciálně vyskytnout jako:

1. problémy spojené s žadatelem a jeho žádostí,
2. problémy spojené s řízením (o zápis) a s právními instituty, které národní [ZOPZO](#) normuje,
3. problémy spojené s prosazením principu soutěžní neutrality.

5.2. Žádost o zápis, žadatel a potenciální problémy s nimi spojené

Z hlediska dosažení soutěžní neutrality [ZOPZO](#) vychází z této zásady tak, že normuje podání žádosti produkčním seskupením, avšak bez dalšího připouští i jednočlenné produkční seskupení. Pro účely národního zápisu je i samojediný žadatel tedy považován za způsobilé produkční seskupení.

Podmínkou pro samojedinného žadatele - jednočlenné produkční seskupení, - že jako jediná osoba vyrábí, zpracovává a připravuje zboží na území a za podmínek vymezených v definici označení původu. Splnění této podmínky je nutno tvrdit, žadatel ovšem doložit její splnění již dále nemůže, protože jde o tvrzení, které může být prokázáno pouze důkazem opaku. Další omezení již stanovena nejsou.

V samotné (písemné) žádosti žadatel vymezení jak k zápisu žádané označení, tak i jeho kategorii (označení původu nebo zeměpisné označení), dále pak vymezení produkční území a výrobky, pro které je má být zapsáno navržené označení.

Specifikace je zákonem povinně vyžadována pouze v případech, že je podávána žádost dle právního předpisu EU a rovněž žádost o ochranu označení výrobků vymezených vyhláškou Ministerstva zemědělství 243/2002 Sb., k provedení zákona o ochraně označení původu. Na margo je nutno poznamenat, že v současnosti již okruh výrobků, u kterých je vyžadována specifikace, se již mírně odlišuje od těch výrobků, pro které je specifikace vyžadována některým z přímo použitelných nařízeních EU.

V souvislosti se specifikací je vhodné také poznamenat, že praxe ÚPV je taková, že připouští vymezení specifikace a její zápis i pro označení těch výrobků, pro které není žádným právním předpisem vyžadována. Příklady mohou být zapsaná česká (národní) označení původu ČESKÝ GRANÁT a ČESKÝ GRANÁTOVÝ ŠPERK. U těchto označení došlo k zápisu specifikace v průběhu doby ochrany. V této souvislosti lze upozornit na to, že bez zápisu specifikace může být až nemožné bránit se proti padělkům výrobků, které by byly neoprávněně označeny chráněným označením. Je pravděpodobné, že k zápisu specifikací shora uvedených označení došlo v reakci na mediálně dokumentované nabízení výrobků neoprávněně označovaných jedním ze shora uvedených chráněných označení.^{131 132}

---

¹³¹ K tomu srov. např. TVARŮŽKOVÁ, Z. - BRUŠTÍK, A. (© Česká televize) *Padělky českých granátů: byznys za miliony*. In *Události 17.8.2010*. Dostupná on-line na Portálu České televize na adrese: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/210411000100817/obsah/123768-v-ceskych-sperkarstvih-se-prodavaji-padelky-ceskeho-granatu/> [Citováno dne 03.08.2019]

¹³² Vyobrazení je jedním ze snímků reportáže odkazované předchozí poznámkou pod čarou.

Z obsahu zápisu těchto označení v rejstříku označení původu a zeměpisných označení to však nelze ověřit, protože je dostupný vždy jen aktuální stav zápisu příslušného označení a ve Věstníku ÚPV se zveřejňují pouze některé údaje - např. zápis samotného označení a zápis dalšího uživatele, zápis či změna specifikace se ovšem nezveřejňují.

V případě, že je žádaná ochrana zápisem podle některého z přímo použitelných nařízení (EU), je povinnou přílohou žádosti také závazný *kontrolní nález kontrolního orgánu*. Naopak v případě podání žádosti o vnitrostátní ochranu takový nález není vyžadován. Na margo je také nutno podotknout, že okruh kontrolních orgánů je stanoven pouze pro ty výrobky, pro které je ochrana poskytována dle přímo použitelného nařízení EU.

Pokud jde o problémy spojené se žadatelem, právní úprava připouští i jednočlenné produkční seskupení, a to při pouhém minimalistickém požadavku na realizaci výroby, jak je uvedeno shora. Právní úprava nadto explicitně nevyžaduje skutečnou produkci výrobků. V neposlední řadě není vyžadováno ani veřejnoprávní oprávnění k výkonu produkční činnosti. Poslední skutečnost je s ohledem na nezávislost aplikace soukromého a veřejného práva nutno hodnotit kladně.¹³³

Pro vymezení produkčního území žadatelem nejsou stanoveny zvláštní podmínky. Ve shodě s definicemi označení původu a zeměpisného označení se dá pouze mlčky předpokládat, že by mělo být vymezeno tak, aby byl žadatel schopen doložit splnění definičních podmínek žádaného označení ve vztahu ke zvláštním činitelům, které se vyskytují na tomto území. Objektivní kritéria na např. maximální vymezení území však v zákoně absentují. Aby byla žádost úspěšná, musí být žadatel schopen úřadu osvědčit, že vazba mezi výrobky (a ev. specifikací) na jedné straně a územními činiteli v území na straně druhé existuje ve vztahu k území. Nemusí však dokládat, že neexistuje např. na území sousedním.

Vhodným vymezením produkčního území může žadatel získat potenciální konkurenční výhodu.

---

¹³³ Pozn. autora: Odchylně např. od stávající národní úpravy certifikačních ochranných známek v ustanoveních §§ 40a - 40d zák. č. 441/2003 Sb., přičemž požadavek na veřejnoprávní oprávnění je výslovně upraven v ustanovení § 40a odst. 2 cit. zákona

Jako příklady různých vymezení produkčních území mohou sloužit příklady několika již chráněných zeměpisných označení zemědělských výrobků a potravin. A to i bez ohledu na to, že k jejich zápisu došlo dle přímo použitelného předpisu - nařízení (EU).¹³⁴ Jako příklady zeměpisných označení s maximalisticky vymezeným produkčním územím mohou sloužit chráněná zeměpisná označení České pivo¹³⁵ nebo Valašský frgál¹³⁶, jako příklad označení s minimalisticky vymezeným produkčním územím pak může sloužit chráněné zeměpisné označení Štramberské uši.¹³⁷ -

5.3. Problémy spojené s řízením (?)

Rovněž právní úprava řízení ve věci vnitrostátních označení je pojatá minimalisticky. Podaná žádost je posouzena formálně a následně věcně.

---

¹³⁴ Pozn. autora: K zápisu těchto zeměpisných označení došlo ještě dle předchozího nařízení (ES) 510/2006, nikoliv podle stávajícího nařízení (EU) 1151/2012 - tato skutečnost je důležitá, neboť současné nařízení (EU) 1151/2012 normuje některé požadavky odlišně.

¹³⁵ Pozn. autora: Zde produkční oblast zahrnuje takřka celé území České republiky, byť je vymezena převážně popisem hranice území pomocí názvů zeměpisných míst nebo s využitím přirozených zeměpisných názvů.

¹³⁶ Pozn. autora: Zde produkční oblast zasahuje na území tří krajů (Zlínského, Olomouckého a Moravskoslezského) a je vymezena názvy katastrálních území po vnějším obvodu oblasti.

¹³⁷ Pozn. autora: Zde produkční oblast zahrnuje pouze "katastrální území města Štramberk a jeho nejbližší okolí, jak je vymezeno na přiložené mapě". Pozn. autora: Formulace je převzata z databáze označení původu a zeměpisných označení ÚPV. Odkaz směřuje k mapě přiložené k žádosti o zápis.

Právo přednosti (priority) není v [ZOPZO](#) výslovně stanoveno a nevyplývá přímo ani z Pařížské unijní úmluvy na ochranu průmyslového vlastnictví, protože tato úmluva upravuje právo přednosti (priority) v čl. 4 pouze ve vztahu k přihlášce patentu, užitého vzoru, průmyslového vzoru nebo ochranné (tovární či obchodní) známky.¹³⁸ Na místě je otázka, zda-li právo přednosti má být i přes absenci výslovné zákonné úpravy akceptováno jako jedna ze základních zásad soukromého práva ve smyslu § 3 odst. 3 OZ. Dle mého názoru je odpověď na tuto otázku negativní, protože označení původu a zeměpisná označení mají primárně sloužit jako zvláštní označení výrobků se zvláštní jakostí nebo jinými vlastnostmi, a proto je důležité nalezení řešení ve prospěch potenciálních zákazníků, nikoliv nutně ve prospěch žadatele.

Kromě shora uvedeného je nutno také podotknout, že úřadu zákon neukládá přezkum objektivitu vymezení produkční oblasti žadatelem. [ZOPZO](#) je formulován velmi stroze a pouze normuje, že nemá-li žádost některou z podstatných náležitostí, úřad musí vyzvat žadatele k jejímu doplnění a poskytnout mu přiměřenou lhůtu (nejméně 2 měsíce).

Ve vztahu k klíčové otázce “vyhovět žádosti nebo ji zamítnout” [ZOPZO](#) normuje 2 důvody, pro které musí Úřad žádost o zápis zamítnout.

Prvním z nich je případ, kdy je označení vyloučeno ze zápisu dle § 4 [ZOPZO](#) pro některou z tam uvedených právních skutečností (druhový název zboží, označení způsobilé vyvolat klamnou domněnku, homonymní označení (se zákonnou výjimkou pro některá označení vín)).

---

¹³⁸ Pozn. autora: Na margo je nutno také uvést, že právo přednosti je v Pařížské unijní úmluvě normováno také ve vztahu k mezinárodním úřední výstavám nebo úředně uznaným výstavám.

Druhým důvodem zamítnutí žádosti je to, že označení uvedené v žádosti nesplňuje podmínky zápisu stanovené [ZOPZO](#). Do této skupiny spadají jak případy, kdy není dostatečně doložena existence zvláštních činitelů na produkčním území, zvláštní jakost nebo jiné vlastnosti označovaného zboží nebo vazba mezi vlastnostmi a činiteli. Do této skupiny však budou spadat i případy zamítnutí těch žádostí o národní ochranu označení podle [ZOPZO](#), u kterých není možné ochranu národní cestou poskytnout z důvodu vyčerpávající úpravy právem EU.

Neshledá-li Úřad některý ze zákonných důvodů pro odmítnutí žádosti, pak takové žádosti vyhoví a označení zapíše do (národního) rejstříku označení původu a zeměpisných označení. Teprve následně zápis označení zveřejní ve *Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví*. V této souvislosti je nutno připomenout, že v případech žádostí o národní zápis označení původu nebo zeměpisného označení Úřad není oprávněn ve Věstníku zveřejnit podané žádosti. Skutečnost, že některé skutečnosti o podaných žádostech Úřad zpřístupňuje ve veřejně dostupné databázi je pouze slabou náhražkou, protože okruh veřejně dostupných skutečností nepokrývá ani všechny povinné náležitosti žádosti o ochranu. Na margo je nutno upozornit i na skutečnost, že v případě žádostí o národní ochranu označení [ZOPZO](#) bez zřejmého důvodu neupravuje ani institut námitek oprávněných osob, ačkoliv námitky jako institut v [ZOPZO](#) upraveny jsou. Ovšem pouze v ustanoveních, která se aplikují v případě žádostí o unijní ochranu dle některého z přímo použitelných nařízeních EU.

5.4. Problém / výzva soutěžní neutrality

Ačkoliv by měl být [ZOPZO](#) soutěžně neutrální, ve skutečnosti lze o soutěžní neutralitě pochybovat. Zápisem do národního rejstříku se národně chráněné označení původu nebo zeměpisné označení stává věcí ničí, které je ovšem ve zvláštním režimu vylučujícím přisvojení si. Ve skutečnosti se však odlišuje postavení původního žadatele (tedy produkčního seskupení) a jiných potenciálně oprávněných uživatelů. Pouze produkční seskupení může v omezené míře disponovat s označením. Nejde o věcně-právní dispozici, k té není oprávněn nikdo. Jde však o případné stanovení specifikace nebo její změny. Oprávněný uživatel toto právo nemá. Žádost o změnu specifikace může podat pouze žadatel o zápis (viz. § 9 [ZOPZO](#)). Soutěžní neutrality se [ZOPZO](#) dotýká ve dvou ustanoveních, přičemž § 8 [ZOPZO](#) umožňuje užívání každému (tedy garantuje veřejné subjektivní nevýhradní právo) při dodržení stanovených podmínek, § 5 [ZOPZO](#) se snaží zajistit členství v produkčním seskupení (rovněž na principu proklamace práva na členství). V obou případech je však právní úprava velmi kusá a jako obvykle - ďábel se skrývá v detailu.

Ohledně nevýhradního práva oprávněného uživatele na užití označení pro výrobky jím vyráběné normuje ustanovení § 8 odst. 2 [ZOPZO](#) následující: Právo užit ... má každý, kdo *vyrábí, zpracovává a připravuje zboží s odpovídající kvalitou či vlastnostmi na vymezeném produkčním území* . Podmínkou je dodržení specifikace chráněného označení. S ohledem na to, že označení původu i zeměpisné označení jsou především nástroje politiky jakosti a mají sloužit prioritně zákazníkům, je na místě vyžadovat dodržování specifikace ve všech případech, kdy je u konkrétního označení zřejmá z rejstříku. Tedy i v případech, kdy její zápis právní předpis nevyžaduje. Na margo je nutno upozornit, že kontrola dodržení specifikace je vyžadována pouze v případech, kdy je poskytnutá ochrana pro výrobky, u nichž je možná ochrana podle některého z nařízení EU. Ustanovení § 10 odst. 1 [ZOPZO](#) totiž normuje vyčerpávajícím způsobem okruh orgánů kontrolujících specifikaci takto: Orgánem, kterému přísluší kontrola specifikace podle tohoto zákona, jsou v rozsahu své působnosti *Státní zemědělská a potravinářská inspekce, Státní veterinární správa nebo Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský*. Pro výrobky tzv. nezemědělské (rozuměj např. řemeslné, průmyslové, služby apod.) není vůbec stanoven kontrolní orgán, a proto nikdo nemůže kontrolovat dodržení specifikace ve smyslu [ZOPZO](#). Případná kontrola jinými orgány musí být omezena např. na případné klamání spotřebitele (např. Česká obchodní inspekce dle zvláštního právního předpisu).

Z dikce ustanovení § 5 odst. 6 [ZOPZO](#) není zřejmé, zda-li je členství v produkčním seskupení podmínkou pro užití chráněného označení pro výrobky či nikoliv. Přikláním se k negativní odpovědi na tuto otázku, neboť formulace ustanovení se snaží garantovat právo na členství, povinnost výslovně nestanoví. Podle ustanovení čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod *mohou být povinnosti ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích a jen při zachování základních práv a svobod* (srov. Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky). Opačná interpretace by nebyla ústavně konformní, a proto je nutno ji odmítnout.

Ustanovení § 5 odst. 6 [ZOPZO](#) normuje následující: *“Splňuje-li další výrobce, popřípadě zpracovatel podmínky stanovené zákonem pro zápis označení původu do rejstříku a podmínky členství ve sdružení, které nesmějí být diskriminační ani nesmějí být v rozporu s právně závaznými pravidly hospodářské soutěže, má právo na přijetí za člena sdružení. Sdružení je povinno vydat na žádost členům osvědčení o členství.”* Pro úplnost je nutno upozornit, že dle ustanovení § 12 [ZOPZO](#) se totožné aplikuje i na užití zeměpisného označení i členství v produkčním seskupení zeměpisného označení.

Ačkoliv shora uvedené ustanovení výslovně normuje zákaz diskriminačních podmínek nebo jiných podmínek členství v rozporu s právními předpisy a normuje výslovně i právo na členství, nezdá se formulace vhodná. Protože produkční území, označení i jiné vlastnosti byly již vymezeny a jsou zapsány. Pro obsah žádosti (a následně zápis) byla rozhodující ničím nelimitovaná vůle žadatele. Pokud produkční seskupení zastupovalo v ideálním případě všechny žadatele, problém patrně nevzniká, protože vůle byla nalezena kolektivně. Problém naopak může být, nebyla-li vůle nalezena reprezentativně (např. v produkčním seskupení byla členy pouze část producentů) nebo v kolektivu vůbec - žadatelem bylo tzv. jednočlenné produkční seskupení. Zde je na místě připomenout, že [ZOPZO](#) neobsahuje ustanovení, které by se efektivně snažilo bránit přípustnosti žádosti podané jednočlenným produkčním seskupením.

5.5. Jak prosadit soutěžní neutralitu?

Nabízí se otázka, jak efektivně prosadit soutěžní neutralitu - tedy např. členství v produkčním seskupení. Na tuto otázku již [ZOPZO](#) odpověď nedává. Je to vcelku logické, protože tento zákon sám nenormuje právo právnických osob ani jiných forem podnikatelské spolupráce (smluvní právo). Z hlediska [ZOPZO](#) může být produkční seskupení (v případě žádosti o národní ochranu) jak právnickou osobou, tak i seskupení pouze smluvně vázaných osob (např. jako *societas iuris civilis*), konečně i již zmíněné jednočlenné produkční seskupení. Odpověď na otázku je tedy nutno hledat v závislosti na tom, kdo je původním žadatelem o zápis.

Je-li produkční seskupení právnickou osobou, musí být postupováno v závislosti na právní formě právnické osoby. Vhodnou formou právnické osoby z důvodu otevřeného členství jsou např. spolek nebo družstvo, méně vhodné pak ostatní obchodní korporace. Spolek i družstvo jsou vhodné z důvodu tzv. otevřené struktury, kdy vznik členství není vázán na nutnost přímé či nepřímé formální změny zakladatelského právního jednání. Členství ve spolku i v družstvu vzniká na základě akceptace přihlášky nového člena, u družstva pak s tímto členstvím vzniká i členský podíl.¹³⁹

V případě, že je produkční seskupení entitou bez právní osobnosti - nejčastěji jako "společnost" (societas iuris civilis) ve smyslu § 2716 OZ, je přistoupení nového společníka vázáno pravidelně na dohodu všech stávajících společníků s přistupujícím společníkem, obsahem této dohody je přistoupení nového společníka do společnosti. Jde o změnu společenské smlouvy, pro kterou § 2729 OZ předpokládá požadavek jednomyslného souhlasu dosavadních společníků.

Nejsložitější řešení nastane v případě, kdy je dosavadní produkční seskupení jednočlenné. Jednoduché řešení v takovém případě neexistuje.

---

¹³⁹ Pozn. autora: U kapitálových společností (s.r.o., a.s.) by přijetí nové osoby do korporace bylo podmíněno změnou zakladatelského právního jednání - např. ve vazbě na zvýšení základního kapitálu, nebo převodem podílu či jeho části nebo účastenského cenného papíru (u a.s. alternativně účastenského zaknihovaného cenného papíru). U osobních společnostech by byl nutný s přistoupením souhlas všech dosavadních společníků. Supranacionální obchodní korporace podléhají obdobným pravidlům, jako národní obchodní korporace. Některé z nich jsou však z povahy věci vyloučeny - např. evropská družstevní společnost (evropské družstvo) - důvodem je požadavek zvláštního právního předpisu (nařízení o statutu SCE) na členství osob z více různých členských států EU, který je z hlediska vazby produkčního území na místo v ČR pouze obtížně splnitelný (resp. teoreticky splnitelný pouze za dodržení velmi specifických podmínek). Jiné právní formy civilních korporací jsou vyloučeny pojmově z důvodu zákonem stanoveného omezení účelu - např. společenství vlastníků, honební společenstva, církve a náboženské společnosti, politické strany a politická hnutí atd., které se neslučují s hospodářskou produkcí výrobků s chráněným označením.

V této souvislosti se opětovně vyskytuje otázka nad prosazením soutěžní neutrality prostřednictvím prosazení vzniku členství v produkčním seskupení. Relativně nejsnadnější je řešení v případě, že produkční seskupení je právnickou osobou. Nový uživatel postupem odpovídajícím zákonu a zakladatelskému právnímu jednání takové právnické osoby učiní právní jednání, jehož obsahem je vůle směřující ke vzniku členství. V případě družstva nebo spolku jde o zpracování a podání přihlášky nového zájemce za člena družstva či spolku. Bude-li přihláška příslušným orgánem právnické osoby (zpravidla statutární orgán) přijata, členství vzniklo. Nebude-li přijata rozhodnutím orgánu, je na místě prosazení práva soudní cestou.

Návrh na vydání rozhodnutí je podáván k soudu a druhým účastníkem bude právnická osoba, která je produkčním seskupením. Žaloba by se měla domáhat přijetí navrhovatele za člena, soudní rozhodnutí by tak mělo nahradit vůli. Hrnčířík uvádí v jiné souvislosti právní větu rozhodnutí Nejvyššího soudu 20 Cdo 1809/2015 ve vztahu k návrhu na nahrazení projevu vůle mysliveckého sdružení: *“V některých případech je otázka, zdali rozsudek ukládá povinnost něco strpět či něčeho se zdržet, resp. provést práce a výkony ve smyslu § 258 odst. 2, nebo naopak bez dalšího nahrazuje projev vůle, předmětem výkladu; kupříkladu povinnost povinného mysliveckého sdružení přijmout oprávněného za svého člena byla soudy v rámci výkonu rozhodnutí vyložena jako nahrazení projevu vůle.”*¹⁴⁰

---

¹⁴⁰ HRNČIŘÍK, V. In SVOBODA, K. - SMOLÍK P. - LEVÝ J. - ŠÍNOVÁ R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2017. S. 690.

Pokud však produkční seskupení není právnickou osobou, ale pouze společností bez právní osobnosti, řešení bude spočívat v žalobě směřující proti všem členům sdružení. Petit by měl být formulován tak, aby ukládal všem žalovaným (stávajícím členům sdružení) povinnost přijmout žalobce jako nového člena. Praktické prosazení však může být obtížné např. z toho důvodu, že [ZOPZO](#) neukládá veřejně zpřístupnit smluvní ujednání (smlouvu o společnosti, upravující pravidla členství v produkčním seskupení).

Nejsložitější je pak prosazení členství nového uchazeče v produkčním seskupení, které je dosud jednočlenné. V případě, že věc nebude vyřešena dohodou mezi jednočlenným produkčním seskupením a novým uživatelem, opět bude nutno podat žalobu u soudu. Obsahem petitu by měla být celá smlouva o společnosti tak, jak její uzavření navrhuje žalobce. V případě úspěchu soudní rozhodnutí nahradí vůli žalovaného.

Nabízí se otázka, zda-li je v tomto či předchozím případě možné do petitu formulovat obsah zakladatelského právního jednání právnické osoby. Dle mého názoru bude odpověď spíše záporná, a to z několika důvodů, které ve své kombinaci takovému kreování v zásadě brání. Prvním z důvodů je to, že zákon (Občanský zákoník) tento způsob založení nezná. Velmi extenzivním výkladem je možné tento argument popřít, protože žaloba by směřovala k povinnosti uzavřít zakladatelské právní jednání s obsahem určeným v petitu, nikoliv k nahrazení rozhodnutí o zápisu do veřejného rejstříku nebo zápisu samotného (vše dle zákona č. 304/2013 Sb., o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob a o evidenci svěřenských fondů).

Dalším důvodem je minimální požadavek zákona na počet členů potřebných pro založení a existenci právnické osoby určité právní formy. Pokud budeme uvažovat o nejvíce využitelných právních formách - tedy o družstvu či spolku, - pak v obou případech zákon stanoví minimální počet členů 3.¹⁴¹ Tento zákonný požadavek vylučuje možnost úvah o založení právnické osoby některé z těchto právních forem mezi jedním zájemcem (novým uživatelem) a dosavadním jednočlenným produkčním seskupením.

Dalším důvodem je pak požadavek zákona na formu zakladatelského právního jednání ve vazbě na způsob založení. Spolek lze založit alternativně dohodou zakladatelů (dle § 218 OZ) nebo rozhodnutím ustavující schůze (dle § 222 OZ). Občanský zákoník vyžaduje zpracování stanov v písemné formě a jejich následnou dostupnost v sídle spolku, stanovy budou rovněž založeny ve spisu rejstříkového soudu (a dostupné ve sbírce listin veřejného rejstříku¹⁴²).

---

¹⁴¹ Pozn. autora: Pro spolek je tento počet vyžadován § 214 odst. 1 OZ, pro družstvo pak § 552 odst. 2 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích.

¹⁴² Pozn. autora: Dle § 66 písm. a) zákona č. 304/2013 Sb.

Oproti tomu zákon o obchodních korporacích dosud pro družstvo připouští pouze založení rozhodnutím ustavující schůze, jejíž průběh nadto musí být osvědčen veřejnou listinou (dle § 560 odst. 1 ZOK). Veřejnou listinou se pro účely ZOK rozumí dle § 776 odst. 2 ZOK notářský zápis. Toto zvláštní ustanovení nedovoluje jeho nahrazení rozhodnutím orgánu veřejné moci nahrazující projev vůle nebo schvalující smír, které je vydáno v mezích pravomoci tohoto orgánu. Aplikace obecného pravidla dle ustanovení § 3026 odst. 2 OZ je tak ustanovením § 776 odst. 2 ZOK vyloučena. Z toho plyne dílčí závěr, že zakladatelské právní jednání družstva nemůže být kreováno soudním rozhodnutím.

Protože ZOK vyžaduje i pro všechny kapitálové společnosti vtělení zakladatelského právního jednání do veřejné listiny, uplatní se posledně uvedený závěr při stávající dikci shora uvedených ustanovení také na společnost s ručením omezeným a na akciovou společnost. Připomínám však, že tyto právní formy nejsou příliš vhodné, a to zejména pro svou relativně uzavřenou strukturu.

Pro úplnost je nutno uzavřít úvahy i k právním formám osobních společností, jakkoliv nejsou vhodné pro neomezené ručení společníků za dluhy společnosti. Pro jejich zakladatelská právní jednání se vyžaduje písemná forma s úředně ověřenými podpisy všech účastníků, aplikovala by se tedy obecná ustanovení OZ. Soudní rozsudek by bylo nutno považovat za zákonu vyhovující ekvivalent písemné formy s úředně ověřenými podpisy, a to při využití argumentace *a maiore ad minus* ve vztahu k ustanovení § 3026 odst. 2 OZ. Právnícká osoba by pak vznikla až zápisem do obchodního rejstříku. Ještě jednou je nutno upozornit, že osobní společnosti nejsou vhodné, ať již pro neomezené ručení společníků za dluhy společnosti nebo pro uzavřenou strukturu. Tato možnost zůstává pouze v rámci teoretických úvah a rozhodně ji nelze doporučit k realizaci.

Na základě shora uvedeného lze uzavřít, že vhodnou formou právnícké osoby je spolek. Nelze však překročit ustanovení vyžadující minimální počet jeho členů na 3. To prakticky vylučuje realizaci založení produkčního seskupení ve formě spolku pouze mezi jedním navrhovatelem (novými oprávněným uživatelem) a odpůrcem (dosavadním uživatelem a žadatelem o zápis). V případě, že by navrhovatelů bylo více, by tato možnost realizovatelná byla.

Protože [ZOPZO](#) nevyžaduje pro produkční seskupení vlastnost právnícké osoby, je vždy možné realizovat ji cestou založení společnosti (*societas iuris civilis*) podle shora uvedených ustanovení OZ. Ke vzniku smluvního závazku by došlo ke dni právní moci rozsudku ve věci samé.

5.6. Potenciální řešení právem soutěžním?

Soutěžní právo se tradičně dělí na dvě velká pod-odvětví - právo na ochranu soutěže a právo nekalé soutěže. Úkolem práva na ochranu soutěže je chránit soutěž jako takovou před jejím narušováním, smyslem existence práva na ochranu proti nekalé soutěži je chránit čistotu soutěže před "zvlčením".

Právo nekalé soutěže je soukromoprávní, byť je doplněno u některých skutkových podstat fakticky i veřejnoprávními instituty, a to včetně ochrany trestněprávní. Základní prosazování práva na ochranu proti nekalé soutěži je však soukromoprávní.

Oproti tomu právo na ochranu soutěže samotné je upraveno ve veřejnoprávních předpisech, ať již vnitrostátního původu nebo původu evropsko-unijního. Na vnitrostátní úrovni je právní úprava primárně správně-právní, doplňkově působí rovněž ochrana trestněprávní. Soukromoprávní ochrana je vtělena do ustanovení § 2990 OZ, které normuje možnost domáhat se žalobou stejných nároků jako při žalobě o ochranu před nekalou soutěží. V úvahu tedy přichází nárok zdržovací, odstraňovací, zadostiučinění, náhrada újmy (vč. škody) a vydání bezdůvodného obohacení.

Úvahy nad řešením právem soutěžním jsou zaměřeny k právu na ochranu soutěže samotné, protože nepřipuštění způsobilého soutěžitele do produkčního seskupení, by bylo specifickou formou narušování soutěže formou jejího vylučování. Tato podmínka by však byla splněna pouze tehdy, pokud by k takovému jednání došlo na relevantním trhu. Relevantní trh si vymezí soutěžní orgán sám - jde o trh, na kterém jsou podmínky dostatečně homogenní a odlišné od podmínek na jiných trzích (sousední oblasti). Aby toto nepřímé a spíše podpůrné řešení prosazení subjektivního práva (na prosazení členství) mohlo fungovat, musel by úřad přijmout za relevantní trh jen trh s výrobky s chráněným označením (nikoliv věcně substituovatelné výrobky bez označení) - toto dosud nikdy neudělal (ani relevantní trh v takové věci ani vymezovat nemusel).

Tato možnost je teoretická a literatura se nezmiňuje o aplikaci v těchto souvislostech. Pouze v teoretické rovině tedy zůstanou úvahy o subsumaci - relevantní trh by musel být omezen pouze na výrobky (vyhovující specifikaci) s chráněným označením. V takovém případě by totiž ten soutěžitel (oprávněný uživatel označení), který by nepřipustil dalšího uživatele, spáchal protisoutěžní jednání formou zneužití dominantního postavení (v případě samojediného uživatele) nebo formou nedovolené dohody směřující k vyloučení soutěže (v případě již existujícího vícečlenného produkčního seskupení). Aplikace shora uvedeného však předpokládá to, že nový potenciální uživatel je schopen produkční podmínky (specifikaci) splnit. Ani soutěžní právo nemůže potenciálního soutěžitele ochránit před jednáními, kdy jsou např. specifikace nebo produkční území vymezeny natolik úzce, že jej jiný soutěžitel nebo soutěžitelé splnit nemohou.

Nadto při správně-právním vymáhání práva na ochranu soutěže má soutěžní úřad (Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, resp. Komise¹⁴³) pouze ty nástroje, které mu poskytuje právní předpis - tedy v zásadě peněžité sankce (a ukládání zákazů). Soutěžní úřad nemůže svým rozhodnutím ani konstruovat právníckou dohodu ani změnit obsah zápisu v rejstříku označení původu a zeměpisných označení.

V případě, že by byla rozhodnutím soutěžního úřadu deklarováno porušení soutěže (a na tomto základě pak uložena např. sankce), vymáhání práva soukromoprávní cestou by bylo na poškozeném. Cestu otevírá § 2990 OZ. Ani rozsudkem v této věci by však nebylo možno dosáhnout založení právnícké osoby nebo změny v obsahu zápisu v rejstříku označení původu a zeměpisných označení.

Pokud budeme posuzovat shora uvedené jednání podle práva na ochranu proti nekalé soutěži, mohlo by se jednat o zvláštní formu zábranné soutěže naplňující znaky generální klauzule podle § 2976 OZ. Mohl by se domáhat nároků dle § 2988 OZ. Jiné nároky nejsou možné. Dosud zábranná soutěž tohoto podtypu ve vztahu k označením původu či zeměpisným označením nebyla v ČR zaznamenána.

Protože žádná ze shora uvedených potenciálních cest nemůže za stávajícího práva přinést uspokojivé řešení (nápravu) prosazení veřejného nevýhradního subjektivního práva, je nutno hledat řešení spočívající v novelizaci tuzemského [ZOPZO](#).

---

¹⁴³ Pozn. autora: Komise pouze v případě nadnárodního relevantního trhu.

6. Navrhované legislativní řešení neuspokojivého stavu

6.1. Odůvodnění nutnosti legislativního řešení

Ze shora uvedeného je zřejmé, že řešení by mělo mít legislativní povahu. Není přitom nijak náročné, postačí využít instituty již známé národnímu či evropsko-unijnímu právu označení původu a zeměpisných označení - tedy normované v [ZOPZO](#) nebo v některém z nařízení, které upravují materii na unijní úrovni. Řešení má směřovat v zásadě k prevenci před možnou uzurpací dosud nechráněného (nezapsaného) označení jedním soutěžitelem nebo skupinou menšího počtu soutěžitelů.

Na národních definicích označení původu ani zeměpisného označení není třeba měnit ničeho, alespoň ne v této souvislosti.

Pokud by zákonodárce přeci jen chtěl změnu provést, nabízí se možnost připuštění *tradičního názvu* jako chráněného označení nad stávající rámec, ev. připuštění možnosti neslovního zeměpisného označení (přirozeně jen pro takové výrobky, pro které dosud neexistuje možnost unijní ochrany). S takovými úvahami je však třeba vnímat rozdíly mezi úpravou zeměpisného označení v Ženevském aktu Lisabonské dohody, jakkoliv jím Česká republika dosud není vázána, a mezi širokým pojetím zeměpisného označení ve smyslu Dohody TRIPS. V ČR a celkově v EU sice existuje možnost zápisu certifikační známky, ta však nemá sloužit na místo označení původu či zeměpisného označení. I když to prozatím platí pouze v rozsahu označení, jejichž ochrana je poskytována podle nařízení EU a některé státy umožňují výjimky z definičních podmínek některých typů ochranných známek ve prospěch možnosti garance zeměpisného původu výrobkům označeným takovými známkami - např. kolektivní známky dle známkové úpravy Spolkové republiky Německo.

Rovněž není třeba pro označení původu či zeměpisná označení zavádět právo přednosti (priority), plně stačí stávající řešení pomocí výluky zápisu homonymních označení.

6.2. Zajištění publicity podané žádosti a doplnění institutu námitek

Co je však třeba upravit resp. napravit? Předně postrádá smyslu a i sledovanému účelu, aby podání žádosti o národní zápis označení původu nebo zeměpisného označení nebylo publikováno ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. Absence publikace podání žádosti nepřispívá k publicitě a rozsah veřejně dostupných informací z databáze označení není dostačující pro zajištění sledovaného účelu. Zveřejnění až provedení zápisu nemůže tyto nedostatky nahradit.

Kromě toho postrádá smysl, aby námítky proti žádosti o zápis označení původu nebo zeměpisného označení mohly být podány pouze v případech žádostí o unijní ochranu a nikoliv již ve věcech žádostí o národní ochranu. Stávající dikce [ZOPZO](#) námítky upravuje v hlavě, která je věnována pouze řízením ve věcech žádostí produkčních seskupení z České republiky o unijní ochranu.¹⁴⁴ S navrhovanou novou úpravou námitek jako institutu využitelného i pro řízení ve věcech národních zápisů se pojí nutnost úpravy námitkové lhůty a úpravy postupu vypořádání námitek. V obou případech se lze inspirovat řešením z nařízení upravující např. označení zemědělských výrobků a potravin - tedy námitkovou lhůtu 3 měsíce,¹⁴⁵ která počne běžet od zveřejnění ve Věstníku. Ohledně vypořádání námitek pak příkazem dohodovacího řízení mezi žadatelem a namítatelem nebo namítateli, a to nejlépe s výslovnost možností úřadu upravit některé podmínky podle skutečností zjištěných v průběhu námitkového řízení, včetně možnosti změn specifikace nebo uložení podmínek ve vztahu k pravidlům užívání označení členy produkčního seskupení.

---

¹⁴⁴ Pozn. autora: Jde o Hlavu VII (zákona č. 452/2001 Sb.) - Projednání a postoupení žádostí o zápis označení původu a zeměpisných označení podle přímo použitelného předpisu Evropské unie. Samotné námítky jsou upraveny v ustanoveních § 21 resp. § 22c ZOPZO.

¹⁴⁵ Pozn. autora: Dle čl. 51 odst. 1 uvedeného nařízení

6.3. Dodatečné zápisné podmínky pro jednočlenná produkční seskupení

Ve vztahu k žádosti podané jednočlenným produkčním seskupením je na místě zpřísnění podmínek zápisu, a to předepsáním *dodatečných podmínek*. Národní zákon je dosud velmi vágní, zatímco unijní úpravy (nařízení EU) k této problematice přistupují různě.

Pro označení zemědělských výrobků a potravin a rovněž pro zeměpisná označení lihovin,- unijní právo vyžaduje splnění dodatečných podmínek zápisu označení, je-li žádost podána jednočlenným produkčním seskupením. U označení těchto výrobků klesá význam *terroir* (přírodních faktorů a vlivů) a naopak je posílen význam faktoru lidského, který je reprezentován *know-how* - ať již předávaným mezi generacemi a/nebo kolektivně sdíleným.

Na druhou stranu - ve vztahu k označením vín je úprava velmi liberální, [Nařízení \(EU\) 1308/2013](#)¹⁴⁶ další podmínky nevyžaduje a [Nařízení \(EU\) 251/2014](#)¹⁴⁷ materii vůbec neupravuje. To je však dáno tím, že u označení vín se všeobecně připouští ochrana více označení, která obsahují totožné prvky. V zásadě jde o to, že u vín se nejvíce projevuje vazba na produkční území a terroir všeobecně (souvislost mezi faktory a vlivy - zejména přírodními, - na území a výsledným výrobkem). Na margo je nutno poznamenat, že v odvětví výroby vína jsou producenti také nejčastěji malými podnikateli. Do třetice je pak třeba uvést, že v důsledku prvního a druhého důvodu je z evropsko-unijně chráněných označení cca 2/3 označení vín.¹⁴⁸

Pokud jde o obsah dodatečných podmínek zápisu označení jednočlenným produkčním seskupením, pak v obou případech nařízení (EU) vyžadují splnění několika kumulativních podmínek. Méně přísné je starší [nařízení \(EU\) 1151/2012](#). To v článku 49 odst.1 druhý pododstavec vyžaduje splnění následujícího:

- 1) žadatel prokáže, že je jediným producentem, který chce žádost podat a
- 2) Alternativně jednu z následujících podmínek
  - vymezená zeměpisná oblast má charakteristiky, které jsou zjevně odlišné od charakteristik sousedních oblastí nebo

---

¹⁴⁶ Pozn. autora: Čl. 95 odst. 1 (za použití čl.103) uvedeného nařízení

¹⁴⁷ Pozn. autora: Čl. 12 odkazovaného nařízení unipersonální seskupení bez dalšího připouští

¹⁴⁸ Pozn. autora: Stav k počátku dubna 2019 jsem uváděl ve svém příspěvku s názvem *Význam judikatury v právu zeměpisných označení a tradičních označení* na vědecké konferenci COFOLA 2019 (04.-05.04.2019, Telč - Masarykova univerzita). Počty evropsko-unijně chráněných označení byl následující:

- o.p. a z.o. vín cca necelých 64 % (3.104/4.916),
- o.p. a z.o. zemědělských výrobků a potravin cca necelých 27% (1.300/4.916),
- z.o. lihovin cca necelých 9 % (430/4.916),
- z.o. aromatizovaných vinných produktů pak cca 0,1 % (5/4.916).

- vlastnosti produktu se liší od vlastností produktů produkovaných v sousedních oblastech.

Nařízení (EU) 2019/787, které pro zeměpisná označení lihovin podmínky upravuje nejnověji, je formulováno mírně odlišně. I zde se vyžaduje splnění dvou kumulativních podmínek, přičemž první z nich je stejná - producent musí prokázat, že je na území jediný. Druhá podmínka má celkem 3 alternativy:

- vymezená zeměpisná oblast má charakteristiky, které jsou *zjevně odlišné od charakteristik sousedních oblastí*,
- vlastnosti lihoviny se liší od lihovin vyráběných v sousedních oblastech nebo
- lihovina má *zvláštní* jakost, pověst nebo jinou *vlastnost*, které lze *jasně přičíst jejímu zeměpisnému původu*.

Mám za to, že sledovanému účelu lépe vyhoví stanovení alternativ druhé z kumulativních podmínek dle nařízení (EU) 2019/787. Nejsou-li charakteristiky oblasti se žádaným označením zjevně odlišné od oblastí sousedních nebo nejsou-li vlastnosti lihoviny odlišné od lihovin vyráběných v sousedních oblastech, pak musí být v řízení prokázáno, že lihovina s navrženým označením má zvláštní vlastnost (jakost, pověst nebo jinou vlastnost), která je jasně (tedy zjevně) přičitatelná zeměpisnému původu. Je tedy vyžadována silnější vazba na produkční oblast (silnější význam terroir).

V souvislosti se shora zmíněným ustanovením [nařízení \(EU\) 2019/787](#) je nutno poznamenat, že odpovídající ustanovení národního [ZOPZO](#) absentuje a je na místě pochybovat, zda-li národní [ZOPZO](#) může obstát ve smyslu čl. 45 odst. 1 [nařízení \(EU\) 2019/787](#). Přísnější pravidla se mohou týkat také označování, česká úprava je však zjevně mírnější než citované nařízení. Přitom umožňuje zápis označení původu lihovin. Obávám se, že za stávajícího znění je odpověď spíše záporná.

6.4. Více konkurenčních žádostí o zápis

Pro případ, že bude nutno řešit dvě *konkurenční žádosti* pro stejné nebo obdobné výrobky (určeno druhově) o zápis stejně znějícího označení, a to bez ohledu na to, zda-li půjde o označení stejného druhu (dvě či více označení původu nebo dvě či více zeměpisná označení) nebo o žádosti o zápis označení různých druhů (označení původu a zeměpisné označení) se řešení může nalézt opět v povinně předepsaných konzultacích spojených s výslovnou možností úpravy žádosti (včetně možnosti úpravy specifikace) a umožnění takového postupu úřadu, aby našel lepší řešení na podkladě objektivně zjištěných nesporným prvků obou (všech) žádostí ve spojení s objektivně zjištěnými skutečnostmi, a to v zásadě ve prospěch základního cíle - ochrany zákazníků. Protože označení má sloužit především jako nástroj politiky jakosti.

Ve vztahu k *označením nezemědělských výrobků* - tedy v zásadě výrobku řemeslných, průmyslových (včetně surovin) a i služeb¹⁴⁹ ,- je pak na místě upravit specifikaci jako povinnou, a to včetně doplnění specifikace u všech již národně zapsaných označení ve lhůtě stanovené přechodným ustanovením navrhovaného novelizujícího zákona.

V souvislosti s povinností specifikace by do národního zákona měla být také doplněna ustanovení o kontrole dodržování specifikace u jednotlivých výrobců výrobků s chráněným označením. Zde však není nutno zavádět do zákona kompetence pro již existující úřady jako nositele veřejné moci nebo vytvářet orgány nové, neboť přiměřeným a vhodným může být i řešení *na principu samoregulačním* ev. v řešení spočívajícím autorizací k provádění kontroly nezávislou osobou. Ostatně i u stávajících označení chráněných evropsko-unijními systémy odpovídají za dodržování kontroly specifikace členské státy a nařízení nevyžadují, aby tyto kontroly byly nutně prováděny složkami státu - tedy správními orgány. V jiných členských státech EU jsou známy případy řešení na podkladě (autorizované) samoregulace - např. Itálie nebo rovněž řešení spočívající v kontrole prováděné autorizovanými a na producentech nezávislými institucemi - např. Slovinsko, v jednotlivých případech také Slovensko.

---

¹⁴⁹ Pozn. autora: A s ohledem na českou /československou/ tradici zápisů označení minerálních vod také ve vztahu k označením také těchto výrobků.

Rovněž evropsko-unijní právní předpisy chápou úlohu produkčních seskupení a možnost samoregulace výslovně umožňuje [Nařízení \(EU\) 1151/2012](#) - srov. např. bod 57 recitálu [Nařízení \(EU\) 1151/2012](#).¹⁵⁰ Ostatní nařízení se k této otázce nevyjadřují - s výjimkou nejnovějšího [Lihovinového nařízení \(EU\) 2019/787](#). Ověření produktu (lihoviny) na soulad se specifikací zajišťuje podle prvního pododstavce buď orgán určený členským státem, nebo kontrolní subjekty oprávněné k certifikaci produktu dle čl. 38 odst. 2 prvního pododstavce citovaného nařízení.

[Lihovinové nařízení \(EU\) 2019/787](#) dovoluje považovat za produkční seskupení rovněž orgán určený členským státem ve smyslu čl. 24 odst. 2, není-li vytvoření produkčního seskupení (lihoviny s označením) možné. V takovém případě pak dle čl. 38 odst. 2 druhého pododstavce nemůže stejný orgán zajišťovat také ověření souladu se specifikací. Unijní lihovinové právo tedy cílí na nezávislost provádění kontroly specifikace i v případě, že ji zajišťuje členský stát pomocí své organizační složky (úřadu). Kontrola má být vždy nezávislá na úřadu podílejícím se na zápisném řízení (tzv. národní fázi řízení o zápis).

---

¹⁵⁰ Bod 57 recitálu odkazovaného nařízení zní: *Je třeba vyjasnit a uznat úlohu seskupení. Seskupení hrají zásadní úlohu v procesu podávání žádostí o zápis názvů označení původu, zeměpisných označení a zaručených tradičních specialit, jakož i v souvislosti se změnami specifikací a žádostí o zrušení zápisu. Seskupení mohou také vyvíjet činnosti týkající se dohledu nad prosazováním ochrany zapsaných názvů, souladu produkce se specifikací produktu, informování a propagování zapsaného názvu, stejně jako obecně jakékoli činnosti, jejímž cílem je zlepšovat hodnotu zapsaných názvů a účinnost režimů jakosti. Seskupení by dále měla monitorovat postavení produktů na trhu. Tyto činnosti by však neměly umožňovat jednání v rozporu s pravidly hospodářské soutěže neslučitelné s články 101 a 102 Smlouvy ani k takovému jednání vést.*

Řešení spočívající v samoregulaci nebo v kontrole prováděné autorizovanou nezávislou třetí osobou se podobá principům uplatňovaným u kolektivních (záručních) známek¹⁵¹ nebo známek certifikačních, u nichž je za provádění kontroly pojmově odpovědný vlastník certifikační známky bez ohledu na to, zda-li k tomu podle národní (české) úpravy potřebuje veřejnoprávní oprávnění nebo naopak takové oprávnění podle unijní úpravy nepotřebuje.¹⁵²

Působení označení původu či zeměpisného označení jako *exclusive negative commons* se v některých aspektech může podobat působení a funkci certifikační známky či kolektivní záruční známky, jakkoliv je nutno od těchto zvláštních typů známek označení odlišovat.

---

¹⁵¹ Pozn. autora: Jak jsou např. uplatňovány v Polsku - srov. ČERNÝ, M. *Používání ochranných známek a chráněných označení k ověření vlastností výrobků ve státech středoevropského prostoru (Česko, Slovensko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Itálie, Slovinsko, Chorvatsko). 2.doplněné a přepracované vydání.* Prostějov : Michal Černý, 2018. 225 s. ISBN 978-80-88190-00-4 (PDF). S. 120 a násl. Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/MC-Mono18FV.pdf

¹⁵² Pozn. autora: Touto materií jsem se zabýval ve svém dřívějším díle, na které čtenáře v podrobnostech odkazují - blíže viz. ČERNÝ, M. *Užívání kolektivní známky nebo certifikační známky pro užívání služeb se zvláštními vlastnostmi - místo označení původu nebo zeměpisných označení.* In: ADAMOVÁ, Z. (ed.) *Nové technologie, internet a duševní vlastnictví 3.* Typi Universitatis Tyrnaviensis, společné pracoviště Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavatelstva SAV v Bratislave, 2019. ISBN 978-80-568-0181-9. Dostupné on-line na adrese: <http://publikacie.iuridica.truni.sk/wp-content/uploads/2019/06/Adamova-Internet-3-tlac.pdf> S. 207-237

Zatímco u označení původu či zeměpisných označení má každý oprávněný bez ohledu na členství ve formálním kolektivu *subjektivní nevýhradní právo užití označení*, v případě užití certifikační známky je oprávnění užití certifikační známku založeno na souladu s pravidly pro užívání certifikační známky, který z povahy věci musí být ověřen (certifikován) a následně může být deklarován jednostranně vlastníkem známky (nebo z jeho pověření třetí osobou) či zachycen ve smlouvě o užití certifikační známky.¹⁵³ Z hlediska rovnosti šancí se chovají oba instituty podobně.

Mezi základní odlišnosti mezi označeními (původu a zeměpisnými) a zvláštními typy známek patří to, že zatímco označení původu/zeměpisné označení je věcí ničí, ochranná známka certifikační i ochranná známka kolektivní (záruční) je věcí vlastníka, který k ní má absolutní majetkové právo.

Rozdílné je také trvání - známka (aspoň v harmonizovaném pojetí v EU) je zapisována na 10 let a může být prodlužována, nicméně prvotní zápis je na dobu ochrany, která je dobou určitou. Oproti tomu označení původu i zeměpisné označení je zapsáno a chráněno zásadně na dobu neurčitou, může však dojít k jeho výmazu z důvodu vzniku podmínek předvídaných právním předpisem.

Pokud jde o působení označení či zvláštních typů známek, pak ve vztahu k zákaznické veřejnosti mají společný průnik jedné z funkcí - garanční funkce. Označení původu / zeměpisné označení garantuje soulad výrobku s označením se specifikací označení, uvedení certifikační známky na výrobku pak garantuje soulad s pravidly certifikace konkrétní certifikační známky. Společným prvkem je také kontrola souladu.

---

¹⁵³ Pozn. autora: Smlouva bude mít povahu nevýhradní licenční smlouvy nebo se jí bude blížit.

Odlišnosti se naopak dají najít v jejím uplatňování. Zatímco pro kontrolu zboží s označeními jsou frekvence kontroly a rovněž kontrolní orgány určeny zákonem (nebo na jeho základě), v případě kontroly výrobků aspirujících na označení certifikační známkou nebo ji nesoucí jsou podmínky kontrol stanoveny přímo v pravidlech užívání konkrétní certifikační známky. Pokud jde o známku kolektivní (záruční), pak její základní funkcí je identifikovat výrobky či služby od členů kolektivu - vlastníka kolektivní známky. Sekundárně však mohou být pravidla užívání kolektivní známky (resp. smlouva o užívání v terminologii tuzemského *zákona o ochranných známkách*) formulována tak, že známka bude působit jako záruční - tedy pouze k označení výrobků nebo služeb splňujících určité předem známé vlastnosti. V pravidlech užívání může být stanoveno také jejich nezávislé ověření. Vlastník kolektivní známky by neměl rezignovat na kontrolu kvality, aby nedošlo k negativním důsledkům pro kolektivní známku jako takovou (v důsledku ev. rozmělnění známky či jejího ev. zdruhování).

O funkcích certifikačních známek (a rovněž kolektivních záručních známek) má smysl uvažovat také proto, že jsou považována za *zeměpisná označení ve smyslu Dohody TRIPS*.

7. Závěr kapitoly

Ve shora uvedeném textu byla provedena kritická analýza české národní právní úpravy označení původu a zeměpisných označení. Jakkoliv tato oblast není v Evropské unii přímo harmonizována požadavky na minimální standard všeobecné právní úpravy členského státu, přesto existují určité limity, kterými je národní právní úprava omezena. Těmi jsou jednak pravidla a principy upravené v přímo použitelných nařízeních (EU), která upravují zápis označení pro některé kategorie výrobků (zemědělské výrobky a potraviny, vína, lihoviny, aromatizované vinné produkty), dále pak judikatura Soudního dvora. Ve vztahu k označením lihovin a aromatizovaných vinných produktů je vztah unijní úpravy a národní úpravy nejsložitější, protože obě unijní úpravy umožňují při splnění určitých podmínek koexistenci národní ochrany prostřednictvím označení původu vedle unijní ochrany prostřednictvím zeměpisného označení. Obě nařízení však podmiňují tuto koexistenci splněním přísnějších podmínek v národní úpravě, než je úprava unijní. S ohledem na počet unijních označení mají tyto úvahy svůj význam hlavně ve vztahu k označením lihovin.

Česká národní úprava označení původu a zeměpisných označení je v potenciálním konfliktu ve vztahu k unijní úpravě zeměpisných označení právě lihovin, a to pro absenci přísnějších zápisných podmínek.

I když ve vztahu k označením tzv. řemeslných a průmyslových výrobků, surovin a teoreticky i služeb (souhrnně tzv. nezemědělské výrobky) není harmonizace povinná, racionální zákonodárce by se měl snažit o stejný standard a v zásadě aplikovat stejné postupy a pravidla i na *označení nezemědělských výrobků*. Což ovšem není pravda. Věcný důvod k odchylkám však neexistuje. Navíc by měla být právní úprava zápisného řízení soutěžně neutrální, což však provedená analýza vyvrací.

Česká národní právní úprava nejenže neobsahuje některé důležité instituty, ale v kombinaci s právními úpravami jiných institutů (např. právo právnických osob, právo civilního řízení) může vést k obtížnému prosazení subjektivních práv oprávněných soutěžitelů.

Kromě toho národní úprava také neskýtá záruky dostatečné objektivnosti určení základních atributů k zápisu navrženého označení - zejména pak ve vztahu k objektivizaci produkčního území ve vazbě na vymezení výrobků. Ačkoliv právo přednosti (priority) není v zákoně upraveno, díky kombinaci všech shora uvedených faktorů v praxi právní úprava působí tak, že prvnímu návrhovateli zápisu nahrává. Hájí-li navrhuující subjekt své hospodářské zájmy a vymezí obsah žádosti podle nich, pak právní úprava neposkytuje dostatečné záruky proti zneužití tohoto právního institutu.

Pokud jde o věcnou rekapitulaci důvodů pro navržené změny právní úpravy, pak se dají shrnout do následujících bodů:

1. Integrita a vnitřní souladnost právního řádu (členského státu Evropské unie) - objektivně není důvod pro odlišný režim národních zápisů a unijních zápisů (národní fáze).
2. Národní úprava objektivně nenaplňuje cíle tak, jak by mohla a měla. O.P./Z.O. mají být nástroji kvality. Výslovně

je tato skutečnost sice obsažena pouze v evropsko-unijních nařízeních, ovšem pojmově jde o totožné instituty, ať je již jejich ochrana zajištěna právem unijním (s možností vymáhání na celém území EU) nebo právem národním (s možností vymáhání pouze v členském státě).¹⁵⁴

3. Soutěžní neutralita - její lepší prosazení. Nebo aspoň prosazení.
4. Omezené možnosti vymahatelnosti práva v případě, kdy u označení chráněného národním právem (označení řemeslného či průmyslového výrobku, suroviny, minerální vody, služby) není jako součást zápisu uvedena specifikace.
5. Garance legitimního očekávání - právo na obdobný výsledek jako byly výsledky dosažené v dřívějších obdobných případech. Tuto základní zásadu soukromého práva upravuje Občanský zákoník a není důvodu od ní odhlížet.
6. Evropská unie a aktuální trendy: Realizace přistoupení k Ženevskému aktu (EU+členských států). A v souvislosti s tím i již probíhající diskuze o zavedení evropsko-unijního systému zeměpisných označení "nezemědělských výrobků." Není racionální domnívat se, že při budoucí unijní úpravě by nebyly aplikovány prvky stávajících právních úprav. Vzhledem k tomu, že u tzv. řemeslných výrobků bude vyšší význam know-how oproti terroir, měla by se v případech odlišností právní úprava spíše podobat právní úpravě pro zemědělské výrobky a potraviny resp. lihoviny, než právní úpravě pro vína (a aromatizované vinné produkty).

---

¹⁵⁴ Pozn. autora: S ev. rozšířením cestou mezinárodní ochrany prostřednictvím mezinárodního zápisu podle Lisabonské dohody nebo podle bilaterální smlouvy.

Navrhované řešení spočívá v návrhu novelizace [ZOPZO](#) tak, aby byl zákon změněn nejméně v následujících bodech:

1. Vyžadovat v [ZOPZO](#) specifikaci pro žádosti o zápis všech o.p./z.o., nikoliv jen těch, u nichž to vyžadují evropsko-unijní předpisy nebo (neaktuální) prováděcí předpis.
2. Uveřejnit ve Věstníku (a zpřístupnit v databázi) obsah celé žádosti i specifikace každého o.p./z.o., které je u ÚPV podáno.
3. Přijmout do [ZOPZO](#) právo podat námitky oprávněných osob proti všem žádostem o zápis o.p./z.o., nikoliv jen pro případy, kdy to vyžadují po členském státu evropsko-unijní předpisy (§ 21 resp. § 22c [ZOPZO](#)). V souvislosti s tím upravit i pro národní řízení námitkovou lhůtu.
4. Výslovně upravit pravidla pro řešení námitek (v řízeních o národní zápis) - např. řešení disproporce mezi územím uvedeným v žádosti a územím, na kterém se objektivně vyskytují obdobné podmínky/činitelé, a to ve prospěch námitek.
5. Zpřísnit posuzování žádostí o zápis, které podává jednočlenné produkční seskupení *dobře definovanými podmínkami*. Zde je na místě inspirace [nařízením \(EU\) 2019/787 \(čl. 24 odst. 3\)](#). Řešení může spočívat v převzetí příslušných ustanovení z odkazovaného textu.
6. Umožnit konverzi žádosti na žádost podanou produkčním seskupením v důsledku vzniku členství dosavadního jednočlenného žadatele ve vícečlenném produkčním seskupení - výslovně např. v průběhu námitkového řízení (počítaje v to konzultace).
7. Výslovně upravit řešení pro případ, kdy budou podány dvě žádosti (nebo i více žádostí) o ochranu téhož označení,

resp. stejně znějící označení původu i zeměpisné označení (pro národní ochranu). Úprava nesmí akcentovat časovou prioritu žádosti, ale objektivní kritéria a budoucí ochranu spotřebitelské veřejnosti, neboť o.p. i z.o. slouží primárně k označení výrobků se zvláštní jakostí a k jejich odlišení od výrobků fakticky substituovatelných (bez těchto vlastností). Řešení by mělo vyplynout nejlépe z konzultací a výslovně by měl zákon dovolovat spojení věcí a rozhodnutí ve společné věci. Výslovně by mělo být úřadu za těchto výjimečných okolností umožněno nalezení společných prvků (z více žádostí) a vyřešení sporných prvků na základě převažujícího zájmu veřejnosti.

8. Umožnit úpravu žádosti v průběhu řízení podle objektivně zjištěných skutečností.

Michal Černý Ph.D.

michal.cerny@upol.cz

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

Použité zdroje ke kapitole

1. ADLEROVÁ, E. - MACHŮ, M. - PECKOVÁ, A. *Právní ochrana průmyslového vlastnictví v asijských zemích*. Praha : Metropolitan University Prague Press, Wolters Kluwer, 2017. ISBN 978-80-7598-001-4 (Wolters Kluwer, brož.)
2. BARANCZYK, I. *Ochrona prawna oznaczeń geograficznych*. Warszawa : Difin, 2008. ISBN 978-83-7251-854-5.
3. CALBOLI, I. - WEEN LOON, Ng-L. (eds.), *Geographical Indications at the Crossroads of Trade, Development, and Culture. Focus on Asia-Pacific*. Cambridge : Cambridge University Press, 2017. ISBN 978-1-107-16633-2 (Hardback), 978-1-316-71100-2 (on-line). DOI: <https://doi.org/10.1017/9781316711002>.
4. ČERNÝ, M. *Používání ochranných známek a chráněných označení k ověření vlastností výrobků ve státech středoevropského prostoru (Česko, Slovensko, Rakousko, Polsko, Maďarsko, Itálie, Slovinsko, Chorvatsko)*. 2.doplňené a přepracované vydání. Prostějov : Michal Černý, 2018. 225 s. ISBN 978-80-88190-00-4 (PDF). Dostupná on-line na adrese: www.michalcerny.net/MC-Mono18FV.pdf
5. DOBŘICHOVSKÝ, T. et al. *Aktuální otázky práva autorského a práv průmyslových*. Praha : Univerzita Karlova, 2017. ISBN 978-80-87975-75-6.
6. DRAHOS, P. *A Philosophy of Intellectual Property*. Routledge : 2016. Dostupná (částečně) také prostřednictvím Google Books na adrese: <https://books.google.cz/books?id=7FOoDQAAQBAJ>
7. DRAHOS, P. *A Philosophy of Intellectual Property Law*. Aldershot: Dartmouth, 1996.

8. GANJEE, Dev. *Relocating the Law of Geographical Indications*. Cambridge : Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-0-521-19202-6 (hardback)
9. HRUDA, O. *Srovnávací reklama*. Praha : C.H.Beck, 2015. ISBN 978-80-7400-561-9
10. KELBLOVÁ, H. *Zeměpisná označení výrobků a jejich právní ochrana*. 1. vydání. Praha : Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-278-8 (ePub)
11. KOUKAL, P. *Autorské právo, public domain a lidská práva*. Brno : Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9279-2.
12. MANTROV, V. *EU Law on Indications of Geographical Origin*. Cham / Heidelberg / New York / Dordrecht / London: Springer, 2014. ISBN 978-3-319-05689-0
13. O'CONNOR, B. *The Law of Geographical Indications*. London : Cameron May, 2004. ISBN 978-18-7469-899-9.
14. SVOBODA, K. - SMOLÍK P. - LEVÝ J. - ŠÍNOVÁ R. a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 1627 s
15. TÝČ, V. - CHARVÁT, R. *Zeměpisná označení v mezinárodních smlouvách a v právu Evropské unie*. Praha : Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-187-8.
16. ZDVIHALOVÁ, M. a kolektiv. *Práva na označení v kontextu s evropskou úpravou*. Praha : Metropolitan University Prague Press, Wolters Kluwer, 2018. ISBN 978-80-7598-139-4 (Wolters Kluwer, brož.)
17. COPPOLA, Nicola. *The CJEU confirms the exclusive character of EU competence in PDO/PGI schemes*. In *Journal of Intellectual Property Law & Practice* (2014) doi: 10.1093/jiplp/jpu124,

první publikace 09.07.2014 [cit. dne 17.03.2019] <http://jiplp.blogspot.com/2014/07/the-cjeu-confirms-exclusive-character.html>

18. ČERNÝ, M. *Užívání kolektivní známky nebo certifikační známky pro užívání služeb se zvláštními vlastnostmi - místo označení původu nebo zeměpisných označení*. In: ADAMOVIČ, Z. (ed.) *Nové technológie, internet a duševné vlastníctvo 3. Typi* Universitatis Tyrnaviensis, spoločné pracovisko Trnavskej univerzity v Trnave a Vedy, vydavateľstva SAV v Bratislave, 2019. ISBN 978-80-568-0181-9. Dostupné on-line na adrese: <http://publikacie.iuridica.truni.sk/wp-content/uploads/2019/06/Adamova-Internet-3-tlac.pdf> S. 207-237
19. ORAVCOVÁ, J. *Ochrana liehovín v Európskom spoločenstve* In *Duševné vlastníctvo*, 2008, 2, s. 20-22.
20. TELEC, I. *Některé základní otázky práva na označení zeměpisného původu výrobků*. In *Právní rozhledy*, 2016, 1, S. 1 - 12.
21. ČERNÝ, M. *Význam judikatury v právu zeměpisných označení a tradičních označení*. In CHARVÁT, R. - KOUKAL, P. - POKORNÁ, J. - TOMÁŠKOVÁ, E. - VEČERKOVÁ, E. - JANOVEC, M. (eds.) *COFOLA 2019 Část IV. Firemní právo a další práva na označení, právní a ekonomické souvislosti. Sborník z konference*. Brno : Masarykova univerzita, 2019. ISBN 978-80-210-9391-1 (online ; pdf). S. 26-71
22. TVARŮŽKOVÁ, Z. - BRUŠTÍK, A. (© Česká televize) *Padělky českých granátů : byznys za miliony*. In *Události 17.8.2010*. Dostupná on-line na Portálu České televize na adrese: <https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/210411000100817/obsah/123768-v->

[ceskych-sperkarstvih-se-prodavaji-padelky-ceskeho-granatu/](#) [Citováno dne 03.08.2019]

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

IV. OBCHODNÍ NÁZVY POVAŽOVANÉ EX LEGE ZA ZDRUHOVĚLÉ - NORMOVÁNÍ NĚKTERÝCH OBCHODNÍCH NÁZVŮ NĚKTERÝCH POTRAVIN VNITROSTÁTNÍM PRÁVEM (ČESKÉ REPUBLIKY) A VYBRANÉ SOUVISLOSTI S PRÁVEM OZNAČENÍ ZEMĚPISNÉHO PŮVODU

MICHAL ČERNÝ PH.D.

Klíčová slova:

Obchodní názvy, potraviny, lihoviny, Anglická hořčice, Borovička, Borovička průtahová / borovičková průtahová pálenka, Česká potravina, Francouzská hořčice, Chalva, Jogurt řeckého stylu, Kremžská hořčice, Ležák, Linecké těsto, Oolong, Pálenka, Pálinka, Řecký jogurt, Stará myslivecká, Tradiční pomazánkové, Turecný med, Tuzemák, tuzemský, Vyrobeno v České republice, Země původu, Zlatá voda.

Anotace:

Text se zabývá otázkou normování některých obchodních názvů vnitrostátním právem členského státu Evropské unie, v tomto případě právem České republiky. Normování obchodních názvů obsahujících zeměpisný údaj bez zákonného požadavku na skutečný zeměpisný původ znamená zákonný průlom do práva chránícího před falešnými údaji o původu (nekalou soutěží). Tato materie úzce souvisí s právem označení zeměpisného původu a tradičních označení, byť ze své podstaty působí negativně. Vymezuje názvy, které může kdokoliv použít bez splnění zvláštních podmínek pro označení svých výrobků. Tímto se tyto obchodní názvy stávají tzv. public positive inclusive commons. V individuálních

případech však tato označení mohou kolidovat se specifikacemi chráněných zeměpisných označení (či chráněných označení původu).

Key Words:

Business names, food. spirits. English Mustard. Gin “Borovička”. Gin “Borovička” Stretch / Gin “Borovička” Stretch Brandy. Czech Food. French Mustard. Chalva. Yogurt Greek style. Krems Mustard. Lager. Linzer Dough. Oolong. Spirit. Pálinka. Greek Yogurt. Old hunting (spirit). Traditional Spread. Turkish “Honey” Delight. Domestic (spirit). Made in Czech Republic. Country of origin. Golden Water (spirit).

Abstract:

The text deals with the question of standardization of some trade names by the national law of a member state of the European Union, in this case the law of the Czech Republic. Standardization of trade names containing a geographical indication without a legal requirement of true geographical origin means a legal breakthrough into the law protecting against false origin (unfair competition). This material is closely linked to the right of designations of geographical origin and traditional designations, although by their very nature it has a negative effect. It defines names that anyone can use without meeting the special conditions for labeling their products. Thus, these trade names become public positive inclusive commons. However, in individual cases these designations may conflict with the specifications of the protected geographical indications (or protected designations of origin).

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

1. Úvod kapitoly

Právo zeměpisných označení původu a tradičních označení úzce souvisí s právem (veřejnoprávně) upravujícím *obchodní názvy*. Normování obchodních názvů některých potravinářských výrobků, vína, lihovin a aromatizovaných vinných produktů přináší zákazníkovi (spotřebiteli) veřejnoprávně garantované jakosti. Jakostí zde rozumíme soubor vlastností, které musí výrobek obsahovat, aby mohl být po právu označen určitým obchodním názvem. V rámci Jednotného trhu Evropské unie jsou názvy normovány v příslušných nařízeních.

Česká republika nad rámec shora uvedených nařízení upravuje některé další obchodní názvy v předpisech svého vnitrostátního práva. Těmito předpisy jsou především prováděcí vyhlášky k zákonu č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích. Obchodní názvy ve vazbě na vlastnosti výrobků jsou stanoveny např. v těchto předpisech:

1. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 397/2016 Sb., o požadavcích na mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje,
2. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 248/2018 Sb., o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí,
3. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 417/2016 Sb., o některých způsobech označování potravin,
4. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 333/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), b), g) a h) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta,

5. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 330/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čaj, kávu a kávoviny,
6. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové bonbony,
7. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 398/2016 Sb., o požadavcích na koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky, ochucovadla, studené omáčky, dresinky a hořčici,
8. Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 329/1997 Sb. kterou se provádí § 18 písm. a), b), e), f), g) a h) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro škrob a výrobky ze škrobu, luštěniny a olejnatá semena.

Kromě shora uvedených předpisů byly vydány další prováděcí předpisy k zákonu o potravinách, které upravují jiné otázky, ačkoliv některé z nich upravují i názvy objektivně používané v obchodě (např. mladý býk, jalovice atd.). Tyto předpisy se však ani pojmoslovím nedotýkají práva označení zeměpisného původu či tradičních označení. Přesto je Česká republika vydala, motivem může být např. ochrana zákazníků na trhu. Jde o následující předpisy:

- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 69/2016 Sb. o požadavcích na maso, masné výrobky, produkty rybolovu a akvakultury a výrobky z nich, vejce a výrobky z nich,¹⁵⁵
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 157/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro čerstvé ovoce a čerstvou zeleninu, zpracované ovoce a zpracovanou zeleninu, suché skořápkové plody, houby, brambory a výrobky z nich, jakož i další způsoby jejich označování,¹⁵⁶

¹⁵⁵ Vyhláška upravuje základní pojmy (výsekové maso, kosti, krev, syrové sádlo, zvěřina, maso z farmové zvěře) a členění masa na druhy a skupiny. Dále vyžaduje označení nad rámec údajů požadovaných přímo použitelnými předpisy EU také označení dle této vyhlášky (§ 4) a normuje obchodní pojmy *mladý býk*, *býk*, *volek*, *jalovice*, *kráva*. Kromě toho vyhláška normuje požadavky na jakost (masa), způsoby uvádění na trh. Dále upravuje pojmy používané pro masné výrobky a masné polotovary (§ 8 - 15), jejich členění (§ 9), označování (§ 10), normování dalších požadavků na označení *šunka* (§ 11), požadavky na jakost (§ 12), technologické požadavky (§ 13 - 14), uvádění na trh (§ 15).

Vyhláška dále upravuje pravidla pro produkty rybolovu a akvakultury (§ 16 - 19), jejich další označování (§ 17) nad rámec pravidel upravených v předpisech EU (příloha 10), požadavky na jakost (§ 18) a uvádění na trh (§ 19).

Vyhláška také upravuje některá další pravidla pro vejce (§ 20) a majonézy (§ 21) - zejména pak týkající se jejich označování, uchování a uvádění na trh.

¹⁵⁶ Vyhláška upravuje množství různých pojmů, její význam však spočívá zejména ve stanovení požadavků vyžadovaných pro umístění výrobků na trhu. S právem označení zeměpisného původu či tradičních označení prakticky nesouvisí.

Vyhláška upravuje následující základní pojmy (a ve vazbě na ně pak vlastnosti výrobků)

§ 6 : Ovoce, zpracované ovoce, konzervace, sterilace, kompot, džem výběrový (Extra), džem výběrový (Extra), speciální, džem výběrový (Extra) méně sladký, džem, marmeláda, rosol, rosol výběrový (Extra), povidla, klevela, ovocný protlak, sušené ovoce, směs sušeného ovoce, ovoce proslazené (kandované ovoce), ovoce v lihu (Ovocná bowle), upravené chlazené čerstvé ovoce, kaštanový krém, zázvor, ovocná dužina (pulpa), ovocná dřevina, vodní extrakt ovoce, cizí příměsi, škůdce.

§ 12 (zelenina): Zelenina, zpracovaná zelenina, sterilovaná zelenina, zelenina mléčně kvašená, zeleninový protlak, sušená zelenina, zelenina proslazená / zelenina kandovaná, zelenina v soli, chemicky konzervovaná zelenina, upravená chlazená čerstvá zelenina, zelenina v octu.

§ 18 (skořápkové plody): Skořápkové plody, vlašské ořechy, lískové ořechy, mandle, kešu ořechy, arašídy / burské oříšky, para ořechy, kokosové ořechy, piniové oříšky.

§ 22 (houby): Houby, čerstvé houby volně rostoucí, čerstvé houby pěstované, sušené houby, konzervované houby, ostatní výrobky z hub.

§ 27 (brambory a výrobky z nich): Brambory konzumní, brambory konzumní rané, brambory konzumní pozdní, odrůda s podlouhlými hlízami, brambory konzumní žlutomasé, brambory konzumní bělomasé, varný typ, zdravé hlízy, příměsi, zelené hlízy, strupovité hlízy; popraskané, prasklé nebo pohmožděné hlízy; výrobky z brambor.

- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 54/2004 Sb. o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití,¹⁵⁷
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 172/2015 Sb., o informační povinnosti příjemce potravin v místě určení,¹⁵⁸
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 253/2018 Sb., o požadavcích na extrakční rozpouštědla používaná při výrobě potravin,¹⁵⁹
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 58/2018 Sb., o doplňcích stravy a složení potravin,¹⁶⁰
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 366/2005 Sb., o požadavcích vztahujících se na některé zmrazené potraviny,¹⁶¹

---

¹⁵⁷ Vyhláška upravuje kategorie potravin počáteční a pokračovací kojenecká výživa a výživa malých dětí, obilné příkrmy a potraviny pro malé děti, náhrady celodenní stravy pro regulaci hmotnosti, potraviny pro zvláštní lékařské účely, potraviny s nízkým obsahem laktózy nebo bezlaktózové, a některé požadavky na tyto potraviny zvláštní výživy.

¹⁵⁸ Vyhláška navazuje na přímo použitelné [Nařízení Evropského parlamentu a Rady \(ES\) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin](#) a stanoví informační povinnosti příjemce potravin.

¹⁵⁹ Vyhláška v § 2 upravuje pojmy: Extrakční rozpouštědlo, hexan, želatina, kolagen; Správná výrobní praxe. Také upravuje požadavky související s uváděním výrobků na trh.

¹⁶⁰ Vyhláška upravuje některé povinnosti v souvislosti s požadavky na doplňky stravy a některé další požadavky na složení potravin. Označování je upraveno v § 3 a pro výrobky spadající do těchto kategorií musí uvést další informace v rozsahu uvedeném v tomto ustanovení. V příloze 1 jsou uvedeny některé podmínky použití dalších látek v doplňcích stravy (uvedením nejvyššího přípustného množství v denní dávce) a v příloze 2 pak Seznam některých dalších látek zakázaných při výrobě potravin. Vyhláška upravuje také požadavky související s uváděním těchto výrobků na trh.

¹⁶¹ Tato vyhláška upravuje způsob označování, minimální technologické požadavky, způsob skladování a manipulace během uvádění do oběhu, požadavky na přepravu a odběr vzorků pro některé zmrazené potraviny. Za hluboce zmrazené potraviny se však nepovažují zmrzlina, mražené krémy a zmrazené máslo. Navazuje na směrnice, které tuto problematiku upravují v unijním právu.

- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy,¹⁶²
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 54/2004 Sb., o potravinách určených pro zvláštní výživu a o způsobu jejich použití,¹⁶³
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 194/2004 Sb., o provádění klasifikace jatečně upravených těl zvířat,¹⁶⁴
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 231/2016 Sb. o odběru, přípravě a metodách zkoušení kontrolních vzorků potravin a tabákových výrobků,
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 252/2004 Sb., kterou se stanoví hygienické požadavky na pitnou a teplou vodu a četnost a rozsah kontroly pitné vody,
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 299/2012 Sb., o obsahu kyseliny erukové v některých potravinách,
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 296/1997 Sb., Pravidla pro výběr epidemiologicky rizikových potravin,
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 227/2008 Sb., o paušálních nákladech,

---

¹⁶² Vyhláška normuje obchodní názvy: Balená přírodní minerální voda. Balená pramenitá voda. Balená kojenecká voda. Balená pitná voda. Vyhláška upravuje také požadavky související s uváděním těchto výrobků na trh.

¹⁶³ Vyhláška upravuje následující kategorie potravin:

- počáteční kojenecká výživa, pokračovací kojenecká výživa, výživa malých dětí,
- obilné příkrmy a potraviny pro malé děti,
- náhrady celodenní stravy pro regulaci hmotnosti,
- potraviny pro zvláštní lékařské účely,
- potraviny s nízkým obsahem laktózy nebo bezlaktózové.

Vyhláška upravuje také požadavky související s uváděním těchto výrobků na trh.

¹⁶⁴ Upravuje klasifikaci a označení jatečně upravených těl jatečných zvířat třídami jakosti podle předpisů Evropské unie s přímým účinkem.

- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 212/2004 Sb., o stanovení způsobu zásob a jejich ohlašování Státní zemědělské a potravinářské inspekci,
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 475/2002 Sb., vyhláška o zkoušce znalosti hub,
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 133/2004 Sb., o podmínkách ozařování potravin a surovin, o nejvyšší přípustné dávce záření a o způsobu označení ozáření na obalu,
- Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 37/2017 Sb., o elektronických cigaretách, náhradních náplních do nich a bylinných výrobcích určených ke kouření,
- Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 261/2016 Sb., o tabákových výrobcích.

Účelem tohoto textu je provést analýzu národně normovaných obchodních výrazů a souvisejících názvů s ohledem na jejich souvztažnost s právem označení zeměpisného původu a tradičních označení. Vzhledem k tomu, že na evropsko-unijní úrovni jsou upravena označení zeměpisného původu a tradiční označení v zásadě pouze pro zemědělské výrobky a potraviny, vína, lihoviny a aromatizované vinné výrobky, tento text se soustředí rovněž pouze na materii obchodních názvů potravin.

2. Obchodní názvy normované na národní úrovni

2.1. Tradiční pomazánkové. Řecký jogurt. Jogurt řeckého stylu¹⁶⁵

¹⁶⁵ Obchodní názvy Tradiční pomazánkové, Řecký jogurt a Jogurt řeckého stylu jsou normovány ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 397/2016 Sb., o požadavcích na mléko a mléčné výrobky, mražené krémy a jedlé tuky a oleje

Ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 397/2016 Sb. jsou normovány obchodní názvy: *máslo, mléko, smetana, kysaný mléčný výrobek, zakysaný mléčný výrobek, jogurt, zahuštěné mléko, zahuštěná smetana, sušené mléko, sušená smetana, sýr, syrovátka, tvaroh, máslo, podmásli, máselný koncentrát, máselný tuk, mléčný bílkovinný výrobek, potravinářský kasein, potravinářský kasein kyselý, potravinářský kasein sladký, potravinářský kaseinát, mléčný reterát, mléčný pemeát, laktóza*. Obchodní názvy *máslo* a *mléko* jsou definovány odkazem na právní předpisy Evropské unie, ostatní názvy jsou pak definovány popisem.

2.1.1. Tradiční pomazánkové

Kromě shora uvedených Vyhláška č. 397/2016 Sb. (§ 2 písm. n) také normuje popisem vlastností obchodní název “tradiční pomazánkové”. Tato definice a ostatně i samotný obchodní název neodpovídající pravidlům české pravopisu jsou reakcí na dvě rozhodnutí soudních orgánů Evropské unie, která se týkala dříve užívaného pojmu “pomazánkové máslo”.

2.1.2. Řecký jogurt, jogurt řeckého typu

V ustanovení § 12 pak vyhláška č. 397/2016 Sb. normuje také obchodní názvy řecký jogurt, jogurt řeckého typu resp. jogurt řeckého stylu. Pro výrobek označený obchodním názvem řecký jogurt vyžaduje vyhláška ve shodě s Nařízením Evropského parlamentu a Rady (EU) 1169/2011 uvedení *země původu* výrobku. Původ v Řecku (tedy Helénské republice) není však vyžadován. U zbývajících dvou názvů pak uvedení země původu není vyhláškou vyžadováno. Na margo lze upozornit na skutečnost, že řecký jogurt se od jogurtu řeckého typu/řeckého stylu neodlišuje požadavkem na minimální obsah mléčných bílkovin (nejméně 5,6%), ale způsobem jejich výskytu

ve výrobku. Pro výrobek řecký jogurt se zakazuje přidání bílkovin do výrobku v koncentrované formě, naopak pro výrobek jogurt řeckého typu/řeckého stylu je přidání koncentrovaných mléčných bílkovin vyžadováno před zahájením kysacího procesu.

Je však nutno také upozornit na skutečnost, že toto právem normovaný druhový charakter názvu bylo v letech 2017-2018 terčem kritiky ze strany Řecka. Ministerstvo zemědělství připravilo návrh novely shora uvedené vyhlášky (č.j. 4104/2019-MZE-11191),¹⁶⁶ která má vypustit obchodní název *řecký jogurt* a názvy *jogurt řeckého typu /jogurt řeckého stylu* z vyhlášky samotné. V důvodové zprávě je uvedeno, že Česká republika byla neformálně upozorněna Evropskou Komisí na nesoulad vyhlášky s unijní právní úpravou a České republice byl de facto poskytnut čas na dobrovolné dosažení nápravy před ev. zahájením řízení o porušení předpisů unijního práva ze strany Komise před soudními orgány EU.

2.2. Ležák. Pálenka. Tuzemák / tuzemský. Borovička **167**

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 248/2018 Sb., o požadavcích na nápoje, kvasný ocet a droždí navazuje na

---

¹⁶⁶ Návrh novely vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 397/2016 Sb. byl předložen do informačního systému VeKLEP dne 07.02.2019 a je dostupný v tomto systému na adrese: <https://apps.odok.cz/veklep-detail?pid=KORNB94DDYWB>

¹⁶⁷ Obchodní názvy Ležák, Pálenka, Tuzemák / tuzemský, Borovička jsou normovány ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 248/2018 Sb.

některé přímo použitelné předpisy Evropské unie,¹⁶⁸ 169
zapracovává další předpisy Evropské unie¹⁷⁰ a upravuje:

- způsob označování nápojů, kvasného octa a droždí v návaznosti na jejich členění podle druhu, skupiny nebo podskupiny,
- druhy nápojů, kvasného octa a droždí s členěním na skupiny a podskupiny,
- pro jednotlivé druhy nápojů, kvasného octa a droždí požadavky na jakost, technologické požadavky, požadavky na jakost vztahující se k názvu a přípustné záporné hmotnostní a objemové odchylky balení,
- teplotní režimy při uchovávání nápojů, kvasného octa a droždí,
- způsoby uchovávání a manipulace s nápoji, kvasným octem a droždím během jejich uvádění na trh.

Vyhláška č. 248/2018 Sb. se však nevztahuje na neochucené minerální vody ani na pramenité vody. Ty jsou normovány Vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 275/2004 Sb., o požadavcích na jakost a zdravotní nezávadnost balených vod a o způsobu jejich úpravy ve znění pozdějších předpisů.

---

¹⁶⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. **110/2008** ze dne 15. ledna 2008 o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin a o zrušení nařízení Rady (EHS) č. **1576/89**, v platném znění. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. **1169/2011** ze dne 25. října 2011 o poskytování informací o potravinách spotřebitelům, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. **1924/2006** a (ES) č. **1925/2006** a o zrušení směrnice Komise **87/250/EHS**, směrnice Rady **90/496/EHS**, směrnice Komise **1999/10/ES**, směrnice Evropského parlamentu a Rady **2000/13/ES**, směrnice Komise **2002/67/ES** a **2008/5/ES** a nařízení Komise (ES) č. **608/2004**, v platném znění.

¹⁶⁹ Aktuálně již částečně nabylo účinky [Nařízení \(EU\) 2019/787](#)

¹⁷⁰ Směrnice Rady **2001/112/ES** ze dne 20. prosince 2001 o ovocných šťávách a některých podobných produktech určených k lidské spotřebě. Směrnice Evropského parlamentu a Rady **2012/12/EU** ze dne 19. dubna 2012, kterou se mění směrnice Rady **2001/112/ES** o ovocných šťávách a některých podobných produktech určených k lidské spotřebě.

Vyhláška č. 248/2018 Sb. normuje tyto obchodní názvy: *nealkoholický nápoj, koncentrát, nápoj v prášku, nápojový koncentrát, ovocná šťáva / zeleninová šťáva, čerstvá / fresh ovocná šťáva / zeleninová šťáva / ovocno-zeleninová šťáva, přírodní ovocná / zeleninová / ovocno-zeleninová šťáva, ovocná šťáva z citrusových plodů, ovocná / zeleninová šťáva z koncentrátu, koncentrovaná ovocná / zeleninová šťáva, sušená ovocná / zeleninová šťáva, nektar, ovocná šťáva, ovocný / zeleninový nápoj, limonáda, ledový čaj / Ice Tea, vařený pravý čaj / Brewed Tea, minerální voda, pramenitá voda, sodová voda, pitná voda*. Veškeré tyto pojmy jsou normovány v § 2 vyhlášky č. 248/2018 Sb. Doplňková pravidla označování výrobků shora uvedených kategorií jsou pak uložena v ustanovení § 4 - 7 Vyhlášky č. 248/2018 Sb. Požadavky na jakost jsou následně normovány v § 8 Vyhlášky č. 248/2018 Sb., technologické požadavky v § 9 a podmínky uvádění na trh pak v § 10 Vyhlášky č. 248/2018 Sb.

Vyhláška č. 248/2018 Sb. dále (§ 11) normuje obchodní názvy: *ovocné víno, sladové víno, bylinné víno, likérové víno, rýžové víno, ovocné víno stolní, ovocné víno polosladké, ovocné víno dezertní, ovocné víno dezertní kořeněné, ovocné víno perlivé, medovina / medové víno, dezertní medovina, cidr / cider, perry / hruškový cider*. Výrobky s těmito označeními se dělí na druhy a skupiny dle § 12 Vyhlášky č. 248/2018 Sb. Jejich doplňkové označování ukládá § 13 Vyhlášky č. 248/2018 Sb., požadavky na jakost jsou upraveny v § 14 a technologické požadavky pak v § 15 Vyhlášky č. 248/2018 Sb.

2.2.1. Ležák a jiná obchodní označení pív

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 248/2018 Sb. dále (§ 16) rovněž normuje obchodní názvy piva a nápojů na bázi piva: *pivo, slad, spodně kvašené pivo, svrchně kvašené pivo, světlé pivo,*

tmavé / polotmavé pivo, řezané pivo, stolní pivo, výčepní pivo, ležák, plné pivo, silné pivo, nízkoalkoholické pivo, pivo z jiných obilovin, kvasnicové pivo, ochucené pivo, sladina, nápoj na bázi piva, kvašený sladový nápoj, míchaný nápoj z piva, typ piva / styl piva. Pivo a nápoje na bázi piva se dělí na skupiny dle § 17 (a přílohy 7) Vyhlášky č. 248/2018 Sb. Doplnkové označování těchto nápoj je upraveno v § 18, požadavky na jakost v § 19 a uvádění na trh pak v § 20 Vyhlášky č. 248/2018 Sb.

Ohledně některých normovaných pojmů může dojít k potenciálnímu konfliktu s právem označení zeměpisného původu, především s konkrétními již chráněnými označeními, která by některé ze slov obsahovala. Pojem “pivo” činit problém nebude (ve vztahu k zeměpisným označením České pivo; Budějovické pivo; Českobudějovické pivo; Brněnské pivo : Starobrněnské pivo; Znojemské pivo; Chodské pivo), ale případné obtíže mohou být spojeny s dalším užíváním chráněného zeměpisného označení Březnický ležák, pokud by nastal rozpor mezi specifikací označení a požadavky stanovené (podzákonnou) vyhláškou 248/2018 Sb.

Dle ustanovení § 16 písm. j) vyhlášky 248/2018 Sb se pojmem ležák rozumí “spodně kvašené pivo s extraktem původní mladiny 11 až 12 % hmotnostních”. Pokud jde o specifikaci z.o. Březnický ležák, tato specifikace (4.2) uvádí, že extrakt původní mladiny je přípustný v rozsahu 11,00% až 12,99%. Způsob kvašení Březnického ležáku - spodní kvašení, - je pak uvedeno ve specifikaci (4.5 specifikace).

Ačkoliv shora uvedené může budit dojem, že problém je pouze marginální, není tomu tak. Normování užití pojmu *ležák* veřejnoprávní vnitrostátní vyhláškou vede je skutečnému konfliktu, když výrobce piva s chráněným zeměpisným označením je vnitrostátním právním předpisem nucen k

takovým vlastnostem výrobku, které zužují jeho možnosti dle specifikace chráněného označení. Protože má však již dříve nabyté právo¹⁷¹ užívat chráněné zeměpisné označení Březnický ležák na podkladě nařízení (EU) 1151/2012, nemělo by být dodržení vnitrostátního předpisu vůči výrobcí veřejnoprávně vynucováno. Aplikační přednost má právo evropsko-unijní před právem vnitrostátním. Vynucování plnění požadavku národního předpisu by mohlo vést k postihu České republiky Soudním dvorem (pokud by Komise podala žalobu o porušení předpisu unijního práva Českou republikou).

Nad rámec obchodních názvů lihovin normovaných v Nařízení (ES) 110/2008, resp. Nařízení (EU) 2019/787, upravuje Vyhláška č. 248/2018 Sb. tyto obchodní názvy nápojů na bázi lihu: *konzumní líh, borovička, borovička průtahová / borovičková průtahová pálenka, tuzemák / tuzemský, "Zlatá voda", ostatní alkoholické nápoje.*

Pokud jde o pojem *ostatní alkoholické nápoje*, pak se tímto pojmem dle § 21 písm. f) Vyhlášky č. 248/2018 rozumí *"nápoje obsahující více než 1,2 % objemových a méně než 15 % objemových etanolu, kromě vaječného likéru podle nařízení o definici, popisu, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin, piva, nápojů na bázi piva, ovocného vína, ostatního vína, cidru, perry, medoviny, dezertní medoviny, rýžového vína (saké), vína, burčáku a částečně zkvašeného hroznového moštu."*

Pokud jde o členění těchto nápojů na druhy a skupiny, je podle § 22 Vyhlášky č. 248/2018 Sb. provedeno v její příloze 9. Tím však výslovně nejsou dotčena pravidla kategorizace lihovin dle příloh II a III Nařízení (ES) 110/2008 o definici, popis, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin.

---

¹⁷¹ ve skutečnosti bylo dotčené zeměpisné označení zapsáno ještě podle Nařízení (ES) 510/2006

Závěr o normování nad rámec evropsko-unijní úpravy zákonných názvů bude platit i nadále, neboť již částečně účinné Nařízení (EU) 2019/787 tyto názvy rovněž nenormuje.

2.2.2. Pálenka není Pálinka

Pokud jde o označování nápojů tohoto druhu, zavádí § 23 Vyhlášky č. 248/2018 Sb. některé další pojmy a podmínky užití určitých označení, a to např.

- požadavky na označení *odrůdově čistých (nápojů)* - pojmenovaných po určité odrůdě,
- podmínky uvedení pojmu *starý* - zrající nejméně 1 rok před stočením, s výjimkou lihoviny "*Stará myslivecká*",
- možnost použití označení "*ovocný průtahový destilát*" pro lihovinu splňující požadavky na označení "*Geist*",¹⁷² a to ve stejném zorném poli jako toto označení a konečně
- možnost použití označení *pálenka* pro lihovinu splňující požadavky na označení "*ovocný destilát*"¹⁷³, a to ve stejném zorném poli jako toto označení.

Zde je na místě připomenout, že dle obsahu databáze (E-Spirit-Drinks) chráněných zeměpisných označení lihovin podle dřívějšího Nařízení (ES) 110/2008 o definici, popis, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin, resp. nyní již zeměpisných označení dle Nařízení (EU) 2019/787 (a od 15.07.2019 databáze eAmbrosia, kterou provozuje Komise), je chráněno zeměpisné označení pálenka,¹⁷⁴ které je

---

¹⁷² dle Nařízení (ES) 110/2008 o definici, popis, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin

¹⁷³ dle Nařízení (ES) 110/2008 o definici, popis, obchodní úpravě, označování a ochraně zeměpisných označení lihovin resp. dle nového Nařízení (EU) 2019/787, které nabývá účinky postupně

¹⁷⁴ číslo zápisu PGI-HU+AT-02048

vyhrazeno pro lihoviny původem z Maďarska nebo Rakouska a splňující technickou specifikaci tohoto zeměpisného označení (v případě Maďarska z celého území státu, v případě Rakouska pak výhradně pro meruňkové pálenky vyrobené ve spolkových zemích Dolní Rakousko, Burgenlandsko, Štýrsko a Vídeň). S ohledem na vizuální i fonetickou minimální odlišnost obou výrazů lze považovat (český, národním právem upravený) obchodní název *pálenka* za hraniční.

2.2.3. Starý / Stará myslivecká

Pokud jde o výjimku pro užití pojmu “starý” v názvu “Stará myslivecká”, když tento název může být použit bez ohledu na dodržení jinak vyžadované doby zrání lihoviny před stočením.

Ačkoliv smyslem vyhlášky je zjevně ochrana zákazníka, ve vztahu k pojmu “Stará myslivecká” vyhláška od tohoto požadavku upouští. V tom může být spatřována neodůvodněná soutěžní výhoda pro výrobce vyrábějící lihovinu pod tímto názvem oproti výrobcům jiných lihovin, které jsou uváděny na trh s označením “starý”. Tímto výrobcem je dle obsahu databáze ochranných známek u ÚPV¹⁷⁵ “Palírna u Zeleného stromu a.s., přičemž sousloví “Stará myslivecká” se vyskytuje v celkem 7 ochranných známkách, z nichž 5 je národních a 2 jsou známky EU. Nejstarší česká známka obrazová¹⁷⁶ “Stará myslivecká” má prioritu 11.05.1942 a je

---

¹⁷⁵ tato databáze obsahuje údaje z rejstříku (českých národních) ochranných známek, který vede Úřad průmyslového vlastnictví a současně i údaje z rejstříku ochranných známek Evropské unie, který vede Úřad pro duševní vlastnictví Evropské unie (EUIPO).

¹⁷⁶ Pozn.autora: Do 01.01.2019 byla tato známka druhově klasifikována jako kombinovaná.

dosud platná.^{177 178} Vyhláška dává přednost nezasahování do práva z těchto ochranných známek. Tento přístup se může jevit jako diskutabilní, neboť na území ČR je chráněno více ochranných známek pro lihoviny, které obsahují adjektivum “starý” nebo “staro” v obchodním názvu. Se slovem “staro” jsou to především známky obsahující sousloví “Prostějovská starorežná”¹⁷⁹ nebo jen “starorežná”.¹⁸⁰ Na margo je nutno uvést, že název “Prostějovská starorežná” je dosud chráněn národním označením původu č. žádosti 96, č. zápisu 48, a dále také mezinárodním zápisem dle Lisabonské dohody (č. zápisu 515).

Známek obsahujících slovo “starý” (případně “stary”) je v rejstříku v rámci třídy (33)¹⁸¹ evidováno celkem 17, většina z nich je zapsána pro vína. Výjimkami jsou známky “STARY MELNIK”, která je zapsána obecně pro alkoholické nápoje (s

---

¹⁷⁷ jde o známku č.spisu 21278

¹⁷⁸ další známky obsahující sousloví “stará myslivecká” jsou známky: (1) (obrazová z.) ŽÁDNÁ LEVÁ Stará myslivecká OD ROKU 1847, č.spisu u ÚPV: 469623, (2) (obrazová z.) Stará myslivecká, č.spisu u ÚPV: 480218, (3) (obrazová z.) Stará myslivecká Chuť mnoha tváří, č.spisu u ÚPV: 507783, (4) (slovní z.) STARÁ MYSLIVECKÁ, č.spisu u ÚPV: 537754, (5) (obrazová z.) STARÁ MYSLIVECKÁ, č.přhlášky u EUIPO: 9067621, (6) (obrazová z.) STARÁ MYSLIVECKÁ, č.přhlášky u EUIPO: 12219341

¹⁷⁹ Není však evropsko-unijním zeměpisným označením.

¹⁸⁰ zde je nutno upozornit, že vlastníkem všech těchto zánke je rovněž Palírna U Zeleného stromu a.s.

¹⁸¹ Nicenského třídění, třída (33) obsahuje alkoholické nápoje (s výjimkou piv)

výjimkou pív),¹⁸² STARY GOROD,¹⁸³ Starý vrch,¹⁸⁴ Starý kopec VINAŘSTVÍ,¹⁸⁵ Starý sklep.¹⁸⁶

2.2.4. Tuzemák / Tuzemský

Pokud je lihovina označení národním obchodním názvem *tuzemák* nebo *tuzemský* a současně obsahuje destilát z dřevního octa,¹⁸⁷ musí být označena také informací o zvláštním riziku spojeném s přítomností této látky (§ 23 odst. 7 Vyhlášky č. 248/2018).

Ustanovení § 24 Vyhlášky č. 248/2018 pak obsahuje zákaz použití obchodních názvů jí normovaných pro výrobky nesplňující požadavky dle této vyhlášky, a to ani ve formě zdrobnělin nebo přívlastků, které by mohly spotřebitele uvést v omyl. Požadavky na jakost lihovinových nápojů jsou pak normovány § 25 a přílohou 11 Vyhlášky č. 248/2018 Sb.

Vyhláška č. 248/2018 Sb. dále (§ 16) také normuje obchodní názvy: *kvasný ocet*, *kvasný ocet lihový*, *kvasný oet vinný*, *kvasný ocet ovocný*, *kvasný ocet ochucený*. Tyto výrobky se člení dle § 27 na skupiny a podskupiny dle přílohy 12 Vyhlášky č. 248/2018 Sb. Technologické požadavky na tyto výrobky jsou upraveny v § 28

---

¹⁸² jde o zapsanou známku EU, č. spisu 3284411, jejímž vlastníkem je Efes Holland Technical Management Consultancy B.V.

¹⁸³ jde o známku z Ruské federace, chráněnou mezinárodním zápisem také s účinky pro ČR. Č. zápisu 1147304. Známa je rovněž zapsána obecně pro alkoholické nápoje (s výjimkou pív)

¹⁸⁴ tuzemská známka č. spisu 516552, zapsaná m.j. pro (33) alkoholické nápoje vyjma pív, víno, lihoviny, likéry, míchané alkoholické nápoje s obsahem vín

¹⁸⁵ tuzemská známka č. spisu 539488, zapsaná m.j. pro (33) alkoholické nápoje (s výjimkou piva), přípravky k výrobě alkoholických nápojů;

¹⁸⁶ tuzemská známka č. spisu 542379, zapsaná m.j. pro (33) vína všech druhů, sekty, alkoholické nápoje s výjimkou piva;

¹⁸⁷ viz. Nařízení Komise (EU) **2018/1246** ze dne 18. září 2018, kterým se mění příloha I nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. **1334/2008**, pokud jde o zařazení destilátu z dřevního octa na seznam aromat Unie.

a jejich označování pak v § 29 a požadavky na jakost pak v § 29 (a příloze 13) Vyhlášky č. 248/2018 Sb.

Vyhláška č. 248/2018 Sb. dále (§ 31) v neposlední řadě normuje obchodní názvy: *droždí, pekařské droždí, pekařské droždí sušené, sušené droždí*. Tyto výrobky se člení na skupiny a podskupiny dle § 32 (a přílohy 14) Vyhlášky č. 248/2018 Sb. Doplňové povinnosti označování těchto výrobků jsou stanoveny v § 33, požadavky na jejich jakost v § 34 (a příloze 15), technologické požadavky v § 35 a povinnosti související s uváděním na trhu pak v § 36 Vyhlášky č. 248/2018 Sb.

Vyhláška č. 248/2018 Sb. byla dle § 37 oznámena jako technický předpis a obsahuje také intertemporální ustanovení (§ 38), které dovoluje vyrábět, označovat a na trh uvádět a prodávat do vyprodání zásob potravin v souladu s vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 335/1997 Sb. Výjimkou je však „tuzemský“ / „tuzemák“, na které se toto označení nevztahuje a již ode dne účinnosti Vyhlášky č. 248/2018 Sb. (01.12.2018) musí být vyráběn, označován, na trh uváděn a na trhu prodáván jen označený a odpovídající požadavkům Vyhlášky č. 248/2018 Sb.

2.3. Česká potravin. Vyrobeno v České republice¹⁸⁸

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 417/2016 Sb., o některých způsobech označování potravin upravuje

C. potravin nebo její složka je „vhodná pro děti“, „domácí“, „čerstvá“, „živá“, „čistá“, „přírodní“ nebo „pravá“,

D. charakter potravin je „dia“,

E. *potravin je dietní nebo dietetická, nebo*

---

¹⁸⁸ Obchodní názvy Česká potravin a Vyrobeno v České republice jsou normovány ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 417/2016 Sb., o některých způsobech označování potravin

F. *potravina byla vyrobena podle náboženských nebo rituálních zvyklostí.*

G. použití označení “česká potravina” a jeho grafické znázornění dle přílohy vyhlášky.

Pokud je použito označení “česká potravina”, pak dle § 2 odst. 4 písm. e) vyhlášky musí být poskytnuty informace dle § 2 odst. 2 vyhlášky a současně 100% všech složek celkové hmotnosti nezpracované potraviny, vinařských produktů nebo mléka pochází z České republiky a prvovýroba a porážka zvířat a všechny fáze výroby proběhly v České republice.

Dle § 3 odst. 1 vyhlášky lze při uvádění potraviny na trh poskytnout informaci slovy „česká potravina“ nebo grafickým znázorněním uvedeným v příloze k této vyhlášce, pokud součet hmotnosti složek pocházejících z České republiky tvoří nejméně 75 % celkové hmotnosti všech složek stanovené v okamžiku jejich použití při výrobě potraviny jiné než nezpracované, vinařských produktů nebo mléka a výroba proběhla na území České republiky; přidaná voda se nezapočítává do celkové hmotnosti všech složek.

Při uvádění potraviny na trh lze poskytnout informaci slovy „*vyrobena v České republice*“, pokud výroba proběhla na území České republiky.

Označení “česká potravina” ani “*vyrobena v České republice*” však není možné použít pro vinařské produkty dle § 3 odst. 3 vyhlášky.

Informace o potravinách nesmí obsahovat údaje, jejichž pravivost nelze prokázat. Vyhláška dále upravuje označování čistého množství potraviny (§ 4), označování šarže (§ 5), způsobu označování potraviny podle § 7 a 8 zákona (§ 6),

způsobu poskytování informací o pokrmech dle § 9a zákona (§ 7). Tato vyhláška je tzv. technickým předpisem.

2.4. Linecké těsto¹⁸⁹

Vyhláška 333/1997 Sb. upravuje pojmy a obchodní názvy z oblastí mlýnských obilných výrobků (§ 1: mlýnské obilné výrobky, mouka, krupice, vločky, trhanka, kroupy, lámanka, jáhly, klíčky, obiloviny, směs z obilovin, instantní mlýnské obilné výrobky, rýže, rýže neloupaná, rýže pololoupaná (natural), rýže loupaná, rýže dlouhozrná, rýže střednězrná, rýže kulatozrná, musli), z oblasti těstovin (§6: Těstoviny, těstoviny sušené, těstoviny nesusšené, vaječné těstoviny, těstoviny bezvaječné, těstoviny semolinové, těstoviny celozrné, těstoviny plněné, těstoviny instantní), z oblasti pekařských výrobků (§ 11: Pekařské výrobky, chléb, běžné pečivo, jemné pečivo, trvanlivé pečivo, pšeničný chléb nebo pšeničné pečivo, žitný chléb nebo žitné pečivo, žitno pšeničný chléb nebo žitno pšeničné pečivo, pšenično žitný chléb, celozrný chléb nebo celozrné pečivo, vícezrný chléb, speciální druh chleba, sušenky, trvanlivé pečivo, oplatky, perník, suchary, reclíky a trvanlivé tyčinky, crackerové pečivo), z oblasti dalších pekařských výrobků (§ 11a: Extrudovaný výrobek, pufovaný výrobek, maces, knäckebröt, čerstvý chléb, čerstvé běžné pečivo, čerstvé jemné pečivo) a konečně z oblasti cukrářských výrobků (§ 16: Cukrářské výrobky, těsto, náplň, lehký tukový nebo máslový krém, tukový nebo máslový krém, šlehačková

---

¹⁸⁹ Obchodní název Linecké těsto je normován ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 333/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), b), g) a h) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro mlýnské obilné výrobky, těstoviny, pekařské výrobky a cukrářské výrobky a těsta

náplň, bílkový krém, ostatní krém, těsto linecké, těsto listové, těsto kynuté).

Ze všech normovaných obchodních názvů je vhodné se zmínit o pojmu “těsto linecké”, kterým se rozumí v souladu s § 16 písm. i) “těsto s vysokým obsahem tuku”, aniž by byly regulovány podrobnosti nebo odkaz na zeměpisný původ.

2.5. Oolong¹⁹⁰

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 330/1997 Sb. normuje množství pojmů z oblasti nápojů, jmenovitě čaje, kávy a kávovinových náhražek.

Ustanovení § 1 vyhlášky normuje pojmy: Čaj, čaj pravý, čaj zelený, d) polofermentovaný čaj (oolong), černý čaj, čajový extrakt, instantní čaj, ovoněný čaj, ochucený čaj, aromatizovaný čaj, bylinný čaj, ovocný čaj.

Zvláštní pozornosti si zaslouží použití pojmu “oolong”, které je dle vyhlášky alternativním obchodním názvem polofermentovaného čaje. Pojem oolong pochází z čínštiny a původně sloužil k označení čaje vypěstovaného v Číně, který byl sklizen v období největší zralosti čajových lístků. Samotný výraz oolong je anglickým převzetím (a zkomolením) původního čínského názvu (Wu Long),¹⁹¹ tento čaj byl pěstován původně v na čínském teritoriu v oblastech Fujian a Taiwan¹⁹². Vyhláška však žádnou zeměpisnou vazbu neuvádí.

---

¹⁹⁰ Obchodní název Oolong je normován ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 330/1997 Sb., kterou se provádí § 18 písm. a), d), j) a k) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro čaj, kávu a kávoviny

¹⁹¹ srov. Ray-Murray, F. Oolong Tea. Dostupné on-line na adrese: <https://oolong.co.uk/tea/> [cit. dne 20.04.2019]

¹⁹² blíže viz. Anonymus (UK Tea & Infusions Association): *Teas from China*. Dostupné on-line na adrese: <https://www.tea.co.uk/teas-from-china> [cit. dne 20.04.2019]

V dalších ustanoveních jsou pak upraveny obchodní názvy k oblasti obchodu s kávou (§ 7: Zelená káva, pražená káva, pražená káva bez kofeinu, kávový extrakt / instantní káva / rozpustná káva / rozpustný kávový extrakt, kávový extrakt sušený, kávový extrakt ve formě pasty, kávový extrakt ve formě tekuté, kávový extrakt bez kofeinu, příměs pražené kávy zrnkové) a s kávovinami (§ 10a: Kávoviny, pražená čekanka (cikorková kávovina), obilná kávovina, sladová kávovina, fíková kávovina, směs kávovin, kávovinový extrakt, cikorkový extrakt / rozpustná cikorka / instantní cikorka, cikorkový extrakt sušený, cikorkový extrakt ve formě pasty, cikorkový extrakt ve formě tekuté, instantní směs kávovin, instantní kávovinový výrobek). Žádný obchodní název však nemá zjevnou souvislost s dřívějším či současným zeměpisným místem.

2.6. Turecký med. Chalva.¹⁹³

Vyhláška upravuje pojmy a obchodní názvy, a to v těchto ustanoveních:

- § 1: Přírodní sladila, cukr, tekutý cukr, tekuté výrobky z cukru, tekutý invertní cukr, sirup z invertního cukru, glukózový sirup, sušený glukózový sirup, dextróza, fruktóza.
- § 7 : Med, med květový, med medovicový, pastový med, vytočený med, vykapaný med, med s plástečky, lisovaný med, filtrovaný med, pekařský med (průmyslový med), pyl. Med se člení podle původu (květový nebo medovicový) a podle způsobu získávání nebo obchodní úpravy (vytočený

---

¹⁹³ Obchodní názvy Turecký med a Chalva jsou normovány ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 76/2003 Sb., kterou se stanoví požadavky pro přírodní sladidla, med, cukrovinky, kakaový prášek a směsi kakaa s cukrem, čokoládu a čokoládové bonbony.

med, vykapaný med, plástečkový, lisovaný med, filtrovaný med, pastový med, pekařský med).

- § 11: Cukrovinky, karamely, dražé, želé, marcipán, rahat, turecký med, chalva, lékořicové cukrovinky, fondánové cukrovinky, komprimáty, žvýkačka, dropsy, roksy, furé, pěnové cukrovinky (marshmallow).
- § 15: Kakaové boby, kakaový tuk, kakaové máslo, kakaový prášek (kakao), směs kakaa s cukrem, čokoláda v prášku, čokoláda k přípravě nápoje, slazené kakao, slazený kakaový prášek.
- § 19: Čokoláda, mléčná čokoláda, bílá čokoláda, plněná čokoláda, Chocolate a la taza, Chocolate familiar a la taza, family mléčná čokoláda, čokoládový bonbon, kakaová součást.

2.6.1. Med a jeho označení

Pro med vyhláška vyžaduje v souvislosti s požadavkem předpisu Evropské unie povinné uvedení obchodního názvu, ale také povinné uvedení *země původu*. Zemí původu je stát (či jiné území), kde byl med získán. Je však výslovně dovoleno prodávat med smíšený z více zdrojů, a to i z různých zemí. V takovém případě buď musí být uvedeny všechny země, kde byl získán med použitý pro výrobu prodáváného výrobku, nebo lze tyto údaje nahradit jedním z následujících označení:

- směs medů ze zemí EU,
- směs medů ze zemí mimo EU,
- směs medů ze zemí EU a ze zemí mimo EU.

Ačkoliv lze výkladem dojít k tomu, že v případě takového nahrazení musí být vybrána “správná varianta”, jakékoliv z

těchto zkracujících označení na místo uvedení konkrétní země původu má jen malou vypovídací schopnost. Proto někteří výrobci v rámci soutěže používají konkrétní uvedení země původu - např. Česká republika, někdy ještě se zdůrazněním symbolem (např. obrazovou ochrannou známkou). V jiných členských státech EU se vyskytují i případy, kdy je konkrétní označení medu chráněno evropsko-unijním označením původu nebo označením původu či zeměpisným označením (a s tím související specifikací a kontrolou jejího dodržování) - např. tato označení:

- označení původu: Slavonski Med (CHOP), Miel Villuercas-Ibores (CHOP), Miel de Liébana (CHOP), Miele Varesino (CHOP), Miel de Tenerife (CHOP), Kraški med (CHOP), Seinų / Lazdijų krašto medus / Miód z Sejneńszczyzny / Łódź (...)(CHOP), Kočevski gozdni med (CHOP), Miele delle Dolomiti Bellunesi (CHOP), Podkarpacki miód spadziowy (CHOP), Miel de sapin des Vosges (CHOP), Miel de Granada (CHOP), Mel de Barroso (CHOP), Miele della Lunigiana (CHOP), Miel - Marque nationale du Grand-Duché de Luxembourg (CHOP), Miel de Corse ; Mele di Corsica (CHOP), Mel do Ribatejo Norte (Serra d'Aire, Albufeira de Castelo (...)) (CHOP), Miel de La Alcarria (CHOP), Mel da Serra da Lousã (CHOP), Mel do Parque de Montezinho (CHOP), Mel das Terras Altas do Minho (CHOP), Mel da Terra Quente (CHOP), Mel da Serra de Monchique (CHOP), Mel do Alentejo (CHOP), Mel dos Açores (CHOP).
- zeměpisná oznašení: Miel des Cévennes (CHZO), Slovenski med (CHZO), Miód drahimski (CHZO), Miód kurpiowski (CHZO), Miód wrzosowy z Borów Dolnośląskich (CHZO),

Miel de Galicia ; Mel de Galicia (CHZO), Miel de Provence (CHZO), Miel d'Alsace (CHZO).

2.6.2. “Turecký med” není med. Chalva.

Pokud jde o obchodní názvy související s právem označení zeměpisného původu, tato vyhláška normuje m.j. v § 13 turecký med a chalva.

Obchodní název *“Turecký med”* není označení medu z Turecka. Takto označený výrobek vůbec není medem, ale naopak ve smyslu § 13 vyhlášky znamená šlehaný cukrosirupový roztok s bílkem, popřípadě s přídavkem suchých skořápkových plodů. Definice postrádá jakoukoliv vazbu na místo původu a i podrobnější uvedení vlastností výrobku.

Obchodní název *“Chalva”* znamená šlehaná kandytová hmota s pěnotvornou látkou pastovité konzistence, popřípadě s přídavkem suchých skořápkových plodů a tuku. Rovněž tato definice postrádá vazbu na místo původu a i podrobnější uvedení vlastností výrobku.

2.7. Hořčice kremžská. Hořčice speciální (hořčice anglická, hořčice francouzská)¹⁹⁴

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 398/2016 Sb. normuje v návaznosti na přímo použitelné předpisy EU:

- a) způsob označování koření, jedlé soli, dehydratovaných výrobků, ochucovadel, studených omáček, dresinků a hořčice v návaznosti na jejich členění podle druhu, skupiny nebo podskupiny,

---

¹⁹⁴ Obchodní názvy Hořčice kremžská a Hořčice speciální (hořčice anglická, hořčice francouzská) jsou normovány ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 398/2016 Sb., o požadavcích na koření, jedlou sůl, dehydratované výrobky, ochucovadla, studené omáčky, dresinky a hořčici.

- b) druhy koření, jedlé soli, dehydratovaných výrobků, ochucovadel, studených omáček, dresinků a hořčice s členěním na skupiny a podskupiny a
- c) pro jednotlivé druhy koření, jedlé soli, dehydratovaných výrobků, ochucovadel, studených omáček, dresinků a hořčice požadavky na jakost, požadavky na jakost vztahující se k názvu a přípustné záporné hmotnostní a objemové odchylky balení.

2.7.1. Hořčice kremžská, hořčice francouzská, hořčice anglická

Shora uvedená vyhláška v §2 (Koření) upravuje pojmy a obchodní názvy: Koření, směs koření, kořenící přípravky, vlastní organické příměsi, cizí organické příměsi, anorganické příměsi, jedlá sůl, jedlá sůl s jódem, jedlá sůl s jódem a florem, jedlá kamenná sůl, jedlá mořská sůl, jedlá vakuová sůl, dehydrovaný výrobek, ochucovadlo, studená omáčka / dresink, hořčice, hořčice plnotučná, hořčice kremžská, hořčice speciální (hořčice francouzské, hořčice anglické). Tato vyhláška je technický předpis.

Pokud jde o obchodní názvy související s právem označení zeměpisného původu, tato vyhláška normuje v § 2 písm. p) pojem hořčice, následně pak v § 2 písm. r) pojem hořčice kremžská a v písm. s) hořčice speciální, mezi které řadí zejm. hořčice francouzské a hořčice anglické.

Podle § 6 se hořčice člení na druhy, skupiny a podskupiny dle přílohy 10 vyhlášky, vlastnosti jednotlivých hořčic jsou uvedeny v příloze 12.

U žádné z hořčic není uveden požadavek na místo výroby nebo jakákoliv vazba na zeměpisný původ. Proto se dá uzavřít, že

tato vyhlášky považuje veškeré normované názvy hořčic, které jsou v ní uvedené, za pouhé obchodní názvy, a to bez garance vlastností jiných, než ve vyhlášce uvedených. Příloha 12 obsahuje pouze obecné vymezení vzhledu, barvy a konečně vůně a chuti.

Výkladem lze dospět k tomu, že např. kremžská hořčice nemusí pocházet z Kremže (Krems), ale musí být vzhledu kašovitě hmoty s hrubými částicemi drceného emene hořčice černé. Barvu musí mít buď šedohnědou (nepřibarvenou) nebo alternativně žlutohnědou (přibarvenou). Protože všechny hořčice musí mít chuť říznou, palčivou, u kremžské hořčice může být chuť rovněž nasládlá. Nesmí to být dosaženo přidáním zeleniny nebo ovoce, protože takové složky může obsahovat pouze hořčice speciální.

Pokud jde o koření, jeho vlastnosti jsou vymezeny v přílohách 1 až 4 vyhlášky 398/2016 Sb. Většina obchodních názvů koření pochází z běžných botanických názvů, některé obchodní názvy jsou však uvedeny v alternativách, které obsahují zeměpisná adjektiva. Jde zejména na *Galgán/Kalkán/Siamský zázvor*; *Chilli/Kayenský pepř*; *Kmín římský*; *Mauricijská papeda/Kafírové lístky*; *Pepř sečuánský*; *Pískavice/Řecké seno*.

U žádného z nich neobsahuje vyhlášky požadavky na původ rostlin, a proto jsou i tyto obchodní názvy z povahy věci druhové (resp. lze uvažovat o jejich vzniku zdruhověním).

2.8. Tofu. Tempeh. Natto.¹⁹⁵

---

¹⁹⁵ Obchodní názvy Tofu, Tempeh a Natto jsou normovány ve Vyhlášce Ministerstva zemědělství č. 329/1997 Sb. kterou se provádí § 18 písm. a), b), e), f), g) a h) zákona č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, pro škrob a výrobky ze škrobu, luštěniny a olejnatá semena

Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 329/1997 Sb., normuje pojmy a obchodní názvy pro škrob a výrobky z něj (§ 1: Škrob, pudring, maltodextrin, dextrózový ekvivalent (DE)), pojmy a obchodní názvy z oblasti luštěnin (§ 5: Luštěniny, předvařené luštěniny, luštěniny loupané, luštěninová mouka, luštěninové vločky, vlákninový luštěninový koncentrát, minerální nečistoty, cizorodé příměsi, sójový výrobek, tofu - sójový výrobek, tempeh - sójový výrobek, natto - sójový výrobek, sójová omáčka, miso - sójový výrobek), pojmy z oblasti související (§ 9: Olejnatá semena, příměsi, nečistoty, anorganické nečistoty).

Z hlediska tohoto textu je vhodné zmínit obchodní názvy tofu - sójový výrobek, tempeh - sójový výrobek, natto - sójový výrobek, jejichž obsah je normován v ustanovení § 5 (písm. j) - n).

Tofu - sojový výrobek znamená potravinu (ze sójy), která je oddělená srážením. Jako *Tempeh - sójový výrobek* se označují tepelně upravená fermentovaná sója nebo jiná luštěnina, obilnina nebo jejich kombinace. Konečně pojmem *Natto - sójový výrobek* se označuje sójový fermentovaný výrobek. Pojmem *Miso - sójový výrobek* znamená fermentovanou pastu ze sójových bobů nebo ze směsi sójových bobů a jiných obilnin. Konečně pojmem *Sójová omáčka - sójový výrobek* se rozumí fermentovaná omáčka ze sójových bobů nebo ze směsi sójových bobů a pšenice.

Ani jeden z těchto pojmů nezaručuje zeměpisný původ výrobku nebo surovin použitých k jeho výrobě. Každý z těchto pojmů by měl zaručit základní vlastnost výrobku - tedy sóju jako vstupní surovinu.

3. Závěr kapitoly

České národní právo upravuje nad rámec evropsko-unijních názvů cca 10 dalších obchodních názvů potravin, které přímo či nepřímo souvisí s problematikou unijně regulovanou - tzn. obchodních názvů potravin. Veškeré tyto názvy jsou upraveny ve vyhláškách, které jsou prováděcími předpisy k zákonu č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích.

Obchodní názvy, které jsou uvedeny ve vyhláškách, jsou normovány jako faktická národní nadstavba evropsko-unijního zákonodárství. Pokud kterýkoliv z těchto pojmů výrobce či prodejce použije na výrobku, který nabízí na trhu, musí výrobek splňovat podmínky stanovené příslušnou vyhláškou. Všechny tyto dodatkové obchodní názvy jsou regulovány pouze popisem základních vlastností, přičemž většina z nich nemusí být nezbytně nutně uvedena vedle unijně regulovaného obchodního názvu. Výjimkou jsou obchodní názvy lihovin, tedy v zásadě Pálenka, Tuzemák/Tuzemský, Borovička (i všechny normované alternativy), jakož i obchodní názvy obsahující pojem "starý" nebo jinou variantu tohoto přídatného jména. Protože se pojmově jedná označení lihovin, tato národně regulovaná obchodní označení musí být použita v souvislosti s odpovídajícím obchodním označením dle Nařízení (ES) 110/2008 resp. zákonným označením dle Nařízení (EU) 2019/787.¹⁹⁶

Problematickým může být obchodní název "Pálenka", který je vizuálně i foneticky podobný s unijně chráněným zeměpisným označením *pálinka*, přičemž tato podobnost může hraničit až se zaměnitelností.

---

¹⁹⁶ Protože účinnost Nařízení (EU) 2019/787 nastává postupně v několika časových úsecích, fakticky po určitou dobu budou účinná obě nařízení společně. Vždy však jen v nekolidujících částech. Postupná účinnost nastává také ve vztahu k definicích zákonných názvů lihovin (dříve obchodních názvů lihovin).

Rovněž normování obchodního názvu *ležák* jako jednoho z obchodních názvů piv se může jevit problematickou, a to s ohledem na již dříve nabytá práva k chráněnému zeměpisnému označení *Březnický ležák* (ChZO). Problémem jsou přísnější požadavky na některé vlastnosti výrobku, jak je stanoví vyhláška, a to oproti specifikaci zapsaného zeměpisného označení. Dle mého názoru však tato diference musí být vyřešena ve prospěch specifikace dle chráněného zeměpisného označení. Důvody jsou v zásadě dva - unijní charakter regulace povolující označení chráněným označením pro zboží vyhovující zapsané specifikaci, a dále rovněž charakter již nabytého práva k užívání unijního označení.

Označení "česká potravina" a "vyrobena v České republice" jsou naopak definovány (v souladu se zákonem) poměrně podrobně, ačkoliv objektivně česká úprava nedosahuje úrovně např. úpravy švýcarské - vtělené do čl. 47 - 50 Spolkového zákona o ochraně ochranných známek a údajů o původu (ze dne 28.08.1992 ve znění účinném od 01.01.2017). Na margo lze uvést např. to, že švýcarská úprava obsahuje i další kritéria - např. převažující délku života zvířete, - nebo dále také kritéria používaná pro potraviny ze zvířat divoce žijících (srov. čl. 48a citovaného zákona).

Proti regulaci obchodních názvů *Tradiční pomazánkové* resp. *Tuzemský* lze vznášet leda argumenty jazykové. Ani jeden z těchto názvů není gramaticky správný dle pravidel českého jazyka, a to pro chybějící podstatné jméno ... Oba tyto názvy jsou však dány fakticitou užívání názvů a nutností respektovat evropsko-unijní právo. V případě označení *Tuzemák* / *Tuzemský* jde o Lihovinové nařízení (ES) 110/2008 resp. Nařízení (EU) 2019/787, které neumožňuje použití slova "rum" pro výrobek - lihovinu, která nepochází ze šťávy z cukrové třtiny. V případě

názvu *Tradiční pomazánkové* jde pak o požadavek unijního práva na použití slova *máslo* pouze pro výrobek, který obsahuje alespoň 80% mléčného tuku.¹⁹⁷ Kromě toho výraz “tradiční” může být ve spojení s máslem použit pouze tehdy, pokud jsou splněny podmínky uvedené v části VII, bod II přílohy VII nařízení (EU) 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými výrobky. Ve vztahu k dříve užívanému pojmu “Pomazánkové máslo” lze na okraj uvést, že tento pojem byl již dvakrát fakticky posuzován soudními orgány EU a Česká republika v obou řízeních prohrála.¹⁹⁸

Z povahy věci jsou pak pojmově problematické ty národně regulované obchodní názvy, které obsahují zeměpisný prvek. Problematičnost spočívá v tom, že se zeměpisné prvky vyskytují v obchodních názvech, avšak bez jakéhokoliv požadavku na zeměpisný původ. Vyhláška je tedy bez dalšího považuje za druhové názvy. V opačném případě by jen těžko mohla obstát jejich samotná regulace. Sekundárně ovšem může být problémem i to, že úroveň regulace je jen velmi obecná a v podstatě je těžko považovat regulaci toho kterého obchodního názvu za exaktní. Jako příklady mohou sloužit označení *linecké těsto, turecký med, kremžská hořčice, francouzská hořčice, anglická hořčice*. Rovněž regulace názvu *řecký jogurt* resp. *jogurt řeckého typu* - jakkoliv byla zamýšlena jistě v dobrém, - může působit zavádějícím dojmem. Možná i proto mají být při novelizaci vyhlášky tyto pojmy vypuštěny.

---

¹⁹⁷ k tomu srov. Dodatek II nařízení (EU) 1308/2013, kterým se stanoví společná organizace trhů se zemědělskými výrobky. Za zmínku stojí také to, že podle čl. 11 citovaného nařízení je pro regulaci intervencí ve vztahu k máslu vyžadováno 82% mléčného tuku

¹⁹⁸ Rozsudek Soudního dvora C-37/11 (Pomazánkové máslo I - porušení závazku z unijního práva Českou republikou), Rozsudek Tribunálu T-51/14 (Česká republika v. Komise) (Pomazánkové máslo II) - přezkum rozhodnutí, kterým Komise zamítla žádost České republiky o zápis mezi zaručené tradiční speciality.

Pozitivní je, že všechny shora uvedené pojmy se dají kategorizovat jako doplňková označení, která nemusí být nezbytně nutně použita při uvedení výrobku na trh. Budou-li však použita, výrobek musí splňovat vlastnosti vymíněné vyhláškou. Nebudou zpravidla představovat omezení svobodného pohybu zboží na Jednotném vnitřním trhu. Takto mohou většinou obstát, ledaže by mohla uvést spotřebitele v omyl. Osobně považuji za hraniční obchodní název pálenka, a to pro vizuální i fonetickou zaměnitelnost s chráněným zeměpisným označením *pálinka*.

Michal Černý Ph.D.

michal.cerny@upol.cz

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

Seznam použitých zdrojů

Pro velké množství pramenů použitých při zpracování této kapitoly, zejména pak prováděcích vyhlášek, odkazuji na místo obvyklého seznamu použitých zdrojů pouze na obsah textu a příslušný poznámkový aparát a k nim dále prohlašuji následující: Při zpracování této kapitoly byly v souhrnu použity (i) prameny jiných autorů, které jsou uvedeny v poznámkovém aparátu, (ii) úřední databáze předmětů průmyslového vlastnictví - především (chráněných) označení původu a (chráněných) zeměpisných označení, ochranných známek, (iii) použity právní předpisy České republiky nebo Evropské unie, které jsou uvedeny v textu nebo v poznámkovém aparátu a (iv) v neposlední řadě též legislativní návrhy tuzemských právních předpisů, které jsou uvedeny tamtéž.

V. SPEKULATIVNÍ ZÁPISY OCHRANNÝCH ZNÁMEK V KONTEXTU NOVELY ZOZ

MGR. MARTINA KOPCOVÁ

Anotace:

Ačkoli vlastníku registrované ochranné známky bezesporu náleží výlučné právo ji užívat ve spojení s výrobky nebo službami, pro které je zapsána, třetí osoba se za určitých okolností může u soudu domáhat, aby vlastníkovi takové ochranné známky byla uložena povinnost napříště se jejího užívání zdržet. Jedním z takových případů jsou registrace tzv. blokačních nebo spekulativních ochranných známek, které jsou přihlašovány ve zlé víře a/ nebo bez úmyslu takové známky užívat. Protože hranice mezi užitím ochranné známky a jejím zneužitím je velmi tenká, nebude vždy snadné posoudit, zda má být upřednostněn zájem vlastníka ochranné známky na nerušeném výkonu jeho práv nebo práva třetích osob na ochranu před zneužitím práva a potažmo nekalou soutěží. Ve výše naznačených případech tak bude současně vždy nutné posoudit, zda je požadavek třetí osoby na upření výkonu formálního práva známkového vlastníku příslušné ochranné známky legitimní.

Klíčová slova:

Dobrá víra, zlá víra, přihláška ochranné známky, spekulativní ochranná známka, nekalá soutěž.

Abstract:

Although the exclusive right to use the registered trademark in conjunction with the goods or services for which it is registered undoubtedly belongs to its

owner, a third party may, under certain circumstances, request that the proprietor of said trademark be required to refrain from using it. One of such cases are registrations of so-called blocking or speculative trademarks, which are filed in bad faith and/or without the intention of being used. Since the boundary between using and misusing the trademark is very thin, it will not always be easy to assess whether the interest of its owner in the undisturbed exercise of his rights or the rights of third parties to be protected against abuse and thus unfair competition should be prioritized. At the same time in the cases outlined above, it will always be necessary to assess whether the third party's request for the exercise of the formal right of the concerned trademark is legitimate.

Key words:

Good faith, bad faith, trademark application, speculative trademarks, unfair competition.

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

Prohlášení o výstupu projektu

Tato kapitola je jedním z výstupů grantového projektu IGA_PF_2018_006 „*Ochranné známky v kontextu nekalé soutěže*“ – Univerzita Palackého v Olomouci, Právnická fakulta, jehož řešitelkou byla v letech 2018-2019 autorka této kapitoly.

1. Úvod kapitoly

Dne 1. ledna 2019 vstoupila v účinnost rozsáhlá novela, která po vzoru unijní úpravy poměrně zásadně proměnila stávající podobu systému ochranných známek v České republice. Převážně se jedná o novelu vítanou, neboť reaguje na vývoj situace v podnikatelském prostředí, které se od doby poslední větší známkové revize (tj. za více než dekádu) přesunulo z kamenných obchodů na internet a umožňuje tak reflektovat nové trendy. Ochranné známky jsou významným komunikačním prostředkem mezi podnikateli a zákazníky, a bylo tedy nezbytné právní úpravu přizpůsobit stávajícím potřebám, zejména požadavkům nejmodernějších informačních technologií.¹⁹⁹ Významnou změnou, kterou novela přinesla je odstranění kritéria neexistence dobré víry z absolutních a částečně i relativních důvodů zápisné nezpůsobilosti ochranných známek. Tato změna vyvolala vůli nevole na straně veřejnosti zejména z důvodu obavy, že dojde ke zvýšení počtu přihlášek tzv. spekulativních ochranných známek.

---

¹⁹⁹ Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví), a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, str. 40.

2. Obecná východiska

Ochranná známka spadá do širší kategorie práv k označením, kde se řadí i označení původu, nezapsaná označení nebo obchodní firma. Spolu s patenty, užitnými a průmyslovými vzory jsou ochranné známky součástí zastřešující kategorie průmyslových práv.

Ochranné známky lze třídit za pomoci různých kritérií do rozmanitých kategorií, nicméně pro účely tohoto příspěvku byl jako výchozí zvolen způsob užití ochranné známky. V rámci tohoto dělení je možné vedle ochranných známek obchodních nebo výrobních zařadit také kategorii tzv. obranných²⁰⁰ (resp. defenzivních) ochranných známek, které se dále dělí na známky (i) zásobní; a (ii) blokační, které mohou být dle úmyslu přihlašovatele dále vnitřně členěny na známky přihlášené:

- s úmyslem blokovat vybrané označení pro sebe, nebo
- ryze ze spekulativních důvodů sledujících jejich zpeněžení (tj. spekulativní ochranné známky²⁰¹).

Společným prvkem pro obě výše uvedené kategorie je požadavek na faktický výkon práv s vlastnictvím dané známky souvisejících. Jinými slovy, vlastník registrované ochranné známky je povinen ji užívat (a to alespoň formálně) tak, aby se nevystavoval nebezpečí jejího zrušení pro neužívání²⁰².

Pro odlišení mezi přípustnými a nežádoucími typy registrací lze vycházet ze zákonného požadavku již zmíněného užívání

---

²⁰⁰ K dalším typům ochranných známek srov. HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3. doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Str. 7.

²⁰¹ Spekulativní ochranné známky jsou přihlašovány s úmyslem jejich následného zpeněžení vycházejícím z domněnky, že osoba, které by jinak svědčilo legitimní právo mít dané označení registrováno pro sebe, za její převod bude ochotna vynaložit značné finanční prostředky.

²⁰² § 31 odst. 1 odst. a) zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů ("ZOZ").

ochranné známky a dále kritéria dobré víry²⁰³ (jak je podrobněji rozebráno níže). Na rozdíl od zásobních ochranných známek totiž majitelé ochranných známek spekulativních nebudou mít úmysl je užívat (a to mnohdy ani formálně), neboť pravým důvodem podání přihlášky takové ochranné známky byla vidina získání neoprávněného prospěchu.

---

²⁰³ K problematice dobré a zlé víry ve známkoprávních souvislostech blíže též: Telec, I. *Zlá víra*. (Rozšířená verze). Bulletin-advokacie.cz, Praha: Česká advokátní komora, 2018, roč. 2018, 7/8. Str. 32-38.

3. Zásobní ochranné známky

Zásobními ochrannými známkami²⁰⁴ se rozumí známky, které jsou přihlašovány, jak název napovídá, takzvaně do zásoby. Motivy přihlašovatele mohou být různé, zpravidla je však důvodem rozšíření nabídky výrobků, které doposud nebyly ochrannými známkami chráněny nebo z důvodu změny zatřídění výrobků u již registrovaných známek²⁰⁵. Zatímco registrace zásobních ochranných známek je poměrně častá a lze ji ospravedlnit implementací podnikem zvolené známkoprávní strategie, blokační ochranné známky již bývají považovány za negativní projev soutěžního jednání, neboť deformují známkoprávní systém (tj. jdou proti jeho smyslu a účelu).

---

²⁰⁴ HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Str. 7.

²⁰⁵ Tamtéž.

4. Blokační ochranné známky

Za blokační nebo také někdy blokádni²⁰⁶ jsou označovány ochranné známky, k jejichž registraci došlo za účelem výhradní monopolizace určitého označení. Úmyslem vlastníka takové ochranné známky je tedy primárně vyloučit ostatní subjekty z možnosti registrovat dané označení pro sebe a zamezit tak jejímu užívání kýmkoli jiným. Stejně jako v případě zásobních ochranných známek lze do jisté míry ospravedlnit také jednání soutěžitele, který svou registrací blokuje takové ochranné známky, které jsou podobné známkám, které dlouhodobě spravuje ve svém vlastním portfoliu, aby tak eliminoval riziko vzniku budoucích sporů, které by mohly být vyvolány registrací obdobného označení třetí osobou. Na druhou stranu, díky tomuto jednání třetí osoby nemohou využít dosud neregistrované označení k propagaci vlastních výrobků nebo služeb, a to ani tehdy, kdy s vlastníkem takových podobných známek vůbec nejsou v soutěžním vztahu, tj. aniž by zápis totožné nebo podobné známky někým jiným mohl být vlastníkovu původních známek jakkoli ke škodě²⁰⁷.

Ačkoli se úmysl přihlašovatele blokovat pro sebe označení, byť jen vzdáleně podobná jeho nosným ochranným známkám, může zdát legitimní, s ohledem na přeplněnost známkových rejstříků, bude zápis blokačních ochranných známek nutné považovat za nežádoucí, neboť sice nesměruje k poškození třetí strany, ale výrazně omezuje možnost registrace volných označení, a narušuje tak fungování známkového systému.

---

²⁰⁶ Tamtéž.

²⁰⁷ Pokud má starší ochranná známka dobré jméno, může se její vlastník bránit proti zápisu podobného označení, i když má být toto zapsáno pro odlišné výrobky nebo služby [srov. § 7 odst. 1 písm. c) ZOZ]. Tzn. v těchto případech nebude neexistence soutěžního vztahu relevantní.

Protože vlastníci blokačních ochranných známek mohou mít z důvodu šířky svého známkového portfolia problém prokázat užívání každé z nich, vhodným nástrojem ochrany proti blokačním známkám bude primárně řízení o jejich zrušení pro neužívání²⁰⁸ iniciované u Úřadu pro průmyslové vlastnictví („Úřad“).

---

²⁰⁸ § 31 odst. 1 písm. a) ZOZ.

5. Spekulativní ochranné známky

Za odnož blokačních ochranných známek mohou být považovány spekulativní ochranné známky²⁰⁹, které byly přihlášeny pouze za účelem dosažení zisku ze známkové transakce²¹⁰. Pokud si tak přihlašovatel registruje určité označení bez úmyslu jej skutečně užívat, navíc jen se záměrem získat z následného převodu takového označení na oprávněný subjekt, který by dle očekávání neměl zájem na užívání třetími osobami, majetkový prospěch, může svým jednáním naplnit znaky generální klauzule nekalé soutěže²¹¹.

Pro posouzení, zda se v případě některého nově přihlášeného označení bude jednat o tolerovanou formu zásobních ochranných známek nebo již o spekulativní zápis, bude možné primárně vycházet z následujících kritérií:

- (ne)existence dobré víry přihlašovatele, a
- úmysl přihlašovatele ochrannou známku užívat.

---

²⁰⁹ Zápisy spekulativních ochranných známek jsou typické pro známkoprávní systémy, kde je uplatňován režim „*first come, first file*“, a kde tedy silnější materiální právo svědčí vlastníkově zapsané ochranné známky, přičemž práva držitelů nezapsaných označení (ačkoli by jim svědčila priorita), nejsou brána v potaz. Jednou z takových zemí je např. Čína, kde se tzv. *trade mark piracy* rozmáhá ve velkém.

²¹⁰ Horáček, R. a kol. *Zákon o ochranných známkách. Zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení. Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví*. 2. podstatně doplněné vyd. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008, Str. 223.

²¹¹ „*Kdo se dostane v hospodářském styku do rozporu s dobrými mravy soutěže jednáním způsobit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům, dopustí se nekalé soutěže. Nekalá soutěž se zakazuje.*“ Srov. § 2976 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů („OZ“).

6. Dobrá víra

Koncept dobré víry není ve známkoprávní úpravě novinkou, neboť do konce roku 2018 vystupoval jako jeden z důvodů zápisné nezpůsobilosti²¹², a byl také důvodem pro podání návrhu na prohlášení již zapsané ochranné známky za neplatnou²¹³. S účinností od 1. 1. 2019 byl však koncept dobré víry z výčtu absolutních důvodů zápisné nezpůsobilosti a výčtu námitkových důvodů odstraněn a nově tedy bude možné se proti existenci ochranné známky, jejíž přihláška nebyla podána v dobré víře, bránit pouze podáním návrhu na prohlášení ochranné známky za neplatnou²¹⁴.

Obecně se vychází z presumpce dobré víry, kdy důkazní břemeno k prokázání neexistence dobré víry přihlašovatele leží na navrhovateli.

Pro posouzení, zda byla přihláška ochranné známky podána v dobré víře, byla soudní praxí²¹⁵ vytvořena určitá kritéria, která musí být vzata v potaz. Níže uvedené podmínky pak musí být splněny kumulativně:

- (i) přihlašovatel věděl nebo mohl vědět o existenci ochranné známky navrhovatele;
- (ii) přihlášením ochranné známky přihlašovatele došlo k poškození známky navrhovatele; a
- (iii) neexistuje důvod, který by jednání přihlašovatele ospravedlnil.

---

²¹² Srov. § 4 písm. m) a § 7 odst. 1 písm. k) ZOZ (ve znění účinném do konce roku 2018).

²¹³ Srov. § 32 odst. 3 ZOZ, resp. po 1. 1. 2019 § 32 odst. 1 ZOZ.

²¹⁴ § 32 odst. 1 ZOZ (ve znění účinném po 1. 1. 2019).

²¹⁵ Srov. např. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. dubna 2008, č.j. 1 As 3/2008-195.

K výše uvedeným kritériím je třeba podotknout, že se vztahují primárně na situace, kdy se přihlašovatel domáhá zápisu ochranné známky, která je konfliktní s dřívější již zapsanou ochrannou známkou. Nicméně výše uvedená kritéria bude možné aplikovat i na případy, kdy je návrhatelem osoba, jíž svědčí dřívější a/nebo silnější materiální právo k danému označení, aniž by mu současně svědčilo právo formální. Povědomí přihlašovatele o existenci dřívějšího označení bude zpravidla velmi obtížně prokazatelné, neboť se jedná o vnitřní, psychologický aspekt přihlašovatele, který je málokdy třetím osobám seznatelný. Zatímco v některých případech bude možné existenci povědomí²¹⁶ přihlašovatele dovodit nepřímou, například předchozími vazbami na oprávněný subjekt (obchodními nebo jinými vztahy), mohou nastat i případy, kdy je přihlašovatelem osoba spřízněná s osobou, která do takových obchodních vztahů byla v minulosti zahrnuta, právě v úmyslu tyto náznaky nebo nepřímá spojení skrýt.

V této souvislosti je pak vhodné také zmínit, že čím známější je označení u veřejnosti, tím bude pravděpodobnost existence povědomí na straně přihlašovatele vyšší a důkazní situace osoby domáhající se prohlášení ochranné známky za neplatnou obstojnější.

Dále platí, že samotné povědomí o existenci ochranné známky nebude postačovat, pokud zde současně není dána určitá újma na straně návrhatele a *vice versa*. Typicky se bude jednat o případy, kdy má být registrací spekulativní ochranné známky

---

²¹⁶ Přihlašovatel buď věděl, nebo s ohledem na všechny okolnosti měl vědět o existenci relevantních skutečností, tj. například o již existujících označeních (k tomu srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 22 Cdo 1843/2000). Za relevantní skutečnosti lze v této souvislosti považovat například rozsáhlou reklamu nebo jiné marketingové aktivity oprávněného subjektu směřující k vytvoření dobrého jména daného označení nebo dosažení jeho všeobecné známosti.

zabráněno navrhovateli ve vstupu na trh určité země nebo kdy dochází k parazitování na jeho pověsti²¹⁷ apod.

---

²¹⁷ Srov. Rozhodnutí SD EU ve věci C-529/07 ze dne 11.6.2009, bod 40 a 41, ze kterého vyplývá, že pro posouzení neexistence dobré víry je rovněž potřeba vzít v úvahu úmysl přihlašovatele v době podání přihlášky.

7. Úmysl ochrannou známkou užívat

Formální výkon práva známkového primárně spočívá ve výlučném právu zapsanou ochrannou známkou užívat a vyloučit tak z jejího užívání třetí osoby. Pokud se vlastník zapsané ochranné známky nebrání proti užití totožného nebo obdobného označení pro stejné nebo podobné výrobky jiným soutěžitelem, dochází k rozmělnění rozlišovací způsobilosti jeho ochranné známky. Tento jev se projevuje oslabením schopnosti ochranné známky označovat výrobky nebo služby, pro které je zapsána, jelikož užívání identického nebo podobného označení třetími osobami vede k roztržštění identity ochranné známky a jejího působení na veřejnost²¹⁸. Tento jev v důsledku oslabuje práva vlastníka takové ochranné známky při jejich budoucím vymáhání.

Přihlašovatel by v první řadě měl mít úmysl registrované označení užívat. Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách, negativním důsledkem neužívání ochranné známky může být její zrušení postupem dle § 31 odst. 1 písm. a) ZOZ. Užívání zapsané ochranné známky tak nebude až tak právem jako raději povinností. Mimo to, neužívání ochranné známky může mít negativní dopad pro jejího vlastníka v případě vymáhání práv v řízení zahájeném z jeho vlastní iniciativy proti uživateli konfliktního označení (žalovaný), pokud tento navrhne, aby vlastník starší známky (žalobce) předložil doklady o jejím užívání²¹⁹. Obdobné pravidlo platí i v řízení o námitkách²²⁰.

---

²¹⁸ Srov. Rozhodnutí SD EU ve věci C-487/07 L' Oreal vs. OHIM ze dne 18. června 2009.

²¹⁹ § 10a odst. 2 ZOZ (ve znění účinném po 1. 1. 2019).

²²⁰ § 26a ZOZ ve znění účinném po 1. 1. 2019.

Užívání současně musí vykazovat i určité kvalitativní znaky a za užívání ochranné známky v pravém slova smyslu²²¹ tak může být považováno jen užívání v podobě, která se od podoby, ve které byla ochranná známka zapsána, liší prvky neměnicími její rozlišovací způsobilost.

Pokud jde o samotnou lhůtu pěti let, tu lze chápat jako lhůtu pro zahájení užívání ochranné známky. Je pochopitelné, že u klasických, potažmo zásobních ochranných známek, bude rozumné ponechat přihlašovatelův určitý časový úsek na jejich zavedení do užívání, kdy je tento čas využit například na přípravu k uvedení nového výrobku nebo služby na trh.

Na druhou stranu tak dlouhý časový úsek současně ne zcela žádoucím způsobem nahrává i vlastníkům blokačních a spekulativních známek, neboť oprávněnému subjektu znemožňuje iniciovat zrušovací řízení pro neužívání takové známky dříve než po uplynutí pěti let od okamžiku jejího zápisu. De facto tak osobě, které svědčí silnější materiální právo k danému označení nezbyvá, než se domáhat nápravy u civilního soudu, což je mnohem nákladnější než případné zrušovací řízení vedené Úřadem.

Pokud má jeden subjekt zaregistrováno více ochranných známek podobného provedení, klesá tím pravděpodobnost, že by mohl všechny varianty zapsaných označení skutečně užívat.

---

²²¹ § 13 ZOZ ve znění účinném do konce roku 2018: „Pokud do 5 let od zápisu nezačal vlastník ochrannou známku řádně užívat pro výrobky nebo služby, pro které je zapsána, nebo pokud toto užívání bylo přerušeno nejméně na nepřetržitou dobu 5 let, podléhá ochranná známka následkům uvedeným v tomto zákoně (§ 14 a 31), ledaže pro neužívání existují řádné důvody.“ a ve znění účinném po 1. 1. 2019 „Pokud do 5 let ode dne zápisu ochranné známky do rejstříku nezačal vlastník ochrannou známku řádně užívat pro výrobky nebo služby, pro které je zapsána, nebo pokud toto užívání bylo přerušeno nejméně na nepřetržitou dobu 5 let, nastávají následky podle § 10a, 26a, 31 nebo 32c, ledaže pro neužívání existují řádné důvody.“

V souvislosti se zákonným požadavkem na užívání ochranné známky je pak možné poukázat i na určité paradoxní situace, kdy se třetí osoby domáhají zápisu označení, které bylo dříve ve vlastnictví některé z věhlasných tuzemských nebo nadnárodních společností, které však z různých důvodů (např. modernizace vizuálního provedení známky) časem od jejich užívání a obnovování upustily. Ačkoli v takových případech tedy došlo k uvolnění daného označení, jen stěží si lze představit, že by třetí osoba mohla mít legitimní důvod pro jeho následnou registraci, a to navíc s dobrým úmyslem. Jak bylo podrobně rozvedeno výše, s vlastnictvím ochranné známky je spojena povinnost ji užívat, jinak hrozí, že bude zrušena pro neužívání. Z uvedeného důvodu se vlastníci širokých známkových portfolií uchylují k uvádění tzv. známkových retro edic, tedy výrobků, které jsou označeny mnohdy i desítky let starými ochrannými známkami. Tento způsob prezentace výrobků označených jinak nepoužívanými ochrannými známkami posiluje postavení vlastníka pro případ podání zrušovacího návrhu třetí strany a umožňuje mu prokázat, že stále užívá i velmi staré ochranné známky.

8. Nekalosoutěžní užití registrované ochranné známky

S ohledem na odstranění dobré víry jako kritéria posouzení zápisné nezpůsobilosti, zpřísnění požadavku na užívání ochranné známky a vzhledem k tomu, že nejčastější typ sporů vyplývajících z vlastnictví blokační nebo spekulativní ochranné známky bude založen na jejím konfliktu s právy subjektu, kterému svědčí silnější materiální právo k danému označení (a to častěji ve formě nezapsaného než zapsaného označení), bude pravděpodobně jediným vhodným nástrojem ochrany podání žaloby na ochranu před nekalou soutěží. V tomto směru však bude potřeba, aby vlastnictví blokační nebo spekulativní ochranné známky, resp. jednání vlastníka takové známky, naplnilo znaky generální klauzule nekalé soutěže²²².

Otázkou v takových případech však zůstává, zda civilní soud může vlastníku ochranné známky, kterému svědčí výlučné právo ji užívat ve spojení se zapsanými výrobky a služby, uložit povinnost zdržet se jejího užívání pro rozpor s formálně slabším, byť materiálně silnějším a především starším právem držitele nezapsaného označení.

Jak totiž dovodil Nejvyšší soud²²³, vlastníku zapsané ochranné známky nelze zakázat jakékoli její užívání, nýbrž mu lze toliko uložit povinnost zdržet se takového užívání ochranné známky, které současně naplňuje jednání nekalosoutěžní. Podle § 31 odst. 2 ZOZ v řízení zahájeném na návrh podaný do 6 měsíců od právní moci soudního rozhodnutí, podle něhož je užití ochranné známky nedovoleným soutěžním jednáním, Úřad

---

²²² Podmínkami generální klauzule nekalé soutěže, které musí být naplněny kumulativně, jsou: (i) jednání v hospodářském styku, (ii) rozpor s dobrými mravy soutěže, a (iii) způsobilost jednání přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo zákazníkům. Srov. § 2976 OZ

²²³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. ledna 2011, sp. zn. 23 Cdo 5148/2009.

tuto ochrannou známku zruší. Uvedených závěrů se Nejvyšší soud držel i v navazujících rozhodnutích, kdy mj. konstatoval, že *„užití zapsané ochranné známky může být jednáním proti dobrým mravům soutěže a tedy jednáním nekalým, proti kterému má druhá strana právo se bránit a soud je povinen její dotčená práva chránit.“*²²⁴ Z uvedeného vyplývá, že pokud vlastník ochranné známky naplní způsobem jejího užití generální klauzuli nekalé soutěže, může se třetí osoba domáhat, aby vlastníku byla soudem uložena povinnost zdržet se do budoucna užití takové ochranné známky. A contrario tedy nebude možné domáhat se zdržení se výkonu formálního práva známkového, tj. mimo jiné výlučného práva známku užívat, pokud způsobem, kterým je právo vykonáváno, nebude zasaženo do práv třetí osoby na ochranu před nekalou soutěží.

---

²²⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2012, sp. zn. 23 Cdo 4948/2010.

9. Závěr kapitoly

Blokační a spekulativní ochranné známky jsou bezesporu negativním projevem soutěžního jednání, které deformuje známkoprávní systém a jejich existence by tak měla být eliminována.

Znakem, který bude zpravidla poukazovat na skutečnost, že příslušná registrace je registrací blokační, je nedostatek užívání ochranné známky na straně jejího vlastníka. Ten totiž nemá úmysl opatřovat předmětnou známkou výrobky a služby, pro které je zapsaná, nýbrž jen blokovat předmětné označení pro eliminaci rizika vzniku budoucích soudních sporů při konfliktu podobných označení.

Znaky, které pak budou poukazovat na skutečnost, že příslušná registrace je registrací spekulativní, je jednak nedostatek užívání ochranné známky na straně jejího vlastníka a současně také neexistence dobré víry přihlašovatele v okamžiku podání přihlášky ochranné známky u Úřadu. Primárním zájmem přihlašovatele spekulativní ochranné známky je totiž dosažení neoprávněného majetkového prospěchu ze známkové transakce, tj. z jejího prodeje subjektu, kterému by jinak formální právo k označení náleželo, nebýt toho, že ji pro sebe s předstihem registroval se zlým úmyslem někdo jiný.

Zákon o ochranných známkách ukládá vlastníku registrované ochranné známky povinnost, aby ji užíval, a vymezuje také určité kvalitativní aspekty takového užívání (tj. musí se jednat o užívání řádné). V opačném případě se vlastník ochranné známky vystavuje riziku jejího zrušení pro neužívání. Jak bylo konstatováno v několika soudních rozhodnutích z posledních let, výkon formálního práva známkového se dále nesmí přičítat ani zásadám hmotného práva vyjádřeným v právní úpravě na

ochranu proti nekalé soutěži. I užití zapsané ochranné známky totiž může být jednáním proti dobrým mravům soutěže a tedy jednáním nekalým, proti kterému má druhá strana právo se bránit a soud je povinen její dotčené právo chránit.

S ohledem na výše uvedené je tedy třeba uzavřít, že nelze připustit ryze formální výkon práv plynoucích z vlastnictví ochranné známky, a to jak blokačních tak spekulativních, a je vždy třeba brát v potaz i práva třetích osob, jež mohou být dotčena jednáním vlastníka ochranné známky, které je současně jednáním nekalosoutěžním.

Protože v důsledku velké novely zákona o ochranných známkách odpadá Úřadu od ledna 2019 povinnost zkoumat u přihlášek ochranných zámečků dobrou víru jejich přihlašovatelů, bude primárně na vlastnících již zapsaných ochranných známek a uživatelích nezapsaných označení, aby pečlivě střežili Věstník Úřadu a v případě podání přihlášky konfliktní známky (ať už blokační, spekulativní nebo jiné) učinili potřebné kroky k obraně svého materiálně silnějšího práva. Ta může v různých případech a s ohledem na nejvhodnější zvolenou strategii spočívat buď v podání návrhu na prohlášení její neplatnosti, návrhu na zrušení (za předpokladu, že byla známka zapsána alespoň 5 let) nebo v zahájení civilního soudního řízení.

Mgr. Martina Kopcová,

Právnická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci.

Kontakt na autora: kopcova.mar@gmail.com

[<<OBSAH>>](#) [<<INDEX>>](#)

Použité zdroje ke kapitole

Odborné monografie a jiné odborné knihy

1. HULMÁK, Milan. *Občanský zákoník VI: závazkové právo: zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.
2. HORÁČEK, Roman, Karel ČADA a Petr HAJN. *Práva k průmyslovému vlastnictví*. 3., doplněné a přepracované vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. Academia iuris. ISBN 978-80-7400-655-5.
3. Horáček, R. a kol. *Zákon o ochranných známkách. Zákon o ochraně označení původu a zeměpisných označení. Zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví*. 2. podstatně doplněné vyd. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 80-7179-838-X.
4. Hajn, P. *Soutěžní chování a právo proti nekalé soutěži*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2000, 329 s., ISBN 80-210-2282-5.

Odborné příspěvky v časopisech a sbornících

5. Telec, I. *Zlá víra*. (Rozšířená verze). Bulletin-advokacie.cz, Praha: Česká advokátní komora, 2018, roč. 2018, 7/8. Str. 32-38.
6. Kopcová, M. *Moderní funkce ochranných známek a jejich vliv na posouzení konfliktu ochranné známky s obchodní firmou v judikatuře SD EU*. Právní rozhledy, 2019, č. 8, str. 282-287.
7. Čermák, K. Jr., *O vztazích mezi právem nekalé soutěže a známkovým právem*. Bulletin advokacie, 2005, č. 2, str. 39-48.

Právní předpisy České republiky

8. Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů.
9. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

Právní předpisy Evropské unie

10. Směrnice Evropského Parlamentu a Rady (EU) 2015/2436 ze dne 16. prosince 2015, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách.
11. Směrnice Evropského Parlamentu a rady 2008/95/ES ze dne 22. října 2008, kterou se sblíží právní předpisy členských států o ochranných známkách.
12. Nařízení Rady (ES) č. 207/2009 ze dne 26. února 2009, o ochranné známce Společenství.
13. Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 2017/1001 ze dne 14. června 2017, o ochranné známce EU.
14. Sdělení č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (Příloha 1C Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví - TRIPS).

Rozhodnutí Nejvyššího soudu a Nejvyššího správního soudu

15. Rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 30. dubna 2008, č.j. 1 As 3/2008-195.
16. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. května 2002, sp. zn. 22 Cdo 1843/2000.
17. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. ledna 2011, sp. zn. 23 Cdo 5148/2009.
18. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2012, sp. zn. 23 Cdo 4948/2010.

Rozhodnutí Soudního dvora EU

19. Rozhodnutí ve věci Chocoladefabriken Lindt & Sprüngli AG v. Franz Hauswirth GmbH (C-529/07 ze dne 11. června 2009).
20. Rozhodnutí ve věci L'Oréal v. OHIM (C-487/07) ze dne 18. června 2009.

Jiné zdroje

21. Sdělení č. 191/1995 Sb., o sjednání Dohody o zřízení Světové obchodní organizace (Příloha 1C Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví - TRIPS).
22. Důvodová zpráva k zákonu č. 286/2018 Sb., kterým se mění zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a o změně zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, (zákon o ochranných známkách), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 221/2006 Sb., o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví a o změně zákonů na ochranu průmyslového vlastnictví (zákon o vymáhání práv z průmyslového vlastnictví), a zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Online 10. Dubna 2019. Dostupné online na <<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=135109>>

<<OBSAH>> <<INDEX>>

INDEX

A

Anglická hořčice

Artefakt

Autorské právo

B

Borovička

Borovička průtahová / borovičková
průtahová pálenka

Č

Česká potravina

Český granát

D

Dobrá víra

Dodatečné podmínky zápisu
(jednočlenné produkční seskupení)

Duplicitní žádosti (označení
původu/zeměpisné označení)

F

Fair-use

Francouzská hořčice

CH

Chalva

I

Implantáty

Instalace na živého člověka

J

Jednočlenné produkční seskupení

Jogurt řeckého stylu

K

Konkurenční žádosti o zápis

Kreativní modifikace lidského těla

Kremžská hořčice

Kůže člověka

L

Ležák

Lidské tělo

Lidskoprávní dokumenty

Lihoviny (obchodní názvy)

Linecké těsto

M

Malba na živého člověka

Maska (jako autorské dílo)

N

Námitky (označení původu/
zeměpisné označení)

Nekalá soutěž

Nemodifikované lidské tělo

O

Obchodní názvy

Oolong

Otevřená výjimka (přijatelnost ...)
Označení původu

P

Pálenka

Pálinka

Performance

Piercing

Polootevřená výjimka v Evropském
autorském zákoníku

Potraviný (obchodní názvy)

Produkční seskupení

Přihláška ochranné známky

Publicita žádosti (označení původu/
zeměpisné označení)

Ř

Řecký jogurt

S

Savon de Marseille

Spekulativní ochranná známka

Stará myslivecká

T

Tetování

Tradiční pomazánkové

Tříkrokový test

Turecký med

Tuzemák / tuzemský

U

Uzavřený katalog výjimek a omezení

V

Věc ničí

Vizovická slivovice

Výjimka a omezení (autorské právo)

Vyrobeno v České republice

Z

Zákonná licence

Země původu

Zeměpisné označení

Zlá víra

Zlatá voda

Ž

Žádost o zápis označení původu/
zeměpisného označení

..

<<OBSAH>> <<INDEX>>

INTELLECTUAL PROPERTY LAW.
PALACKY UNIVERSITY IN OLOMOUC. GENIUS LOCI.

MMXX - MMXX

VÝZVY V PRÁVU DUŠEVNÍHO VLASTNICTVÍ (MMXIX)

MICHAL ČERNÝ - PETR PRCHAL
NORBERT ADAMOV - MARTINA KOPCOVÁ
2019 IURIDICUM OLOMOUCENSE O.P.S.
E-KNIHA / E-BOOK

